

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

ІНТЕРВ'Ю НОМЕРА

Назустріч ІХ Звітно-виборній Конференції
Української Світової Кооперативної Ради 2

ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ НАКСУ

XX Звітно-виборна конференція НАКСУ 5

Резолюція XX Звітно-виборної конференції НАКСУ 8

Звіт Ради НАКСУ 10

Звіт Наглядового комітету 14

Звіт Виконавчої дирекції 16

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОКС НАКСУ

Загальні збори Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ 22

ВІДРОДЖЕННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК РОСІЇ

20 лет возрождения кредитных союзов в России 25

Руслан Имаев: "Наиболее эффективный способ
рассказывать о нашем движении — это
добросовестная работа кредитных кооперативов 27

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за 2012 рік 33

З ЖИТТЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Ігор Мустафаєв: "Кредитні спілки — це
не тимчасове явище" 43

КС "Забота" підбиває підсумки першого десятиліття 47

Золотий капітал кредитної спілки "ФІН-ЕКО" 49

Кредитный союз "Юрт": назад дороги нет 53

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Село Свистунівка: феєрія національної душі 56

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Чи має нотаріально засвідчена копія
договору силу оригіналу? 60

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

От банкиров хороших к банкирам плохим,
или Как погибают банки 63

НАЗУСТРІЧ ІХ ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СВІТОВОЇ КООПЕРАТИВНОЇ РАДИ

У червні цього року Президент Української Світової Кооперативної Ради (УСКР) Ігор Ляшок перебував з робочим візитом в Україні. Головною метою візиту була підготовка до проведення ІХ Звітно-виборної Конференції УСКР, яка має відбутися у Львові 20 серпня.

У ході візиту Ігор Ляшок обговорив необхідні організаційні питання з Президентом НАКСУ Петром Козинцем та віце-президентом Людмилою Кравченко, Головою правління ВАКС Галиною Шатирко та Головою правління кредитної спілки „Анісія” (м. Львів) Володимиром Сидоровським як представником господарів місця проведення Звітно-виборної Конференції УСКР. Також відбулися консультації з членом Статутного Комітету УСКР Євгеном Дзюбою.

В ході перебування в Україні Президент УСКР Ігор Ляшок та Президент НАКСУ Петро Козинець мали робочу зустріч з Міністром закордонних справ України Леонідом Кожарою, який підтвердив свою готовність взяти участь у Звітно-виборній Конференції УСКР. Також було проведено робочу зустріч Президента УСКР Ігоря Ляшка та Президента НАКСУ Петра Козинця з Головою Національної комісії, що здійснює

державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України, Борисом Візіровим. У зустрічі також брав участь член Національної комісії Юрій Назаренко.

Наприкінці візиту до України журналіст „Бюлетеня кредитних спілок України” мав нагоду поставити ряд запитань Президенту Української Світової Кооперативної Ради.

— Розкажіть, будь ласка, про створення УСКР.

— 1967 року, під час першої Конференції СКВУ (Світового Конгресу Вільних Українців) відбулася конференція представників українських кооператив Канади і США. Конференція прийняла постанову, згідно з якою крайовим кооперативним центральним належало створити для всієї діаспори Українську Світову Кооперативну Раду. На другій Конференції СКВУ, яка проходила у Торонто (Канада) 1973 року, було офіційно засновано УСКР. Таким чином, цього річчя ІХ Звітно-виборна Конференція проходить напередодні 40-річчя УСКР, яке припадає на жовтень 2013 року.

Як ви пам'ятаєте, попередня Конференція проходила у Києві 2008 року. У 2010 році відбувся позачерговий з'їзд УСКР, на якому було внесено ряд змін до Статуту УСКР.

— Цього року закінчується Ваша п'ятирічна каденція. Чого Вам вдалося досягти за цей термін?

— Децю вдалося, децю ні. Вдалося зберегти Українську Світову Кооперативну Раду, яка стала більш активною за ці 5 років порівняно з попереднім періодом, коли йшло, так би мовити, її „затухання”. Також можу сказати, що у нас не було проблем з фінансовою дисципліною щодо сплати членських внесків. За цей час організація зростає після внесення відповідних змін у Статуті (членом УСКР також стала Всеукраїнська асоціація кредитних спілок). Таким чином, сьогодні до УСКР входять п'ять централей. Правда, в Австралії централі як такої вже не існує, але є кредитна спілка, яка представляє українську кооперацію. І на цьогорічній Конференції ми будемо пропонувати внести певні зміни до Статуту, щоб окрема спілка (там, де немає централі) теж могла стати рівноправним членом Світової Ради.

У 2010 році, вперше за багато років існування УСКР, ми видали власний журнал, запровадили інтернет-сторінку, де сьогодні ви можете ознайомитися з головними подіями, які відбуваються у Світовій Раді, незалежно від того, у якій країні світу перебуваєте.

Сьогодні УСКР є дуже активною складо-

вою частиною Світового Конгресу Українців. Я є фінансовим референтом Конгресу. Усі п'ять років моєї каденції ми традиційно продовжували підтримувати СКУ, підтримуємо проведення і цьогорічних загальних зборів у Львові.

Необхідно зазначити, що, згідно зі Статутом, стабільно працював Екзекутивний Комітет. За 5-річний термін відбулось два засідання Екзекутиви у повному складі у м. Нью-Арку, а також ряд засідань у режимі відеоконференцій, де ми обговорювали нагальні питання та координували діяльність між центральними, що входять до складу УСКР.

— Що являтиме собою цьогорічна Конференція УСКР у Львові?

— Цього року збережено традицію проводити Звітно-виборну Конференцію УСКР одночасно з Конференцією СКУ. Місце і дата прив'язані до головної події Світового Конгресу, оскільки, нагадаю, УСКР є складовою частиною СКУ. Конференція УСКР входить до загального графіку заходів СКУ.

— Хто братиме участь у Конференції УСКР?

— Згідно зі Статутом, кожна централі офіційно направляє на Конференцію п'ять делегатів з правом голосу. Тому цього року на Конференції з правом голосу планується присутність 20 делегатів. Також будуть і ті, хто братиме участь в обговоренні усіх питань без права голосу. Попередньо очікується делегація від Централі Українських Кооператив Америки — близько 20 осіб, від Української Кооперативної Ради Канади — близько 10, очікуємо представників кредитної кооперації Австралії.

Беручи до уваги, що Конференція проводитиметься у Львові, найбільш представницькою буде делегація кооператорів з України. Згідно з домовленістю на засіданні Екзекутивного Комітету, ми передбачаємо, що делегації від НАКСУ і ВАКС складатимуться приблизно з 20 представників кожна, з яких 5 від кожної асоціації матимуть право голосу.

— **Хто буде гостями Конференції?**

— Ми розраховуємо на досить представницьку участь поважних гостей. Сьогодні можна сказати, що серед запрошених — Міністр закордонних справ України Леонід Кожара, свою згоду взяти участь у Конференції висловив під час нашої недавньої зустрічі Голова Комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України, Борис Візіров, також очікуємо керівництво Львівської облради, облдержадміністрації. Ми будемо дуже раді бачити на Конференції освітян з Острозької академії, Києво-Могилянської академії, Львівської політехніки, з якими нас пов'язують давні ділові і дружні стосунки. Також ми запрошуємо журналістів як місцевих, так і центральних засобів масової інформації, які висвітлюватимуть і зібрання Світового Конгресу Українців.

— **Яке головне питання розглядатиметься під час Конференції УСКР?**

— По-перше, будуть розглянуті традиційні питання порядку денного: звіти керівних органів, вибори і т. ін. Крім того, хочу поінформувати читачів вашого журналу, що на останньому засіданні Екзекутивного Комітету, яке відбулось у кінці квітня в Нью-Арку, члени Комітету підняли питання необхідності оптимізації органів управління УСКР. Члени Екзекутивного Комітету висловили однотайну думку про доцільність ліквідації Екзекутивного Комітету УСКР та скорочення кількісного складу Ради Директорів з 15 до 7 осіб з покладенням на неї як представницьких, так і виконавчих функцій для більш ефективної роботи. Дане питання вже обговорюється зі Статутною Комісією і буде винесене на розгляд під час Конференції у Львові. Маю наголосити, що це не рішення, а лише пропозиція Екзекутивного Комітету, і якщо делегати підтримають її, будуть внесені відповідні зміни до Статуту УСКР.

— **Розкажіть, будь ласка, детальніше про стосунки УСКР зі Світовим Конгресом Українців.**

— Як складова частина СКУ, Українська Світова Кооперативна Рада звітуватиме як

його підрозділ на пленарному засіданні. Рішенням Екзекутивного Комітету була сформована офіційна делегація від УСКР на Світовий Конгрес. Делегатами є як Президент УСКР, Богдан Ватраль (США), Петро Козинець, Володимир Сидоровський (Україна), Тарас Підзапецький (Канада).

— **З огляду на останні зустрічі з представниками органів державної влади, яка Ваша думка про хід розвитку кредитних спілок в Україні?**

— У 1990-х роках було докладено дуже багато зусиль для того, щоб рух кредитних спілок в Україні відродився. Нам було приємно бачити, як він стрімко розвивається. Але прикрі події кінця 2008 року призупинили цей розвиток, і причини цьому є об'єктивні і суб'єктивні. Сьогодні ще є загальні негативні моменти, але мені приємно бачити, що є і позитив: абсолютна більшість кредитних спілок врахували помилки і активно працюють в Україні, допомагають людям.

Звісно, нас не можуть не хвилювати певні нюанси в державному регулюванні діяльності КС. Складно динамічно розвиватись, коли за три роки змінюється четверте керівництво державного регулятора, поширюється велика кількість негативних публікацій у ЗМІ, висловлюються бачення окремих чиновників щодо нецільності існування кредитних спілок. Тому ми разом з представниками українських професійних об'єднань висловили свою позицію в розмові з новим Головою Нацкомфінпослуг.

Також мені прикро сьогодні говорити про те, що однією із суб'єктивних причин ситуації, що склалася, є й те, що сьогодні, на жаль, дві активні складові Світової Ради — НАКСУ та ВАКС — не завжди знаходять спільну мову, що особливо негативно відбивається на спільному лобюванні тих чи інших питань діяльності ринку КС.

Але ми будемо спільно з нашими братами з України працювати над цим питанням і хочеться вірити, що об'єднаними зусиллями, перш за все, кооператорів з України, США та Канади, ми захистимо інтереси кредитних спілок нашої спільної Батьківщини.

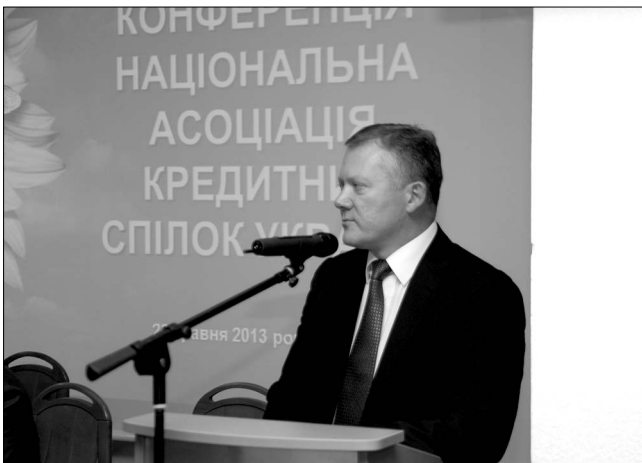
Свій до свого по своє!

XX ЗВІТНО-ВИБОРНА КОНФЕРЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

23 травня 2013 року пройшла ювілейна XX Звітно-виборна Конференція Національної асоціації кредитних спілок України. У ній взяли участь делегати від 106 кредитних спілок із 140 спілок — членів НАКСУ.

Також у роботі Конференції взяли участь запрошені гості — член Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Юрій Миколайович Назаренко, директор департаменту регулювання та нагляду за кредитними установами та бюро кредитних історій Геннадій Васильович Дмитренко, Президент ВАКС Вікторія Волковська та фахівець з питань фінансування сільського господарства проекту «АгроІнвест» Наталія Ільїна.

На початку Конференції запрошені гості виголосили свої вітальні промови. Геннадій Дмитренко передав делегатам привітання від Голови Нацкомфінпослуг Бориса Візірова, подякував за запрошення і можливість обговорити безпосередньо з представниками ринку проблемні питання кредитної кооперації

та побажав плідної роботи на фінансовому ринку України з надання фінансових ресурсів тим верствам населення, які їх потребують. Також делегатів Конференції привітали Вікторія Волковська та Наталія Ільїна.

Після привітань учасники Конференції перейшли до заслуховування звітних доповідей.

Звітуючи про роботу Ради НАКСУ за період, що пройшов з минулорічної Конференції, Голова Ради НАКСУ Анатолій Занюк виділив основні результати діяльності. Так, після проведення у вересні минулого року в Чернівцях III Східно-Європейського конгресу кредитних спілок, за результатами обговорення його результатів та з урахуванням рекомендацій Всесвітньої ради кредитних спілок було визначено позицію Ради НАКСУ щодо наріжних питань діяльності кредитних спілок. Ухвалене Радою НАКСУ рішення знайшло своє відображення у зверненні НАКСУ до відповідних органів державної влади.

Протягом звітного періоду велась активна робота з налагодження ефективного діалогу з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фі-

нансових послуг, та поглиблення співпраці з іншими органами державної влади, налагодження діалогу з Всеукраїнською асоціацією кредитних спілок, спрямованість на забезпечення співпраці з усіма представницькими об'єднаннями кредитних спілок на принципах пріоритетності інтересів КС, консолідованих лобістських зусиль та добросовісної конкуренції у наданні сервісних та консалтингових послуг, вироблення комплексу заходів, спрямованих на підвищення самоорганізації та самоконтролю учасників системи кредитних спілок НАКСУ, забезпечення постійної взаємодії з органами управління НАКСУ.

Зважаючи на необхідність вироблення спільної позиції асоціацій кредитних спілок було проведено спільну нараду з представниками ВАКС, за результатами якої було опрацьовано і погоджено спільне звернення двох асоціацій до відповідних органів державної влади із пропозиціями щодо Національного плану дій на 2012 рік.

З метою вдосконалення діяльності кредитних спілок в умовах, коли отримання ліцензій і дозволів стало складною та тривалою процедурою, а невизначеність механізмів цивілізованого виводу з ринку існуючих неплатоспроможних кредитних спілок разом із масовою інформаційною кампанією, спрямованою на дискредитацію кредитних спілок, Радою НАКСУ було ухвалено рішення про створення Служби внутрішніх ревізій із затвердженням відповідного положення. За підтримки партнера НАКСУ – Проекту АгроІнвест відбулось пілотування

проведення внутрішніх ревізій НАКСУ у ряді кредитних спілок.

В частині поглиблення співпраці з органами державної влади варто відзначити обрання Президента НАКСУ членом громадської Ради при Міністерстві фінансів України, а віце-президента НАКСУ Катерини Калустової – Головою громадської Ради при Державному комітеті фінансового моніторингу України.

Виступ Голови Ради завершила інформація щодо бюджетного процесу НАКСУ.

Ірина Боголюбова, голова Наглядового комітету НАКСУ, доповіла присутнім про роботу Комітету у період між Конференціями, який, відповідно до своєї компетенції, здійснював оперативний контроль за діяльністю органів управління НАКСУ.

Президент НАКСУ Петро Козинець, від імені Виконавчої дирекції НАКСУ, у звітній доповіді підбив підсумки минулорічної роботи Асоціації. Було зазначено, що, незважаючи на об'єктивні проблеми, практично кожна друга спілка – член НАКСУ за 2012 рік збільшила свої активи, більш динамічно зростав капітал кредитних спілок, зменшилось число збиткових установ та загальна сума прострочених кредитів, збільшилась загальна бальна оцінка фінансового стану кредитних спілок – членів Асоціації за рейтинговою системою НАКСУ. Одночасно половина кредитних спілок у звітному періоді продовжували зменшувати активи, дещо зменшилися кредитний портфель, загальна сума депозитних вкладів, кількість позичальників та вкладників. Досить проблем-

ною лишається ситуація простроченістю.

Серед причин спаду, який вже п'ятий рік поспіль триває на ринку кредитних спілок, Петро Козинець назвав несприятливу економічну ситуацію, вкрай негативне інформаційне середовище та відсутність будь-яких кроків з боку держави для розвитку кредитних спілок. Незважаючи на всі зусилля Виконавчої дирекції, у звітному періоді не покращилась ситуація з дозвільними процедурами. Часті зміни керівництва державного регулятора, відсутність необхідних законодавчих змін та низка проблем з нормативною базою призвели до „законсервованості” найбільш проблем ринку.

У звітному періоді Виконавча дирекція доклала максимум зусиль, щоб змінити думку Нацбанку щодо реформування ринку кредитних спілок. Багато в чому завдячуючи цим крокам та публікаціям в пресі сьогодні в Плані дій на 2013 рік відповідний розділ виглядає більш цивілізованим та поміркованим. Також НАКСУ бере активну участь в опрацюванні остаточної редакції законодавчих змін щодо кредитних спілок.

На жаль, критичною в плані лобіювання є взаємодія з ВАКС. Під час минулорічної узгоджувальної наради було знайдено компроміс та вироблено спільну позицію двох асоціацій щодо головних аспектів реформування законодавства про кредитні спілки, а також домовлено про механізм попереднього взаємоузгодження будь-яких важливих ініціатив до державних органів, що стосуються концептуальних питань. Однак вище перелічені пункти колегами не виконують-

ся, тому Президент НАКСУ з трибуни Конференції звернувся до керівництва Всеукраїнської асоціації з настійливою вимогою виконувати спільні домовленості.

Далі Петро Козинець поінформував делегатів про роботу усіх фінансових фондів та сервісних структур Асоціації, а також подякував членам НАКСУ за своєчасне подання звітності.

Завершувала доповідь інформація про міжнародну діяльність НАКСУ. У звітному періоді делегація Асоціації як активного члена WOCCU брала участь у Світовому форумі кредитних спілок у м. Гданську (Польща). В липні поточного року делегація НАКСУ у складі більше 10 представників КС візьме участь у цьогорічному форумі в м. Оттава (Канада). Триває активна співпраця з американським Проектом «АгроІнвест». Крім традиційних семінарів, розробки програм кредитування сільгоспвиробників і фермерів, в цьому році в рамках Проекту делегація НАКСУ взяла участь у стажуванні в Голландії. Окремим важливим напрямом співпраці є створення за підтримки Проекту служби внутрішніх ревізій НАКСУ та пілотування необхідних методологій перевірок у ряді кредитних спілок системи НАКСУ.

Засідання продовжила доповідь віце-президента НАКСУ Людмили Кравченко з коментарями до фінансового звіту.

Далі учасники Конференції перейшли до обговорення звітних доповідей. Зокрема, голова спостережної ради КС „Компаньйон” (м. Луганськ) Олег Капелюх наголосив на необхідності захисту як прав вкладників,

так і прав кредиторів, оскільки сьогодні боржники кредитної спілки, які мають великі суми заборгованості, не несуть жодної відповідальності через бездіяльність органів МВС, прокуратури і виконавчої служби.

Юрій Назаренко, член Нацкомфінпослуг, в рамках обговорення торкнувся теми реформування ринку КС, переліцензування та створення фонду гарантування вкладів. Він повідомив про створення найближчим часом при Нацкомфінпослуг сервісного центру, який надаватиме консультаційну та інші види допомоги учасникам ринку, а також відповів на численні запитання делегатів Конференції.

В обговоренні також взяли участь Тетяна Головаш, голова правління КС «Наша справа» (м. Куп'янськ), Віктор Ейсмонт, голова правління КС «Добробут» (м. Баранівка), Олена Маковій, секретар Ради НАКСУ, голова правління КС «МОЯ РОДИНА» (м. Чернігів), Лариса Ком'яті, голова правління КС «Калиновий міст» (м. Мукачеве),

Станіслав Шевченко, голова правління КС «Довіра-Ічня».

Далі відбулось обрання трьох членів Наглядного комітету НАКСУ. За результатами голосування до складу Комітету увійшли: Олена Грузіна (КС «Партнер», м. Славутич), Ірина Махник (КС «Гільдія вуглекопів», м. Червоноград), Анатолій Олійник (КС «Благо», м. Бердянськ). Разом із новобраними членами у Комітеті продовжать виконувати свої обов'язки Ірина Боголюбова (КС «АЖІО», м. Київ), Володимир Науменко (КС «Товариство «Взаємний кредит», м. Мелітополь), Ігор Росипайло (КС «Прикарпаття-Сім», м. Івано-Франківськ), Енвер Махсудов (КС «Юрт», м. Білогорськ, АР Крим).

Після закінчення обговорення доповідей та відповідей на запитання було прийнято відповідну резолюцію.

Зважаючи на те, що, відповідно до Статуту та положення про Раду НАКСУ, цього року спливає строк повноважень чинного складу Ради НАКСУ, з ініціативи делегата Зіновія Ковбеля, голови правління КС «Народна скарбниця» (м. Борщів), до порядку денного Конференції було включено питання щодо можливості представника КС бути обраним до складу Ради НАКСУ без обмежень стосовно кількості обрань поспіль. Після обговорення більшістю голосів було прийняте рішення внести відповідні зміни до Статуту НАКСУ і Положення про Раду НАКСУ.

Насамкінець Президент НАКСУ нагоро-

див відзнаками членів Ради НАКСУ, які працювали у ній протягом останніх чотирьох років.

Розгляд нагальних питань кредитної кооперації було продовжено наступного дня на виїзному засіданні «круглого столу», участь у якому взяли понад 30 представників кредитних спілок — членів НАКСУ та від Виконавчої дирекції НАКСУ — Петро Козинець, Людмила Кравченко, Олег Новодворський. На засі-

данні була більш детально обговорена позиція НАКСУ щодо законодавчих норм, а також зміни до профільного законодавства. Віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко та директор юридичного департаменту Олег Новодворський відповіли на запитання присутніх та надали практичні рекомендації щодо переліцензування, оподаткування, електронної звітності та інших актуальних питань діяльності кредитних спілок.

Резолюція XX Звітно-виборної Конференції НАКСУ

м. Київ

23 травня 2013 року

1. Діяльність Ради НАКСУ за звітний період визнати задовільною.
2. Діяльність Наглядового комітету НАКСУ за звітний період визнати задовільною.
3. Діяльність Виконавчої дирекції НАКСУ визнати задовільною.
4. Конференція НАКСУ висловлює підтримку пропозицій Ради та Виконавчої дирекції НАКСУ стосовно ключових аспектів реформування системи кредитної кооперації України, зазначених у зверненні НАКСУ від 24 жовтня 2012 року, зокрема, щодо:
 - визнання недоцільним введення державного регулювання кредитних спілок, які залучають вклади, з боку Національного банку України,
 - доповнення функцій Нацкомфінпослуг функцією управління фондом гарантування вкладів членів КС,
 - необхідності запровадження механізму компенсації з боку держави вкладів громадян, втрачених у неплатоспроможних кредитних спілках, за умови обмеження суми цієї компенсації кожному з таких вкладників 25 тисячами гривень з подальшим відшкодуванням зазначених коштів за рахунок наявних кредитних портфелів та шляхом стягнень з винних осіб,
 - доцільності надання права отримання статусу саморегульованої організації будь-яким асоціаціям кредитних спілок, які мають всеукраїнський статус та відповідають певним, визначеним на рівні закону, вимогам, таким як, наявність в її розпорядженні достатньої кількості наглядових інструментів, достатність кадрового забезпечення, фінансової спроможності, стабілізаційного фонду, навчальних/освітніх можливостей.
5. Конференція НАКСУ висловлює глибоку стурбованість ініціативами Всеукраїнської асоціації кредитних спілок від 07.05.2013 року щодо „поширення на кредитні спілки сфери відповідальності існуючого Фонду гарантування вкладів фізичних осіб” як таких, що можуть призвести до запровадження подвійного регулювання кредитних спілок із усіма притаманними цьому наслідками, і закликає ВАКС до реальної консолідації зусиль в напрямі відстоювання справжніх інтересів кредитних спілок України.
6. Конференція НАКСУ доручає Раді та Виконавчій дирекції НАКСУ звернутися до новопризначеного Голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг із пропозицією про налагодження ефективного діалогу з метою вирішення нагальних питань пов'язаних з регулюванням та діяльністю кредитних спілок України.

РІЧНИЙ ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

ЗВІТ РАДИ НАКСУ НА XX ЗВІТНО- ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні делегати і гості Звітно-вибірної Конференції НАКСУ!

Минулий – ювілейний рік щодо відродження кредитної кооперації в Україні, який співпав з Всесвітнім роком кооперації, розпочав період ювілеїв і знакових дат в історії Національної асоціації кредитних спілок України. Адже ця Звітно-вибірна Конференція є двадцятою, наступний рік – є двадцятою річницею від заснування НАКСУ, а, головне, – більшість кредитних спілок – членів НАКСУ вже відзначили або стоять на порозі своїх і десяти-, і п'ятнадцяти-, і двадцятиріч, доводячи щоденною працею свою корисність і надійність. Саме тому, озираючись у нібито далекий 1994 рік, на цій ювілейній Конференції є всі підстави стверджувати, що сьогодні НАКСУ – це система кредитних спілок, яких поєднує один корпоративний стиль – відповідальність, професіоналізм, порядність, постійне вдосконалення і незмінна мета – надання своєчасної і якісної фінансової підтримки своїм членам. І зараз, переходячи від привітань до звіту, Рада висловлює слова поваги і вдячності кожній кредитній спілці системи КС НАКСУ, її лідерам та делегатам нашої Конференції.

Звітуючи за період, що пройшов з минулорічної Конференції та про результати діяльності НАКСУ станом на кінець 2012 року, серед ключових об'єктів уваги

Ради НАКСУ, передусім, варто виділити наступні:

- проведення у вересні минулого року в Чернівцях Третього Східно-Європейського конгресу кредитних спілок,

- налагодження ефективного діалогу з Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та поглиблення співпраці з іншими органами державної влади,

- налагодження діалогу з Всеукраїнською асоціацією кредитних спілок,

- спрямованість на забезпечення співпраці з усіма представницькими об'єднаннями кредитних спілок на принципах пріоритетності інтересів КС, консолідованих лобістських зусиль та добросовісної конкуренції у наданні сервісних та консалтингових послуг,

- вироблення комплексу заходів, направлених на підвищення самоорганізації та самоконтролю учасників системи кредитних спілок НАКСУ,

- забезпечення постійної взаємодії з органами управління НАКСУ.

З моменту останнього звіту Рада НАКСУ провела 4 засідання, де розглядалися питання щодо позиції НАКСУ з приводу реформування системи кредитних спілок в Україні та змін до законодавства, яке регулює діяльність кредитних спілок, обговорення ситуації в системі кредитної кооперації України, внесення змін до По-

ложень НАКСУ про членство та про вступ до НАКСУ, виконання та затвердження бюджетів Асоціації, делегування представників до складу громадських рад органів державної влади, заслуховування та обговорення звітів Виконавчої дирекції НАКСУ, питання членства кредитних спілок в НАКСУ.

На жовтневому засіданні Ради НАКСУ відбулося й глибоке обговорення підсумків Третього Східно-Європейського конгресу кредитних спілок, в якому взяли участь 110 представників кредитних спілок з України, Росії, Литви та Молдови, а також, представники Нацкомфінпослуг та Віце-Президент Всесвітньої ради кредитних спілок Майкл Едвардс. Це був перший настільки масштабний захід зорганізований кредитними спілками в Україні, а інформаційний обмін, а також, вивчення сучасних практик та міжнародного досвіду лише підтвердили його доцільність та корисність. Зважаючи на це, Радою було зроблено окреме доручення Виконавчій дирекції НАКСУ щодо всебічного опрацювання досвіду наших іноземних партнерів з метою надання пропозицій до вже проголошених відповідних законодавчих ініціатив – зокрема, Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» затвердженої Указом Президента України. Адже в ній йдеться і про завдання щодо розвитку кредитної кооперації, що вкотре потребує консолідації в процесі формування та відстоювання інтересів кредитних спілок, в тому числі, і з боку професійних асоціацій.

За результатами обговорення та урахування рекомендацій Всесвітньої ради кредитних спілок було визначено позицію Ради НАКСУ щодо наріжних питань діяльності кредитних спілок. Зокрема, було вирішено:

- визнати недоцільним введення державного регулювання кредитних спілок, які залучають вклади, з боку Національно-

го банку України,

- ініціювати доповнення функцій Нацкомфінпослуг функцією управління фондом гарантування вкладів членів КС,

- відстоювати необхідність запровадження механізму компенсації з боку держави вкладів громадян, втрачених у неплатоспроможних кредитних спілках, за умови обмеження суми цієї компенсації кожному з таких вкладників 25 тисячами гривень з подальшим відшкодуванням зазначених коштів за рахунок наявних кредитних портфельів та шляхом стягнень з винних осіб,

- визнати доцільним надання права отримання статусу саморегульованої організації будь-яким асоціаціям кредитних спілок, які мають всеукраїнський статус та відповідають певним, визначеним на рівні закону, вимогам, таким як, наявність в її розпорядженні достатньої кількості наглядових інструментів, достатність кадрового забезпечення, фінансової спроможності, стабілізаційного фонду, навчальних/освітніх можливостей тощо.

Ухвалене Радою НАКСУ рішення знайшло своє відображення у зверненні НАКСУ до відповідних органів державної влади.

Також, Радою НАКСУ було вкотре наголошено про необхідність вироблення спільної позиції асоціацій кредитних спілок, які мають всеукраїнський статус, та доручено Виконавчій дирекції НАКСУ:

а) звернутися до ВАКС з пропозицією про взаємоузгодження дій з концептуальних питань та законодавчих ініціатив,

б) надати ВАКС для попереднього ознайомлення вказане звернення НАКСУ до органів державної влади,

в) запропонувати ВАКС проведення у період з 29.10.2012 року по 02.11.2012 року спільної зустрічі у взаємоузгодженому складі й місці.

В подальшому, у річчій цих рішень за участі членів Ради НАКСУ відбулася спільна нарада з представниками ВАКС, за

результатами якої було опрацьовано і погоджено спільне звернення двох асоціацій до відповідних органів державної влади із пропозиціями щодо Національного плану дій на 2012 рік. При цьому, завершуючи цю частину доповіді Рада НАКСУ висловлює сподівання, що за нинішніх обставин практика поєднання зусиль ключових представників інтересів кредитних спілок, знайде своє продовження і згадане спільне звернення не стане черговим виключенням в історії, нажаль, мало результативного діалогу між всеукраїнськими асоціаціями.

Предметом постійної дискусії на засіданнях Ради НАКСУ залишалися й аспекти вдосконалення діяльності кредитних спілок в сучасних умовах, коли практика щодо отримання кредитними спілками ліцензій і дозволів підтверджує складність та тривалість цих процедур, а невизначеність механізмів цивілізованого виводу з ринку існуючих неплатоспроможних кредитних спілок разом із шаленою інформаційною кампанією, спрямованою на дискредитацію кредитних спілок, як ніколи вимагають від кредитних спілок бездоганності. Зважаючи на це, Радою НАКСУ було ухвалено рішення про створення Служби внутрішніх ревізій НАКСУ із затвердженням відповідного положення. Треба зазначити, що створенню цієї Служби передувало внесення необхідних змін до Статуту НАКСУ та пілотування проведення внутрішніх ревізій НАКСУ у ряді кредитних спілок, яке відбулося за підтримки партнера НАКСУ – Проекту АгроІнвест, який користується авторитетом і повагою з боку кредитних спілок. Ми дякуємо АгроІнвесту за плідну співпрацю, яка не обмежується підтримкою діяльності Служби внутрішніх ревізій, і хочемо висловити впевненість у подальшій взаємодії.

Вищезгадані внесення змін до Положень НАКСУ про членство та про вступ до Асоціації були мотивовані наявністю звернень до НАКСУ від кредитних спілок, які

ще не внесені до Державного реєстру фінансових установ. Натомість саме внаслідок відсутності у них статусу фінансової установи їх членство у Асоціації згідно відповідних положень НАКСУ не було можливим. Отже, з метою задоволення потреб таких кредитних спілок в інформаційній та методологічній допомозі, Радою НАКСУ було вирішено поширити можливість набуття членства в НАКСУ на кредитні спілки, які пройшли державну реєстрацію лише як юридичні особи.

Вже в цьому році, відбулася чергова кампанія з формування громадських рад при центральних органах виконавчої влади, за рішенням Ради НАКСУ Президента НАКСУ Петра Козинця та Віце-президента НАКСУ Катерину Калустову було висунуто кандидатами для обрання до складу громадських рад, відповідно, при Міністерстві фінансів України та при Державному комітеті фінансового моніторингу України. В подальшому Президента НАКСУ було обрано членом громадської Ради при Міністерстві фінансів України, а Катерину Калустову – Головою громадської Ради при Державному комітеті фінансового моніторингу України. При цьому, не зовсім зрозумілою залишається ситуація із створенням громадської ради при Нацкомфінпослуг, установчі збори якої поки що не скликані, хоча з боку Ради НАКСУ вже прийнято відповідне рішення щодо висунення до складу цієї громадської ради Президента НАКСУ Петра Козинця та Віце-президента НАКСУ, Голови правління ОКС НАКСУ Кравченко Людмили.

Традиційно з боку Ради НАКСУ приділялася постійна увага питанням моніторингу результативності діяльності Виконавчої дирекції НАКСУ. На кожному із засідань Ради НАКСУ розглядалися періодичні звіти Виконавчої дирекції, інформації про хід виконання бюджету Асоціації, питання фінансової дисципліни кредитних спілок – членів НАКСУ.

За підсумками 2012 року Рада ухвалила рішення про виконання бюджету НАКСУ в повному обсязі, а достовірність даних щодо фінансового стану НАКСУ було підтверджено аудиторським висновком Аудиторської компанії “УПК – Аудит ЛТД” (Свідоцтво АПУ № 2228 від 26.01.2001 року, дія якого подовжена до 04.11.2015 року рішенням АПУ від 04.11.2010 року № 221/3). При цьому, дохідна частина бюджету в частині надходжень членських внесків та процентних доходів була виконана на 83,42% (648 415 гривень фактично проти 777 316 гривень запланованих). Натомість, обсяг процентних надходжень від розміщення коштів НАКСУ на депозитних рахунках в банках та ОКС НАКСУ склав 103,23% (802 548 гривень фактично проти 755 926 гривень запланованих). Також до складу доходів у 2012 році увійшли додаткові членські внески на сплату реєстраційного внеску за участь кредитних спілок у Світовій конференції Всесвітньої ради кредитних спілок та додаткові внески на проведення Східно-Європейського конгресу в м. Чернівці в загальній сумі 117 650 гривень та інші додаткові внески в сумі 254 566 гривень. Таким чином, фактичні бюджетні надходження склали 1 823 179 гривень при запланованих 1 639 716 гривень або на 11,19% більше передбачених плановим бюджетом. Щодо фінансових фондів НАКСУ, то при бюджетному плануванні на 2012 рік поповнення фінансових фондів НАКСУ не передбачалося. Натомість мало місце поповнення стабілізаційного фонду в сумі 113 176 гривень, зменшення суми центрального резерву ліквідності на 89 720 гривень та повернення поворотних внесків програми компенсації в сумі 63 378 гривень. При виконанні витратної частини на понесення операційних витрат бюджет виконано на 107,22% (за планом визначено 1 639 675 гривень, по факту витрачено 1 757 994 гривень), що стало

можливим внаслідок збільшення витрат, пов'язаних з отриманням доходів. Проте позитивне сальдо щодо виконання бюджету склало 65 185 гривень.

Затвердженим Радою НАКСУ бюджетом на 2013 рік передбачено грошові надходження до доходної частини бюджету у сумі 1 720 000 гривень (770 000 гривень – надходження від обов'язкових членських внесків, 810 000 гривень – надходження від розміщення коштів на депозитних рахунках в банках та ОКС НАКСУ та 140 000 гривень додаткових членських внесків на проведення конференцій тощо) за умови, що планового поповнення фінансових фондів НАКСУ до бюджету не закладалося. Щодо запланованих операційних витрат, то їх сума дорівнює сумі планових доходів. Таким чином, бюджетом НАКСУ передбачено фінансування витратної частини за рахунок обов'язкових членських внесків у розмірі менше 45% від загальних планових доходів. Саме тому Рада НАКСУ, як завжди, звертається до всіх кредитних спілок – членів НАКСУ із настійливим проханням щодо дотримання дисципліни сплати членських внесків.

Щодо членства в НАКСУ варто зазначити, що наразі членами НАКСУ є 140 кредитних спілок, активи яких складають майже 540 мільйонів гривень, а кількість членів становить понад 315 тисяч осіб.

Складаючи свої повноваження, діючий склад Ради НАКСУ бажає своїм наступникам і керівництву всіх кредитних спілок мудрості, виваженості, адекватності реагування на існуючі та потенційні виклики, реальних позитивних результатів та успіху у нашій спільній справі! Такій важливій для людей!

Голова Ради НАКСУ Анатолій Занюк

ЗВІТ НАГЛЯДОВОГО КОМІТЕТУ НАКСУ НА XX ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні колеги!

Наглядовий комітет у звітному періоді працював у наступному складі:

Ірина Боголюбова – голова
Наглядового комітету;

Володимир Науменко – заступник
голови Наглядового комітету;

Оксана Булаєнко – секретар
Наглядового комітету;

Анатолій Олійник – член Наглядового
комітету;

Данія Дзядига – член Наглядового
комітету;

Росипайло Ігор – член Наглядового ко-
мітету;

Махсудов Енвер – член Наглядового ко-
мітету.

В цьому складі Наглядовим комітетом НАКСУ проводились засідання, на яких розглядалися питання поточної діяльності НАКСУ у відповідності з компетенцією Наглядового комітету визначеною Статутом НАКСУ та Положенням про Наглядовий комітет НАКСУ. Члени Наглядового комітету були присутні на обласних конференціях по обранню членів Ради НАКСУ як спостерігачі, контролювали легітимність проведення конференцій та відповідність обраних членів Ради НАКСУ вимогам Положення про Раду НАКСУ.

У відповідності з вимогами що зазначені в Положенні про Наглядовий Комітет НАКСУ (п.3, п/п 3.4) в 2013 році за-

кінчується повноваження 3-ьох членів Наглядового комітету НАКСУ: Дзядиги Данії Іванівни (КС «Довіра», м. Золочів Львівської області), Олійника Анатолія Феодосійовича (КС «Благо», м. Бердянськ Запорізької області) та Булаєнко Оксани Миколаївни (КС «Господар», смт. Макарів Київської області).

Наглядовий комітет НАКСУ був представлений на всіх засіданнях Президії НАКСУ та Ради НАКСУ.

Предметом постійної уваги з боку Наглядового комітету були питання виконання та цільове використання коштів бюджету НАКСУ, відповідності Статуту НАКСУ, рішень Ради, Президії та Виконавчої дирекції НАКСУ, вирішення кадрових питань, відповідності діяльності НАКСУ нагальним потребам кредитних спілок.

Користуючись нагодою, дозвольте нагадати, що протягом червня 2013 року повинні відбутися обласні конференції кредитних спілок-членів НАКСУ, які скликаються за ініціативою кредитних спілок – членів НАКСУ області для обрання члена Ради НАКСУ від кожної області.

Про дату та місце проведення обласної конференції та її орієнтовний порядок денний кредитні спілки області, а також, Президія, Наглядовий комітет та Виконавча Дирекція НАКСУ мають бути письмово повідомлені відповідальним за організацію проведення конференції за 10 днів до дня її проведення. В конференції обов'язково бере участь в якості спостерігача без права втручання в хід проведення конференції член Наглядового комітету НАКСУ або інша особа, ним уповноважена (в першу чергу представники

Ради НАКСУ та Виконавчої дирекції при умові відсутності конфлікту інтересів). Для забезпечення якісного проведення обласних конференцій просимо Вас не зволікати з наданням інформації про призначення дати обласних конференцій.

При цьому, згідно з Положенням про Раду НАКСУ, балотуватися в члени Ради мають право представники від кредитних спілок, які працюють не менше року та мають за Рейтинговою оцінкою фінансовий стан не нижче «задовільно» (41 бал за рейтинговою оцінкою) при умові, що досвід діяльності в фінансових установах кандидата в члени Ради становить не менше 2-х років. При цьому, перебування особи у трудових відносинах з організаціями, що реалізують будь-яку з українських та/або з міжнародних програм та/або проектів з надання технічної та/або інвестиційної підтримки кредитним спілкам та НАКСУ, або перебування у трудових відносинах з НАКСУ, є безперечною підставою для заборони висування особи кандидатом для обрання до Ради НАКСУ. Член Ради не може обиратися більше ніж два строки підряд. В областях, де є менше 3-х КС – членів НАКСУ для обрання представників в Раду спілки можуть об'єднуватись з кредитними спілками інших областей (проводити міжобласні Конференції).

Наглядовий комітет констатує, що протягом звітного періоду:

Рішення Ради, Президії та посадових осіб Виконавчої Дирекції НАКСУ відповідали вимогам чинного законодавства, Статуту та внутрішнім положенням НАКСУ, рішенням Конференції НАКСУ та програмам розвитку НАКСУ, а рішення посадових осіб Виконавчої дирекції не суперечили рішенням Ради НАКСУ.

Загальна дохідна частина бюджету була виконана на 111,19 %.

Витратна частина бюджету була виконана на 107,22 %.

Достовірність даних щодо фінансового стану НАКСУ було підтверджено аудиторським висновком Аудиторської компанії “УПК – Аудит ЛТД”, яким визначено, що система обліку НАКСУ відповідає її розміру, структурі і виду діяльності та забезпечує належний збір і обробку інформації, необхідної для складання фінансової звітності. Наявна інформація дає повне уявлення про реальний склад активів та пасивів балансу НАКСУ.

Фінансова звітність Національної асоціації кредитних спілок України складена за дійсними даними бухгалтерського обліку відповідно до вимог чинного законодавства і в усіх суттєвих аспектах відображає фактичний фінансовий стан НАКСУ станом на 31.12.2012 року за результатами діяльності з 01.01.2012 року по 31.12.2012 року.

**Голова Наглядового Ірина Боголюбова
комітету НАКСУ**

ЗВІТ ВИКОНАВЧОЇ ДИРЕКЦІЇ НАКСУ НА XX ЗВІТНО-ВИБОРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НАКСУ

Шановні делегати Конференції! Вельмишановні гості!

Всім нам зрозуміло, що наша 20-та (ювілейна) Конференція НАКСУ проходить у дуже складний період для кредитної кооперації України і для Національної асоціації в тому числі. Звітуючи перед делегатами Конференції, які вже у двадцяте зібрались на головне засідання року, Виконавчій дирекції є що сказати позитивного як по статистичних даних розвитку кредитних спілок, так і по заходах, що здійснювались Дирекцією по виконанню рішень минулої Конференції та рішень Ради НАКСУ.

Перш за все необхідно відмітити, що, незважаючи на об'єктивні проблеми, практично кожна друга спілка — член Асоціації за 2012 рік збільшила свої активи.

Навіть при зменшенні кількості кредитних спілок, що входять до складу Асоціації, загальні активи за останній рік зросли на 12 млн. (+2,5%). Більш динамічно зростає у звітному періоді капітал кредитних спілок: за рік він виріс на 15%, в т.ч. власний капітал зріс з 78 до 88 млн. гривень. За 2012 рік зменшилось число збиткових кредитних спілок з 32 до 18, на 25% зменшилась загальна сума прострочених кредитів, з 60 до 65 збільшилась загальна бальна оцінка фінансового стану кредитних спілок — членів Асоціації по рейтинговій системі НАКСУ.

В той же час 50% кредитних спілок у звітному періоді продовжували зменшувати свої активи. За останні 6 місяців зменшився на 2% кредитний портфель та кількість позичальників. Не дивлячись на певне покращення ситуації з залеглими по-

зичками, їх питома вага залишається досить проблемною — 17%, це вдвічі більше від показника докризового періоду. Зменшилась загальна сума депозитних вкладів та кількість вкладників.

Іншими словами, загальну картину можна влучно охарактеризувати одним словом — ринок кредитних спілок перебуває у стані «реcesії».

В чому ж причини даної ситуації, чому за 4,5 роки система кредитних спілок не переборола всі кризові явища кінця 2008 року і не повернулася в стан динамічного розвитку?

По-перше, об'єктивна причина: сама економіка, малий бізнес, а, відповідно, і доходи населення перебувають не в кращому стані.

По-друге, інформаційне середовище щодо кредитних спілок, не дивлячись на всі намагання НАКСУ та й усього ринку, знаходиться, м'яко кажучи, не на боці кредитних спілок. Кількість негативних публікацій, телесюжетів, радіопередач, нерідко й наклепів та брехні просто «зашкалює», її неможливо порівняти навіть з 2009 роком.

Сьогодні будь-який негатив на фінансовому ринку пов'язують з кредитними спілками. Мабуть, ми вже не здивуємось, коли виявиться, що й банкрутство банку «Таврика», де втрати населення більші, ніж від усіх неплатоспроможних спілок разом узятих, сталося з вини кредитних спілок. Я не буду перелічувати звернення, коментарі, публікації, інші заходи НАКСУ по спростуванню ситуації, намагання інших учасників ринку кредитних

спілок протистояти відвертим наклепам у засобах масової інформації — усе це вагомий результат не приносить. Згадайте лише епопею з донецькою конторою «Альянс-Україна». Виправдовуючись, журналісти скаржилися, що вони не є професіоналами справи і тому не можуть відрізнити кредитну спілку від приватного підприємства. Це ж стосується і правоохоронних органів, які внесли необхідні уточнення у свої інформаційні повідомлення тільки після відповідного звернення НАКСУ. Іншими словами, сили та можливості в нас занадто нерівні. В цьому випадку ми можемо тільки пишатися нашими громадянами, більшість з яких вже самі розібралися, де правда, а де свідома дезінформація.

По-третє, ставлення самої держави до кредитних спілок, до розширення фінансових послуг нашим співгромадянам сьогодні теж не сприяє розвитку кредитних спілок.

І останнє, мабуть, найболючіше для нас питання. Сьогодні менше 50 % спілок — членів НАКСУ мають діючі ліцензії на залучення вкладів, тоді як у кращі часи більше 80 % спілок ці ліцензії мали.

Десятки кредитних спілок сьогодні, не маючи ніяких зауважень до фінансового стану, не можуть отримати ліцензії через деструктивну позицію державного регулятора. Частина з них вже відмовилась грати у своєрідний «пінг-понг» і перейшла працювати виключно на додаткових пайових внесках. І це не трагедія. Інше питання, що за таких істотних змін в роботі потрібен час, щоб увійти в систему, у повноцінний розвиток і зростання.

Виконавча дирекція у звітному періоді доклала максимум зусиль для сприяння покращення ситуації у вирішенні проблеми з дозвільними процедурами. Зміцнено штат юридичного департаменту, спільно з кредитними спілками ретельно відпрацьовуються передліцензійні пакети документів, нерідко за довіреністю працівники Ви-

конавчої дирекції супроводжують процеси взаємодії з держрегулятором, проводяться спільні наради з цього приводу. Але, на превеликий жаль, із відомих усім без винятку причин ситуація не покращується. І хоча вирішення цих проблем для кредитних спілок не є безпосередньо статутним завданням Асоціації та її Виконавчої дирекції, від цього нікому не легше.

Напередодні минулої Конференції змінилася не тільки назва державного регулятора, змінився практично весь штат відповідальних працівників та керівництво. Тоді всі мали великі надії на покращення співпраці, але, на жаль... Декілька місяців тому знову відбулися зміни в керівництві Комісії та профільному департаменті. Зараз точиться багато розмов про зміну самої структури Нацкомфінпослуг. І ми знову ж таки сподіваємось на співпрацю.

До позитиву можна віднести декілька спільних засідань з відповідальними працівниками державного регулятора. Нас запевняють, що такі спільні засідання з головних питань, що турбують ринок, увійдуть в систему. Можливо, це дійсно допоможе нам вирішувати нагальні завдання. А їх у нас дуже багато. І це не тільки проблеми з дозвільними процедурами. Нас турбує сьогодні «законсервованість» проблеми з цивілізованим виводом проблемних спілок з ринку. Позитивною є лише відмова регулятора від практики масового виключення з держреєстру проблемних спілок, яка тільки заганяла ситуацію в пісок. Але подальших кроків з боку держави немає, а пройшло вже більше 4 років. Все це дає підстави для подальших спекуляцій в пресі та негативних оцінок громадськості всім кредитним спілкам.

І додаткова проблема — відсутність будь-яких реальних кроків з боку держави і, перш за все, Нацкомісії, у напрямку законодавчих змін, які назріли, та усунення низки проблем з нормативною базою. І причина цього теж зрозуміла: за останні 3

роки призначене вже четверте керівництво Комісії.

Багатьом, мабуть, відома оцінка попередньому керівництву Нацкомфінпослуг з боку окремих наших колег, що звучала на нашому Форумі, і зміст якої зводився приблизно до наступного: «Попереднє керівництво Комісії було найкращим, бо воно взагалі нічого не робило». З одного боку, щось у цьому є, але з іншого, можливо, це й призвело до того, що сьогодні головну скрипку у питанні реформування грає не Нацкомісія, а Національний банк.

З позицією Нацбанку щодо регулювання діяльності кредитних спілок сьогодні знайомі вже всі. У звітному періоді і Рада НАКСУ, і Виконавча дирекція докладали багато зусиль, щоб змінити думку Нацбанку (і не тільки), згідно з якою спочатку передбачалось регулювати спілки різних категорій різними регуляторами, а згодом виникла нова ідея — примусово перетворити всі спілки на кооперативні банки або ліквідувати. НАКСУ з цього приводу надіслала до десяти звернень в різні інстанції, за підтримки WOCCU був зроблений детальний аналіз світового досвіду, і практично ніде нічого подібного знайдено не було, хіба що в Кенії. Дуже доречним у цьому плані був Міжнародний Східно-Європейський Конгрес кредитних спілок восени минулого року за участю WOCCU та делегацій від кредитної кооперації країн Східної Європи. Головною темою Конгресу якраз і були питання реформування системи кредитних спілок.

Мабуть, багато в чому завдячуючи цим крокам та публікаціям в пресі сьогодні в Плані дій на 2013 рік цей розділ вже виглядає більш цивілізованим та поміркованим. Сьогодні Нацкомфінпослуг працює над остаточною редакцією законодавчих змін щодо кредитних спілок. НАКСУ бере активну участь у цьому процесі, і ми звертаємось до Нацкомфінпослуг з великим проханням — прислухатись до позиції ринку.

Цілком об'єктивно, що сьогодні в країні ніхто більше, ніж ми, не зацікавлений в тому, щоб ринок кредитних спілок працював цивілізовано та стабільно, та й більшого досвіду в цьому питанні на даний час в Україні немає ні в кого.

Позиція НАКСУ з головних аспектів реформування, яка затверджена Радою НАКСУ ще минулого року, озвучена у доповіді Голови Ради і оприлюднена на сайті НАКСУ, залишається незмінною. Не повторюючись, додам лише ще один пункт пропозицій Ради: нагально необхідно усунути подвійну бюрократичну процедуру — спочатку внесення кредитної спілки в реєстр, а потім отримання ліцензії, причому кожні три роки. В цивілізованому світі це єдина процедура.

Критичною в питаннях лобювання є наша взаємодія з ВАКС. Тому що коли ми конкуруємо в плані сервісних послуг, навчання, консалтингу, — це навіть добре для ринку. А до недобросовісної конкуренції ми вже звикли. Не можемо ми змиритись тільки з тим, коли наші дії розходяться в питаннях лобювання. Виходячи з цього, в кінці листопада минулого року було проведено спільну узгоджувальну зустріч, участь у якій взяли як керівники НАКСУ та ВАКС, так і представники цілого ряду кредитних спілок обох організацій. Приємно відзначити, що на цьому представницькому спільному засіданні було знайдено компроміс та вироблено спільну позицію двох асоціацій щодо головних аспектів реформування законодавства про кредитні спілки. Домовлено було також про механізм попереднього взаємоузгодження будь-яких важливих ініціатив до державних органів, що стосуються концептуальних питань. Така практика дала б можливість максимально консолідувати ринок в питаннях реформування. Але вкотре доводиться констатувати «на жаль»...

Для прикладу наведу ситуацію з останньою ініціативою ВАКС — звернення до

всіх державних органів від імені ринку з проханням підтримати ідею приєднання ринку кредитних спілок до банківського фонду гарантування вкладів. Невже це дійсно позиція ринку, включаючи навіть кредитні спілки ВАКС? Дуже сумніваюся. Невже хтось думає, знаючи позицію Нацбанку, що ця ініціатива допоможе кредитним спілкам впровадити систему гарантування? Ні. Крім відповідної реакції Нацбанку, яка вже була озвучена рік тому, ми нічого не отримаємо, крім додаткової проблеми.

Тому, розуміючи відповідальність за майбутнє розвитку кредитних спілок, розуміючи реальні небезпеки, які нависають над ринком, від імені НАКСУ хочемо ще раз звернутися до наших колег з настійливою вимогою: давайте виконувати спільні домовленості, інакше ми самі себе поховаємо. Подібна кон'юнктурна конкуренція є самим небезпечним злом для ринку кредитних спілок, особливо за сьогоднішніх обставин.

Коротко про інші питання діяльності Виконавчої дирекції за звітний період. Я вже говорив про наші зусилля в пропагандистській роботі. Тут треба додати, що ми завжди відкриті для засобів масової інформації, постійно коментуємо всі найважливіші ініціативи та нововведення на ринку, реагуємо на всі наклепницькі інформаційні матеріали. Зазначу, що в цій справі дуже потрібна зваженість, здоровий глузд та відсутність бажання просто самопіаритись у такий спосіб, розуміючи, що результат буде нульовий, а інколи навіть негативний.

У звітному періоді ми продовжували видавати власний журнал «Бюлетень кредитних спілок України» і безкоштовно розповсюджувати його серед кредитних спілок та всіх бажаючих. Залишається повністю відкритою політика нашого інтернет-порталу та форуму без закритих зон і зайвої цензури. Ми вважаємо правильним у питаннях пропаганди бути чесними та відвертими, а не малювати все в рожевих то-

нах. Тільки тоді нам будуть вірити.

Не дивлячись на певні ускладнення, пов'язані з нововведеннями в податковому законодавстві, продовжують працювати всі фінансові програми Асоціації. За звітний період фінансовими фондами НАКСУ скористалось більше 27 кредитних спілок на загальну суму близько 1,6 млн. грн. за 47 договорами зворотної фінансової допомоги. Ми розуміємо, що це мало, а щоб підвищити ефективність наших фінансових програм, конче необхідні відповідні законодавчі зміни. До цих показників буде логічним додати 145 кредитів на суму 14,5 млн. гривень, які отримали 55 кредитних спілок в Об'єднаній кредитній спілці НАКСУ.

Стабільно працюють система звітності, своєчасний збір, обробка та аналіз інформації, що надходить від кредитних спілок, надаються оперативні поради та консультації. Цього року дане питання є ще більш актуальним, ніж раніше, враховуючи численні нововведення Комісії в систему звітності та систематичні збої в роботі нового програмного комплексу держрегулятора.

Ми вдячні сьогодні всім кредитним спілкам за належну дисципліну в питаннях звітності перед НАКСУ.

Наведу дуже красномовні цифри: якщо по всьому ринку звітність кредитних спілок перед Нацкомісією рідко перевищує 80 %, а в окремі періоди доходила й до 65 відсотків від усіх кредитних спілок на ринку, то по системі НАКСУ відсоток своєчасних квартальних звітів до Асоціації стабільний — 95 %.

Ефективно у звітному році працювали сервісні структури НАКСУ. Необхідно підкреслити, що нам вдалося швидко юридично адаптувати діяльність сервісних структур НАКСУ до нового податкового законодавства, дякуючи, перш за все, розумінню та підтримці Ради НАКСУ. За звітний період було проведено 10 семінарів, участь у яких взяли майже 600 керівників та відповідальних працівників кредитних

спілок, і не тільки членів НАКСУ. Це, зокрема, семінари з найбільш актуальних питань діяльності: звітності до ДФП (234 учасники), з питань запровадження внутрішнього аудиту (148 учасників), щодо особливостей роботи з пайовими внесками (57 учасників) та інші. До кожного семінару традиційно готувались об'ємні методичні рекомендації, які широко розповсюджувались і серед кредитних спілок, які не брали участі у семінарах.

Як і в попередні роки, 136 кредитних спілок скористались послугою з публікації фінансової звітності за 2012 рік в «Додатку до «Бюлетеня кредитних спілок України» з розміщенням на власних інтернет-сторінках, що функціонують через сервер НАКСУ.

На численні прохання ринку НАКСУ було проведено традиційну науково-практичну конференцію за кордоном. Так само традиційним був також бухгалтерський семінар у м. Севастополі. Запевняємо делегатів Конференції, що дана практика буде продовжена і в наступному звітному періоді. До речі, взяти участь у червневому семінарі для бухгалтерів у м. Севастополі вже виявили бажання близько 60 учасників.

На завершення — про міжнародну діяльність. Як активний член WOCCU з 1996 року, НАКСУ достойно представляє рух кредитних спілок України в цій головній світовій організації кредитних спілок, що об'єднує близько 100 країн світу. В минулому році НАКСУ мала досить представницьку делегацію на черговому світовому форумі кредитних спілок у м. Гданську (Польща). В липні поточного року делегація НАКСУ у складі більше 10 представників кредитних спілок України візьме участь у цьогорічному форумі в м. Оттава (Канада).

Триває активна співпраця з американським Проектом «Агроінвест». Крім традиційних семінарів, розробки програм кредитування сільгоспвиробників і фермерів,

в цьому році в рамках Проекту делегація НАКСУ взяла участь у стажуванні в Голландії. Окремим важливим напрямом співпраці є створення за підтримки Проекту служби внутрішніх ревізій НАКСУ та пілотування необхідних методологій перевірок. Перші чотири спілки вже пройшли процедуру ревізії.

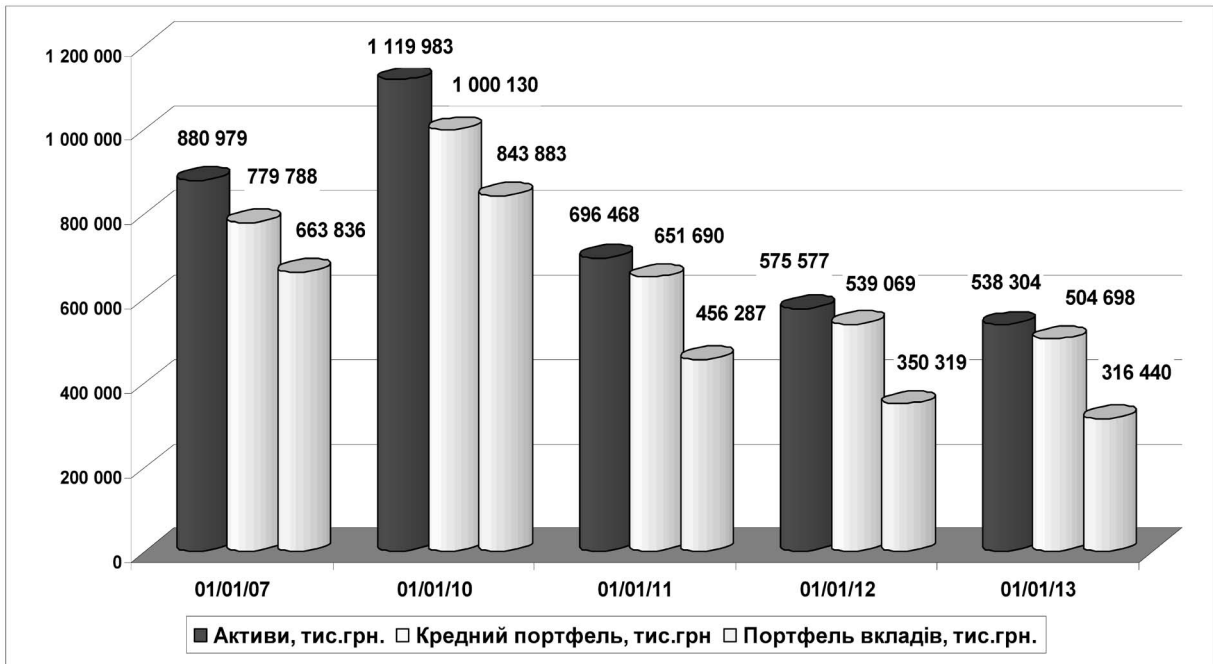
Головною подією міжнародного значення було проведення III Східно-Європейського Конгресу кредитних спілок у м. Чернівцях, про що вже йшлося в доповіді Голови Ради НАКСУ. Необхідно відмітити, що він дійсно вийшов досить представницьким та успішним, маємо дуже позитивні відгуки як від WOCCU, так і від наших колег з Росії, Молдови та Литви. І, що саме головне, він був корисним та змістовним як для нас, так і для наших колег. І ми впевнені, що така співпраця буде дуже успішно продовжуватись.

В цьому році, згідно зі Статутом, проходять чергові перевибори членів Ради Національної асоціації. Частина членів, знову ж таки згідно зі Статутом, вже не може увійти до нового складу. Тому на завершення доповіді я від імені всієї Виконавчої дирекції хочу щиро подякувати всім членам Ради НАКСУ за дуже плідну, конструктивну співпрацю. Приємно, що ми були і є одностайними з більшості питань, які доводилось вирішувати. Впевнений, що й надалі ми будемо співпрацювати плідно та злагоджено. В цьому є головна запорука наших спільних успіхів та позитивних результатів. Всім найкращі побажання.

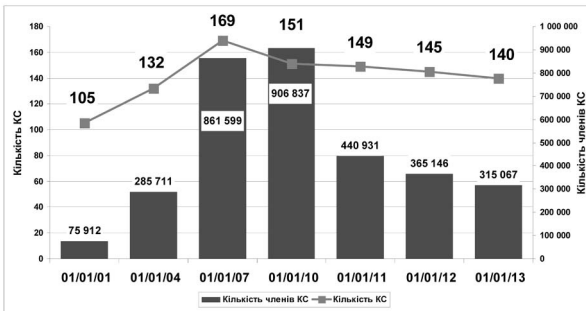
Дякую за увагу!

Президент НАКСУ Петро Козинець

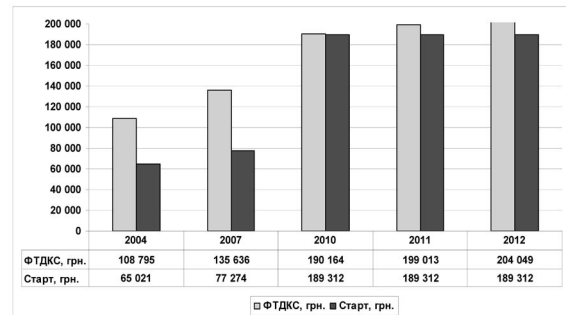
Динаміка основних показників кредитних спілок – членів НАКСУ у 2007 – 2012 роках (тис. грн.)

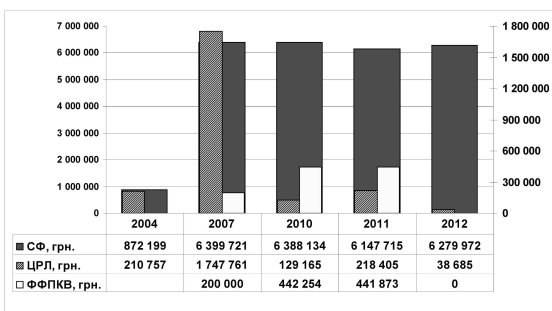
Динаміка членства кредитних спілок – членів НАКСУ

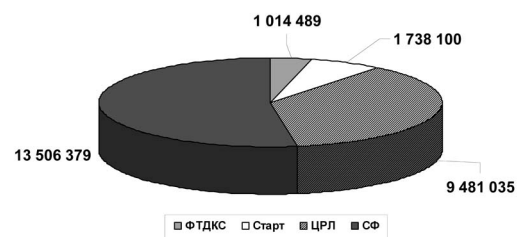
Динаміка поповнення фінансових фондів НАКСУ у 2004 – 2012 роках

Динаміка поповнення фінансових фондів НАКСУ у 2004 – 2012 роках

Користування фінансовими фондами, видані за роки діяльності фондів суми

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ОБ'ЄДНАНОЇ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ НАКСУ

23 травня 2013 року у Києві пройшли загальні збори Об'єднаної кредитної спілки Національної асоціації кредитних спілок України.

У загальних зборах взяли участь представники 63 кредитних спілок – членів ОКС НАКСУ за умови, що на дату проведення загальних зборів членами Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ є 81 кредитна спілка. Серед традиційних питань порядку денного загальними зборами членів ОКС НАКСУ було заслухано звіти органів управління, річну звітність та результати діяльності ОКС НАКСУ за 2012 рік, а також розглянуто бюджет на 2013 фінансовий рік та визначено незалежного аудитора (аудиторську фірму) для підтвердження достовірності і повноти річної звітності ОКС НАКСУ за 2013 фінансовий рік.

В ході звітів органів управління ОКС НАКСУ було зазначено, що протягом звітного року, як завжди, головними напрямками діяльності було задоволення потреб членів ОКС НАКСУ в кредитних ресурсах та забезпечення необхідної доходності тимчасово вільних коштів членів спілки. За період з 1 січня по 31 грудня 2012 року було надано 145 кредитів та відкрито кредитних ліній 55-ти кредитним спілкам на загальну суму понад 14,5 млн. грн., що перевищує суму

кредитів, наданих 2011 року і свідчить про позитивну тенденцію активізації кредитування у багатьох регіонах України. При цьому, активи ОКС НАКСУ станом на 31.12.2012 року на 76,6 % були профінансовані за рахунок капіталу.

В частині контролю за простроченістю ОКС НАКСУ постійно відслідковує адекватність її покриття шляхом зіставлення обсягів проблемної заборгованості із сумами страхового резерву, резервного капіталу та показників обов'язкового пайового капіталу, який сформовано кредитними спілками, що припустилися порушень режиму сплати кредитів, отриманих в ОКС НАКСУ. Наразі всі прострочені кредити в повному обсязі покриваються за рахунок сформованих резервів, за умови, що показник коефіцієнта платоспроможності станом на 31.12.2012 року склав 80,87 % при нормативному значенні не менш ніж 8 %. Одночасно триває робота зі стягнення простроченої заборгованості, в тому числі і у судовому порядку.

Протягом звітного періоду активно працювали усі органи управління ОКС НАКСУ. Зокрема, спостережною радою, ревізійною комісією, правлінням та кредитним комітетом було проведено відповідно 18, 8, 9 та 90 засідань.

На порядку денному засідань спостереж-

ної ради розглядалися питання щодо членства кредитних спілок в ОКС НАКСУ, визначення процентної політики щодо надання фінансових послуг, звітних даних ОКС НАКСУ, звітів правління про результати фінансово-господарської діяльності ОКС НАКСУ за результатами кожного з кварталів, звітів кредитного комітету про структуру кредитного портфеля, кількість та обсяги виданих членам ОКС НАКСУ кредитів, простроченості, розподілу доходу на додаткові пайові внески членів ОКС НАКСУ, підготовки до чергових загальних зборів членів ОКС НАКСУ, затвердження нових редакцій внутрішніх положень, проведення внутрішнього аудиту (контролю), виконання бюджету ОКС НАКСУ у 2012 році, затвердження бюджету на 2013 рік тощо. Дотримуючись рішення, прийнятого 2009 року, при перегляді процентних ставок за користування кредитами, спостережною радою було встановлено для членів ОКС НАКСУ, які протягом попереднього звітного року не припустилися порушень графіків розрахунків, фіксовану річну процентну ставку в розмірі 19 %.

Діяльність ОКС НАКСУ постійно контролювалася з боку ревізійної комісії, якою були здійснені усі необхідні перевірки. Висновок ревізійної комісії ОКС НАКСУ підтвердив, що протягом 2012 року ОКС НАКСУ працювала з дотриманням вимог законодавства, звітні дані є достовірними.

У висновку незалежного аудитора про результати перевірки фінансової звітності та звітних даних ОКС НАКСУ за період з

01.01.2012 р. до 31.12.2012 р., зробленого аудиторською компанією «УПК-Аудит Лтд.» зазначено, що річні звітні дані за 2012 рік, складені для подання до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідають вимогам до їх складання, справедливо й достовірно відображають фінансову і кредитну діяльність ОКС НАКСУ, склад активів та пасивів її балансу, доходи, витрати і результат її діяльності.

Станом на 31 грудня 2012 року ОКС НАКСУ виконано всі критерії та нормативи діяльності кредитних спілок.

Після заслуховування звітних доповідей, їх обговорення та відповідей на запитання учасники загальних зборів затвердили звіти спостережної ради, правління, кредитного комітету, висновок ревізійної комісії, річну звітність та результати фінансово-господарської діяльності ОКС НАКСУ за 2012 рік.

Також серед питань порядку денного було розглянуто та затверджено нову редакцію Статуту ОКС НАКСУ, Порядок розподілу доходу та покриття збитків, здійснено розподіл нерозподіленого доходу за підсумками 2012 фінансового року та ухвалено рішення про визначення ревізійної комісії ОКС НАКСУ структурним підрозділом для проведення внутрішнього аудиту (контролю) із внесенням відповідних змін та затвердженням у новій редакції Положення про ревізійну комісію ОКС НАКСУ.

Наступним обговорювалось питання про виключення кредитних спілок зі складу ОКС НАКСУ. Внаслідок порушення статут-

них вимог в частині невиконання обов'язків члена ОКС НАКСУ було прийняте рішення виключити зі складу ОКС НАКСУ кредитну спілку «Добробут» (м. Вінниця).

І на завершення загальними зборами членів ОКС НАКСУ було проведено вибори до складу спостережної ради та ревізійної комісії, оскільки станом на дату проведення загальних зборів закінчився строк повноважень шести членів спостережної ради та п'яти членів ревізійної комісії ОКС НАКСУ. Юрій Ковальов, голова спостережної ради, нагадав присутнім вимоги, які висувуються до кандидатів у члени виборних органів управління Об'єднаної кредитної спілки. За результатами голосування до спостережної ради ОКС НАКСУ було обрано Юрія Ковальова (КС «Кредитсталь», м. Маріуполь), Енвера Махсудова (КС «Юрт», м. Білогорськ), Володимира Коломацького (КС «Агро-Кредит», м. Старобільськ), Анатолія Занюка (КС «Ошадність, м Кам'янець-Подільський), Олену Маковій

(КС «Моя родина», м. Чернігів), Юрія Тягура (КС «Святий Мартин», м. Мукачєво). Протягом 2013 року тривають повноваження Ігоря Мустафаєва (КС «АР МОУ», м. Одеса), Віталія Чмутенка (КС «Народний кредит», м. Тростянець) та Олега Арсьонова (КС «Єдність», м. Херсон).

До складу ревізійної комісії ОКС НАКСУ було обрано Ірину Костюченко (КС «Народна воля», м. Чернігів), Оксану Булаєнко (КС «Господар», м. Макарів), Ганну Семенчук (КС «Кредит-Чорнобиль», м.Умань), Оксану Ряску (КС «Нарцис», м.Хуст) та Тетяну Хлопоніну (КС «Карат», м. Куп'янськ). У складі ревізійної комісії продовжать працювати Ірина Боголюбова (КС «АЖІО», м. Київ) та Олена Грузіна (КС «Партнер», м. Славутич).

По завершенню загальних зборів членів ОКС НАКСУ відбулися засідання спостережної ради та ревізійної комісії ОКС НАКСУ, на яких було обрано Юрія Ковальова головою спостережної ради ОКС НАКСУ, Ігоря Мустафаєва – заступником голови спостережної ради ОКС НАКСУ, Олену Маковій – секретарем спостережної ради ОКС НАКСУ. Щодо ревізійної комісії, то її головою було обрано Ірину Боголюбову, заступником голови ревізійної комісії – Олену Грузіну, а Оксану Булаєнко – секретарем.

20 РОКІВ ВІДРОДЖЕННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК РОСІЇ*

Современное возрождение кредитных союзов в России началось благодаря Международной конфедерации обществ потребителей (КонфОП) в 1991 г. и было связано с обострившейся для граждан проблемой потребительского кредита и необходимостью спасения семейных бюджетов от стремительно растущей инфляции.

В июле 1991 г. в Вашингтоне состоялась встреча Президента КонфОП Александра Аузана с директором WOSSU Крисом Бейкером, на которой был проявлен взаимный интерес к перспективам развития кредитной кооперации граждан в России, и достигнута предварительная договоренность о сотрудничестве WOSSU и КонфОП.

В марте 1992 г. Президент КонфОП Александр Аузан и Председатель Владимирского областного Совета народных депутатов В.А. Калягин подписали Договор о совместной деятельности по созданию новых форм защиты граждан в сфере финансовых услуг. Через два месяца во Владимир и Суздаль выехали специалисты КонфОП, представитель Всемирного Совета кредитных союзов Дин Мэгон и руководители Ирландской Лиги кредитных союзов Пат Фэй, Лори Хили, Джеймс Кевин.

В Суздале прошло первое собрание будущих членов кредитного союза — жителей города и избран первый председатель совета кредитного союза — В.В. Молчанов. Во Владимире был обсужден текст Положения о кредитных союзах, утвержденный решением Владимирского областного Совета депутатов трудящихся 20 июля 1992 г. Положение стало первым нормативным документом, определившим официальный статус новой для России формы — кредитных союзов.

Лига кредитных союзов России была об-

разована в ноябре 1994 года. Это было первым в современной России добровольным объединением кредитных потребительских кооперативов. Первоначально Лига объединяла только кредитные кооперативы, позже стала принимать в свой состав и ассоциации. Была попытка выстраивания трехуровневой модели кредитной кооперации: КПК-Ассоциации-Лига. Однако в силу неоднородности развития кредитной кооперации по регионам такая модель не была реализована.

В феврале 2001 года была учреждена еще одна национальная организация — Национальный союз некоммерческих организаций финансовой взаимопомощи (НС). Учредителями НС являлись четыре ассоциации кредитных союзов: Ассоциация кредитных союзов Алтая (г. Барнаул), Ассоциация кредитных союзов Кузбасса (г. Юрга), Волгоградская ассоциация кредитных потребительских кооперативов (г. Волгоград), Южно-российская ассоциация кредитных союзов (г. Ростов-на-Дону). Создание, развитие и деятельность Национального союза активно поддерживало Общество Международного Развития Дежардэн.

В 2011 году произошел исторический процесс объединения: к Союзу некоммерческих саморегулируемых организаций фи-

нансової взаємодопомоги «Лига кредитних союзів» приєднався Національний союз некомерційних організацій фінансової взаємодопомоги.

С 2011 року Лига кредитних союзів — єдине добровільне національне об'єднання кредитних кооперативів і їх об'єднань в Росії. Це платформа для всіх структур кредитної кооперації: КПК, КПК другого рівня, Асоціацій (регіональних і профільних), СРО.

На 01.05.2013 року в Лигу входили 12 об'єднань (регіональних і профільних асоціацій кредитних союзів); два КПК другого рівня; одна СРО. Крім того, в Лигу напряму входить 30 кредитних потребителівських кооперативів. В цілому Лига кредитних союзів охоплює напряму або через об'єднання більше 250 кооперативів, працюючих більше ніж в 50 суб'єктах Російської Федерації.

Лига працює на зміцнення економічного, соціального і правового статусу кредитних потребителівських кооперативів, розвиток регіональної і національної інфраструктури руху потребителівських кооперативів в Росії.

Лига представляє кредитну кооперацію Росії в Міжнародному русі кредитних союзів, являючись членом Всесвітнього Ради Кредитних союзів (WOCCU), який об'єднує національні асоціації кредитних союзів країн світу. Лига також є членом міжнародної організації — Асоціації фінансових інститутів Proxfin.

Розвиток руху поставило завдання чіткого і фундаментального єдиного правового поля діяльності кредитних союзів. Почти десять років, з 1995 року, «пробивав» собі дорогу Закон «Про кредитних потребителівських кооперативах громадян», і в 2001 році він був прийнятий. Закон закріпив принципи, обмеження і особливості діяльності кредитних потребителівських кооперативів громадян (КПКГ), передбачив заходи по захисту інтересів членів кооператива і регулюванню взаємодії КПКГ і органів державної влади. Тому 2001 рік можна вважати

принципальною вехою в історії подальшого розвитку кредитної потребителівської кооперації громадян нової Росії. А 18.07.2009 г. був прийнятий Федеральний Закон РФ «Про кредитної кооперації», який розставив всі точки над «і» в діяльності кредитних потребителівських кооперативів. Згідно Закону, контроль діяльності кооперативів здійснюють саморегульовані організації (СРО), причому всі кредитні кооперативи зобов'язані бути членами однієї з СРО. В країні був призначений уповноважений державний регулятор — Федеральна служба по фінансовим ринкам — який відслідковує як діяльність самих кооперативів, так і їх СРО. Закон дозволяє створювати кооперативи другого рівня. При цьому Федеральна служба по фінансовим ринкам не займається розробкою нормативної бази і визначенням держполітики. Ці функції возложено на спеціальне відділення Міністерства фінансів РФ. Згідно останнім змінам в законодавстві, сьогодні в Росії створюється мегарегулятор в особі Центробанка, який буде відповідати за весь банківський і небанківський ринок.

За даними Федеральної служби по фінансовим ринкам, в квітні 2013 г. в Росії діяли: 10 СРО, які об'єднують 1488 КПК, 7 КПК другого рівня, причому 26 КПК з кількістю пайщиків більше 5000.

**Публікується мовою оригіналу.
За матеріалами Лиги кредитних спілок Росії та відкритих інтернет-джерел*

РУСЛАН ИМАЕВ: "НАИБОЛЕЕ ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ РАССКАЗЫВАТЬ О НАШЕМ ДВИЖЕНИИ – ЭТО ДОБРОСОВЕСТНАЯ РАБОТА КРЕДИТНЫХ КООПЕРАТИВОВ"

Во время Форума кредитных союзов России, организованного российской Лигой кредитных союзов, который проходил в конце мая – начале июня в Уфе, делегация НАКСУ имела возможность пообщаться с представителями кредитно-кооперативного движения из ряда регионов Федерации. В частности, своим опытом работы поделился Руслан Имаев, Директор Союза организаций кредитной кооперации Республики Башкортостан.

Кредитные союзы Украины знакомы с кредитными кооперативами республики Башкортостан с 2008 года, когда башкирские коллеги проходили стажировку в нашей стране. Ценным является и участие Союза организаций кредитной кооперации Башкортостана в международных Конференциях НАКСУ.

10-летие Союза организаций кредитной кооперации Башкортостана совпадает с годовщиной возрождения кредитных союзов России. Предлагаем вашему вниманию интервью с Русланом Мунировичем Имаевым, которое он дал журналу «Вопросы кредитной кооперации».

БИОГРАФИЯ

РУСЛАН ИМАЕВ, Директор Союза организаций кредитной кооперации Республики Башкортостан

1994 – Поступил в Тюменский юридический институт МВД России.

1998 – 2005 Служба в органах внутренних дел, специализация «расследование экономических преступлений».

2006–2008 – Юрист Союза организаций кредитной кооперации РБ (СОКК).

С 2008 года – Директор СОКК.

С 2010 года – Член Совета Лиги кредитных союзов.

С 2011 года – Руководитель регионального обособленного подразделения СРО «Кооперативные финансы».

2012 – Награжден дипломом НАУМИР «За вклад в развитие микрофинансирования в РФ».

С 2012 года – Член редакционного совета журнала «Вопросы кредитной кооперации».

СПРАВКА**Союз организаций кредитной кооперации Республики Башкортостан**

Создан в 2003 г.

Число членов — 20 КПК.

Активы — более 737 млн руб.

Число пайщиков — более 22 000

жителей.

Выдано займов в 2012 г. — более 700 млн руб.

Привлечено в 2012 г. более 500 млн руб. сбережений.

Средний портфель займов кредитного кооператива составляет 13 - 21 млн.руб.

Средняя ставка по договорам сбер. — 16 - 18 % годовых.

Средняя ставка по договорам займов — 20-36 % годовых (дополнительно чл. взнос 1 - 2 % от суммы займа).

Членами СОКК охвачено 48

административных районов и 18 городов из 54 районов и 21 города Республики Башкортостан.

** данные указаны на 31.12.2012 г.*

С именем Руслана Имаева коллеги связывают надежность, стабильность и жесткое отношение к тем, кто не хочет работать в правовом поле. Юридическое образование, закалка на государственной службе, умение быстро разбираться в любых вопросах помогли ему завоевать авторитет и доверие участников рынка, членов объединения. А те, кто хоть раз побывал на сплаве, говорят, что и в разведку пошли бы с Русланом — не страшно, где нужно, всегда свое плечо подставит.

В юбилейный для ассоциации год Руслан Имаев в интервью нашему журналу рассказал, почему кооперативы ценят работу СОКК и в каком направлении будет развиваться ассоциация.

— Руслан, в этом году вы можете праздновать два юбилея — 10 лет ассоциации и 5 лет вашего управления ею. Какими достижениями гордитесь, и, может, что-то упустили?

— Меня избрали директором Союза организаций кредитной кооперации Республики Башкортостан (СОКК) не в самое лучшее время — в октябре 2008 г. мировой финансовый кризис отразился и на финансовых организациях нашей страны, в том числе кредитных кооперативах. Это время, когда среди членов СОКК были разногласия по разным вопросам — от стратегии развития кредитных кооперативов до оплаты членских взносов. Когда из-за недостаточности финансирования СОКК был не в состоянии в полной мере решать различные вопросы, возникающие в кредитных кооперативах, члены СОКК не видели необходимости в существовании ассоциации, которая не оказывала практически никакой помощи. Часть кооперативов хотела выйти из ассоциации и фактически не финансировала деятельность СОКК, часть занимала выжидательную позицию. Был такой замкнутый круг.

Поэтому считаю, что самое большое мое достижение в том, что смог вновь объединить кредитные кооперативы и сплотить вокруг организации. И, несмотря на отсутствие средств, всё-таки выезжать в города и районы республики, посещать кредитные кооперативы и практически на передовой консультировать руководителей и специалистов по всем вопросам деятельности КПК, а в некоторых случаях непосредственно представлять интересы кредитных кооперативов в судах и в других государственных органах. Поэтому объединение кредитных кооперативов и выход нашей организации из кризиса я считаю своим первым достижением.

Сейчас все наши кредитные кооперативы соответствуют требованиям Федерального закона от 18 июля 2009 г. № 190-ФЗ «О кредитной кооперации». СОКК в этом направлении проделал большую работу. Кредитные кооперативы СОКК являются членами двух саморегулируемых организаций. А СРО «Кооперативные финансы» на базе СОКК открыла региональное представительство. Заслуги СОКК и в том, что по итогам 2008 г. в конкурсе Лиги кредитных союзов в номинации «Успешный старт» КПК

«Партнер» заняв 3-е место, по итогам 2011 г. в этой же номинации победил КПК «Надежда», а КПК «Кредит-центр» заслужил 3-е место в номинации «Эффективность и развитие».

С 2010 г. СОКК печатает ежемесячный бюллетень «Мой кредитный кооператив», который бесплатно распространяется среди пайщиков наших кредитных кооперативов.

— Почему вы решили, что у вас все получится, и решили возглавить СОКК в непростое время?

— Я не был самовыдвиженцем, работал юристом в СОКК, и мою кандидатуру предложили сами кооперативы. Перед этим я достаточно тесно общался с их руководителями, консультировал по разным вопросам. Безусловно, я давал «предвыборные» обещания и настаивал прежде всего на том, что член СОКК должен безвозмездно пользоваться услугами организации, не внося никаких дополнительных платежей, кроме ежемесячных членских взносов.

— Я правильно понимаю, что вы не работали ни в одном кооперативе? Как ваша жизнь пересеклась с кредитной кооперацией?

— Да, непосредственно в кредитном кооперативе я не работал. В 2006 г. пришел работать в СОКК юристом по рекомендации брата. До этого я занимался расследованием экономических преступлений в органах внутренних дел. И когда пришел в СОКК, пришлось сначала заниматься примерно такой же работой. Тогда было много вопросов к некоторым руководителям кооперативов, возбуждали и уголовные дела, приходилось устанавливать обстоятельства происшедшего. Я шутил тогда: «Как будто из милиции и не уходил». Но ситуация менялась, и я не жалею, что ушел с государственной работы. Здесь у меня полная самостоятельность.

— Есть ли план развития ассоциации на ближайшие годы? На чем концентрируетесь сейчас, что будет главным?

— Нашей главной задачей, в любом слу-

чае, остается оказание услуг своим членам. Ежегодно на общих собраниях мы составляем план работы ассоциации, в котором стараемся учесть все проводимые мероприятия СОКК и наших партнеров. Из последних изменений — это решение снять территориальные рамки Республики Башкортостан и работать с кооперативами из соседних регионов, например, из Челябинской, Тюменской, Оренбургской областей. Это связано с тем, что к нам часто стали обращаться кооперативы из близлежащих территорий. Но сразу хочу отметить, что мы не будем работать с КПК, в регионах которых есть свои ассоциации. Мы не планируем конкурировать с другими ассоциациями кооперативов, мы делаем одну работу, и они являются нашими партнерами.

— Сколько примерно кооперативов сейчас работают в республике, и сколько из них являются членами вашей ассоциации? Вы ведете какую-то работу по привлечению других кооперативов в свои ряды?

— Сейчас в республике работают около 100 КПК, из них 20 являются членами СОКК, и еще примерно 15 кооперативов ведут себя достаточно активно на рынке. Об этом мы можем судить по рекламе в газетах или знаем их как бывших членов СОКК.

На разных этапах мы ставили задачу увеличить членскую базу, снизить членские взносы. Но в результате мы поняли, что это не самая главная наша задача. У нас сейчас достаточное количество членов, чтобы на их средства оказывать качественные полноцен-

ные услуги.

При этом мы никогда не отказываем кооперативам, которые к нам обращаются с вопросами, но не являются нашими членами. Мы считаем их нашими коллегами и тоже помогаем.

— Новые кооперативы появляются в вашей республике? Они начинают свой путь через вашу ассоциацию или нет?

— За последние 3-4 года непосредственно при нашем участии были созданы и успешно работают только четыре кооператива, которые с первых своих дней являются членами нашей ассоциации. Есть кооперативы, которые самостоятельны, но к нам обращаются как к региональному представительству СРО. Мы с ними тоже работаем, не требуем обязательного вступления в СОКК, т.к. это все дополнительные издержки для начинающего кооператива, но надеемся, что в дальнейшем они присоединятся и к нам.

— Как меняются требования ваших членов к ассоциации? Какие приоритеты в поддержке становятся сейчас на первое место? Что сейчас волнует кооперативы, и за какой помощью они к вам обращаются?

— Тот пакет услуг, который мы предлагали кооперативам изначально, устраивал их только на начальном этапе. Сейчас недостаточно консультаций по юридическим и бухгалтерским вопросам. Много вопросов возникает по работе с недобросовестными пайщиками, которые оспаривают судебные решения и решения органов управления кооператива. Актуальными становятся вопросы безопасности кредитного кооператива: здесь и неправомерные действия пайщиков, в некоторых случаях и сотрудников, недобросовестная конкуренция со стороны микрофинансовых организаций и даже банков. Поэтому по всем этим вопросам приходится искать решения.

Также большинство наших кооперативов прошло этап становления, и их сейчас интересуют новые формы работы с пайщиками, опыт работы кредитных кооперативов из других регионов. В феврале при участии Ас-

социации кредитных союзов Алтая нам организовали посещение кредитных кооперативов Алтая. Такие мероприятия вызывают большой интерес, и мы планируем проводить их и в будущем. Ведь все КПК работают по одному закону, но сама форма работы, оказания услуг, подача идеи новым пайщикам отличается. И реальность такова, что если долго работаешь в своем районе, надо что-то менять, по-новому себя преподнести. Например, в одном кооперативе есть свой дресс-код, определенные требования к внешнему виду. В другом кооперативе, наоборот, домашняя обстановка. У представителей нашей делегации мнения разделились, что лучше. Но главное, мы видим разный опыт, как он применяется, какой дает эффект на разных этапах развития кооператива.

Много наших руководителей съездило на стажировку или приняло участие в конференциях за границей. У нас так заведено — когда все возвращаются из таких поездок, обязательно рассказывают на общем собрании о том, что увидели, привозят рекламные материалы, буклеты. У нас общие собрания проводятся один раз в квартал, но в связи с новой информацией, различными изменениями получается, что собираемся чаще, чуть ли не ежемесячно. В год может быть до 10 собраний. Это помимо того, что правление СОКК собирается ежемесячно, и если есть вопросы, которые затрагивают напрямую КПК, то приглашаем всех руководителей на открытое заседание. И в таком режиме решаем все вопросы.

— Вы часто посещаете кооперативы-члены ассоциации? На что смотрите, о чем спрашиваете?

— С учетом проверок по линии СРО стараюсь посещать 2-3 КПК в месяц, на это уходит примерно две недели. Смотрю на общую атмосферу, какие изменения произошли с момента моего последнего посещения. Если тенденция положительная — можно только похвалить: изменился внешний вид офиса, уголок пайщика. Если изменения в худшую сторону, тогда смотрю, в чем причи-

на — финансовое состояние или нерасторопность сотрудников. Также стараюсь напрямую донести до руководителя последнюю информацию, изменения, тенденции, существующие проблемы. Смотрю, чему можно поучиться, ведь каждый КПК сам работает, что-то новое внедряет, пробует. На общих собраниях по скромности не все обо всех своих нововведениях рассказывают.

— **Знаю, что представляете интересы своих членов в суде, даже активно защищали от рейдерского захвата один из кооперативов. Но при этом ваши коллеги говорят, что вы достаточно жестки и строги к тем членам, которые нарушают стандарты работы, финансовые нормативы. Как отслеживаете показатели работы своих членов?**

— В связи с введением в кредитной кооперации института саморегулирования сейчас отслеживать показатели работы наших членов стало намного проще, все являются членами СРО, 70 % прошли соответствующие проверки. Результаты проверок и отчеты в СРО позволяют ежеквартально отслеживать показатели работы наших членов и своевременно принимать необходимые меры.

— **Что делает ассоциация для продвижения идеи кредитной кооперации в регионе? Или вы сконцентрированы в основном на помощи своим членам?**

— У нас несколько раз возникали такие идеи, даже выступали на телевидении, в газетах печатались, но особого положительного эффекта мы не почувствовали, а затраты оказались существенными. Поэтому решили, что каждый кооператив на местах должен заниматься продвижением идей кредитной кооперации. А так как наши КПК и их филиалы находятся практически в каждом районе и городе республики, мы, оказывая им повсеместную помощь, тоже продвигаем идеи кредитной кооперации. Мне кажется, это наиболее эффективный способ рассказывать о нашем движении через добросовестную работу кредитных кооперативов.

К нам в ассоциацию постоянно звонят пайщики разных кооперативов, не только наших членов, мы всех выслушиваем, консультируем. Если есть претензии к нашему члену, нам проще узнать, что случилось, оценить финансовое состояние кооператива. Если речь идет о неизвестном нам кооперативе, мы советуем обратиться в СРО, членом которой этот кооператив является. Мы никому не отказываем и, таким образом, тоже выстраиваем диалог с населением.

— **А в честь юбилея СОКК запланированы ли какие-нибудь мероприятия?**

— В день создания организации (17 апреля 2003 г. состоялось учредительное собрание СОКК) мы провели торжественное общее собрание, в тесном «семейном» кругу подвели итоги. Кстати, в этот день члены СОКК подарили ассоциации служебный автомобиль Ford Focus. Это тоже говорит о том, что они видят необходимость в работе нашей ассоциации и согласны её поддерживать.

30 мая на VII Форуме Лиги кредитных союзов в Уфе мы отметили свой юбилей с кредитными кооперативами России, а также с нашими коллегами и партнерами. Это самое главное для нас мероприятие. К юбилею организации мы также приурочили свой традиционный сплав по реке Белой.

— **Что вы можете сказать о своей команде? Каких специалистов не хватает?**

— Моя команда — это руководители кредитных кооперативов. С ними мы ставим цели и решаем вопросы. Среди них есть грамотные и квалифицированные юристы и бухгалтеры. А штат ассоциации небольшой; так же, как в других организациях, идет процесс обновления коллектива, поэтому текущие вопросы решаем сами, а для решения глобальных созываем команду.

Конечно, хотелось бы, чтобы в штате СОКК были отдельные специалисты по разным направлениям, но все эти затраты лягут на плечи наших же кооперативов. Ассоциации сейчас переживают не самые лучшие времена, поэтому мы стараемся все решить существующими силами.

— Как вам кажется, сейчас российское кооперативное движение переживает лучшие времена или все же идет тяжелое время перемен? Работать стало легче или труднее?

— Те шаги, которые делает законодатель, своевременны, идет естественный процесс развития. Конечно, когда работаешь бесконтрольно, работать легче. Другой вопрос, когда одну сферу финансового рынка берут под контроль, а другие сферы фактически остаются бесконтрольными, это вызывает определенное недовольство и критику. И я думаю, несмотря ни на что, кредитная кооперация будет продолжать свой путь. А правильно работать всегда труднее, что, собственно, сейчас кооперативы и делают.

Вот даже пример. Правоохранительные органы проверяли одного из наших членов. Мы спросили у них, почему с рынка микрофинансирования выбрали именно кооператив? В ответ нам сказали, что кооперативы легче проверить, у них все отрегулировано, ведется учет и документооборот, а у остальных ничего не видно, все спрятано.

Конечно, у нас есть вопросы к Федеральному закону «О кредитной кооперации», не все моменты отрегулированы, но важна сама тенденция, что государство заинтересовалось этим рынком и начало его регулировать.

— Руслан, ваши коллеги говорят, что с вами надежно не только в ассоциации, но и, по отзывам о вашем сплаве, с вами и в разведку не страшно пойти. Как появилась идея организации такого неформального мероприятия? В этом году готовите что-то новое и необычное для участников сплава?

— Эта традиция возникла до моего появления в организации как возможность продолжения общения между коллегами в неформальной обстановке. Маршрут, по которому мы проводим сплав, в 70-е годы назывался «Всесоюзный маршрут № 59 «По Белой на плотах». Он был один из самых популярных маршрутов среди туристов.

Я поддержал эту традицию, и сейчас наш опыт уже переняли и другие регионы — Карелия проводит ежегодный турслет, вот Южнорегиональная ассоциация кредитных

союзов (ЮРАКС) приглашает на свой первый сплав на плотах.

Мы усовершенствовали проведение сплава. Если до 2009 г. организацию сплава мы поручали туристической организации, не вдаваясь в детали проведения мероприятия, то с 2009 г. мы полностью организуем все сами, на своем снаряжении и оборудовании. Поэтому стараемся учесть все нюансы здесь, во время подготовки, а не на воде. Уже сами стали профессионалами в этом деле.

Ни один сплав не был похож на другой: разные компании, разные погодные условия или нештатные ситуации. Нам даже не приходится особенно готовить какие-то сюрпризы, все происходит само по себе. Вот в прошлом году от нас убежал баран, пришлось быстро нового искать (смеется).

В этом году мы продлили маршрут, и постараемся увидеть те места, до которых большинство туристов не сплавляется из-за постройки на реке Юмагузинского водохранилища. К сожалению, сейчас многие природные достопримечательности оказались затопленными. Тем не менее, виды Юмагузинского водохранилища и примыкающих к нему красивейших скал, поросших густыми лесами, вряд ли кого-то оставят равнодушным; здесь находится знаменитая пещера пропасть «Сумган-кутук», и мы постараемся обязательно рассказать читателям нашего журнала о том, как прошел сплав.

По материалам Лиги кредитных союзов России

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА 2012 РІК

Членами НАКСУ станом на 01.01.2013 є 139 кредитних спілок. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 131 кредитна спілка - член НАКСУ, що подала звітні дані за 4 квартал 2012 року. У зв'язку зі зміною порядку подання звітності з 1 кварталу 2012 року - поданням звітності через веб-інтерфейс регулятора, доступ до якого ма-

ють лише кредитні спілки, включені до Державного реєстру фінансових установ, дані по кредитних спілках, які виключені з реєстру, у цьому аналізі відсутні. Змінені і форми звітності, наслідком чого стали зміни у загальному аналізі. При цьому, на прохання багатьох спілок, відновлюється висвітлення загальної рейтингової оцінки кредитних спілок.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	31.12.2011		31.03.2012		30.06.2012		30.09.2012		31.12.2012	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-1,0%	-10	-0,6%	-10	-1,3%	-10	-0,8%	-10	-1,5%	-10
	Доходи до витрат	>100%	114,7%	10	112,3%	10	109,0%	10	116,2%	10	101,8%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	26,1%	10	26,0%	10	25,9%	10	26,8%	10	27,5%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	82,5%	1	69,4%	3	68,9%	3	66,3%	3	63,5%	3
	Капітал до активів	>=30%	32,3%	10	32,1%	10	31,9%	10	32,8%	10	33,8%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	15,0%	10	14,9%	10	14,9%	10	15,8%	10	15,9%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	138,6%	5	136,8%	5	137,4%	5	139,5%	5	142,1%	5
	Доходні активи до активів	90%	86,3%	4	86,0%	4	86,3%	4	85,9%	4	85,7%	4
	Основні засоби до активів	3-5%	4,4%	5	4,0%	5	3,9%	5	3,9%	5	4,1%	5
	Кредити до активів	85%	94,0%	4	92,7%	4	93,7%	4	94,3%	4	94,1%	4
	Чисті кредити до активів	85%	83,0%	5	81,8%	5	82,9%	5	83,4%	5	82,5%	5
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	72,6%	2	74,8%	2	76,0%	2	76,7%	2	76,7%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	13,2%	0	9,7%	1	9,8%	1	9,6%	1	8,3%	1
	Прострочені до активів	<3,5%	10,4%	0	6,9%	1	6,9%	1	6,7%	1	5,8%	2
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	18,4%	4	24,5%	3	18,0%	4	17,3%	4	18,3%	4
	Разом			60		63		64		64		65

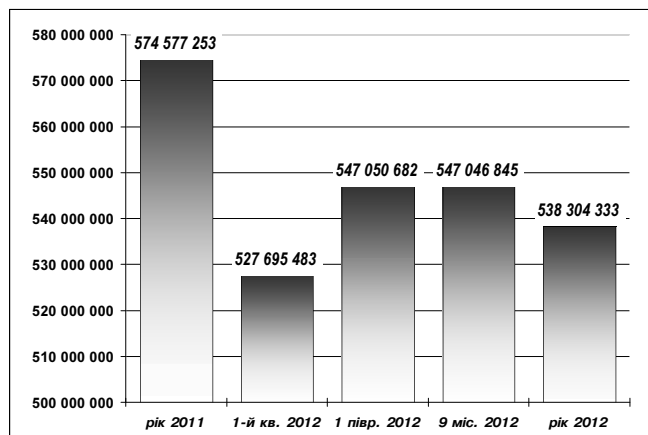
Четвертий квартал 2012 року характеризується зменшенням співвідношення прострочених кредитів до активів в цілому, що стало наслідком як зменшення загальної суми прострочених кредитів, так і активного формування РЗПВ кредитними спілками, що позитивно вплинуло на загальний розмір балу системи кредитних спілок. В

той же час, таке формування зменшило співвідношення доходів четвертого кварталу до витрат цього ж періоду, і, відповідно, призвело до зростання на 0,5 % питомої ваги непокритого збитку до загальних активів. В цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 4 кварталу 2012 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ протягом четвертого кварталу 2012 року зменшилися на 1,6 % і склали 538 304 333 грн.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

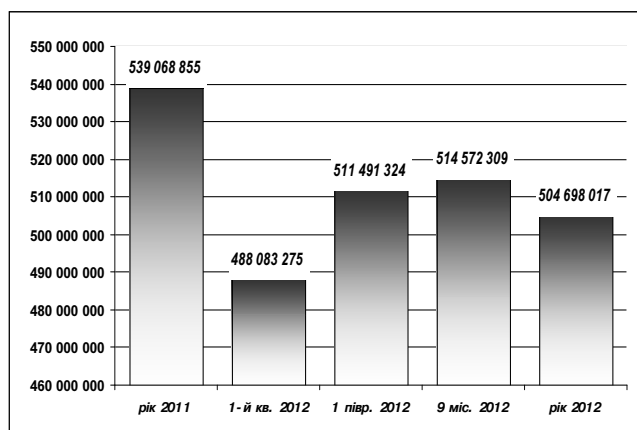
Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	6	4,58%	334 107	0,06%	55 684
Від 100 до 500 тис. грн.	13	9,92%	3 851 280	0,72%	296 252
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	14	10,69%	9 929 797	1,85%	709 271
Від 1 до 2 млн. грн.	31	23,66%	46 304 536	8,60%	1 493 695
Від 2 до 5 млн. грн.	38	29,01%	125 880 992	23,38%	3 312 658
Понад 5 млн. грн.	29	22,14%	352 003 621	65,39%	12 138 056
Всього	131	100%	538 304 333	100 %	4 109 193

Середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в четвертому кварталі 2012 року зросли на 35,1 тис. грн. і на 01.01.2013 вони склали 4 109 тис. грн., впродовж 12 місяців середні активи зменшилися на 146,9 тис. грн.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

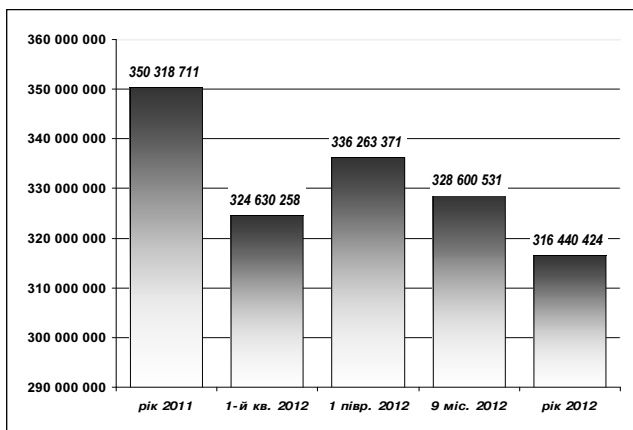
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

Кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ у четвертому кварталі 2012 року знизився на 1,9 % і на 01.01.2013 року склав 504 698 017 грн. Протягом 2012 року кредитний портфель зменшилась на 6,4 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

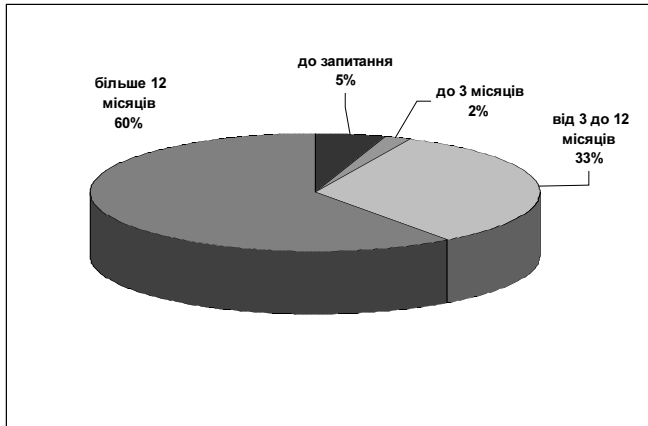
У четвертому кварталі 2012 року, порівняно з 3 кварталом 2012 року, заощадження членів кредитних спілок на депозитні рахунки зменшилися і склали 316,4 млн. грн.

Активи кредитних спілок фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки на 59 %, що на 2 % менше, ніж на початок 2012 року. Втім вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

Структура вкладів на депозитних рахунках у четвертому кварталі дещо змінилася порівняно з третім кварталом 2012 року. Питома вага довгострокових вкладів зменшилась на 1 %, а частки депозитів до запитання збільшилися на 1 %.

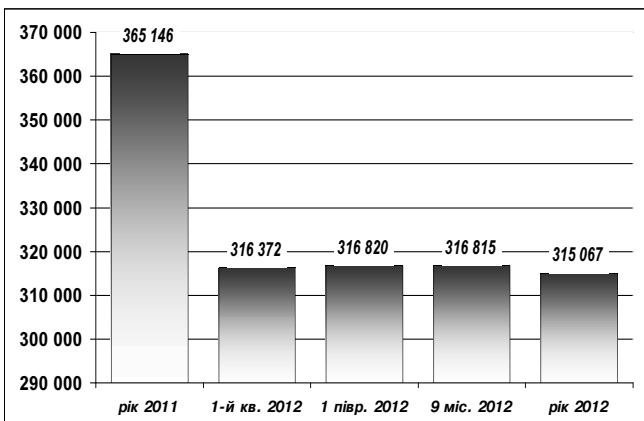
На 01.01.2013 кількість членів кредитних спілок склала 315 596 осіб, що свідчить про коливання цього показника у бік зменшення на 1219 осіб порівняно з минулим кварталом. Протягом 2012 року кількість членів кредитних спілок зменшилась на 13,57 %.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

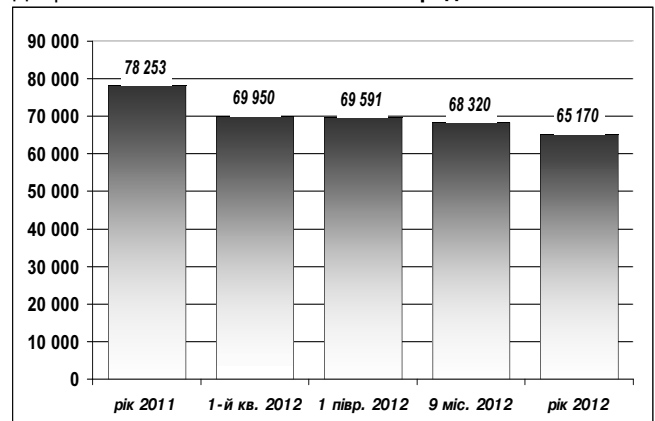
Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	3	2,29%	263	0,08%
від 100 до 500	28	21,37%	6 820	2,16%
від 500 до 1000	26	19,85%	17 471	5,55%
від 1000 до 2000	30	22,90%	41 677	13,23%
від 2000 до 5000	26	19,85%	80 962	25,70%
понад 5000	18	13,74%	167 874	53,28%
	131	100 %	315 067	100 %

Структура кредитних спілок - членів НАКСУ у четвертому кварталі залишається майже незмінною. Групи спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів (30 спілок), а також від 100 до 500 (28 спілок), залишаються найчисленнішими за кількістю. При цьому, 53,28 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 7,79 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 43,51 % від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

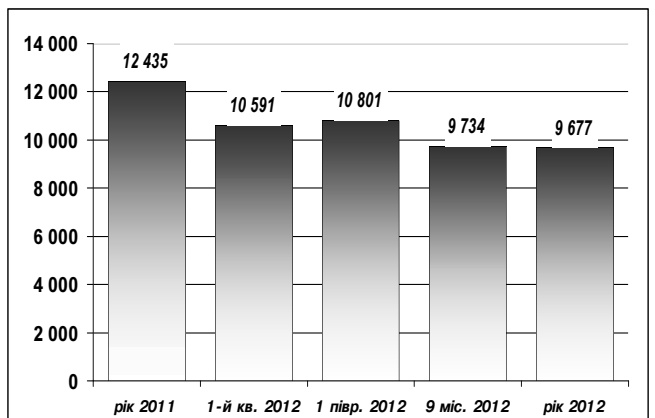
Продовжує зменшуватись кількість позичальників, на 01.01.2013 їх кількість склала 65 170 осіб. Порівняно з початком 2012 року, вона зменшилась майже на 13,1 тис. осіб.

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

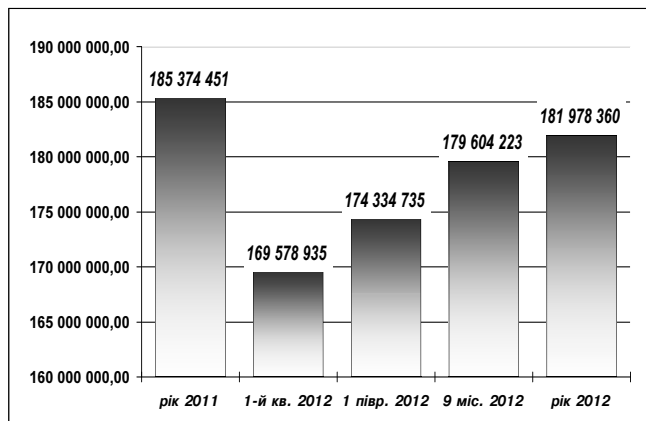

Кількість вкладників кредитних спілок у четвертому кварталі зменшилась на 0,6 % і на кінець року вона становила 9 677 осіб. Протягом 2012 року кількість вкладників зменшилась на 22,2 %.

КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ

СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

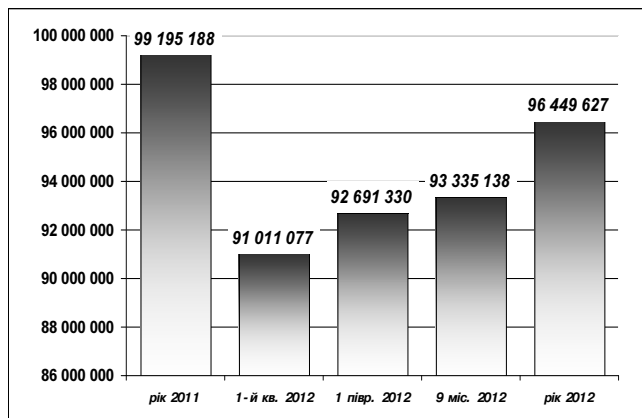
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

Сумарний капітал кредитних спілок у четвертому кварталі продовжував зростати і склав 182,0 млн. грн., що на 2,4 млн. грн. більше, ніж у 3-му кварталі 2012 року. Протягом 2012 року сумарний капітал зменшився на 1,8 %.

ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

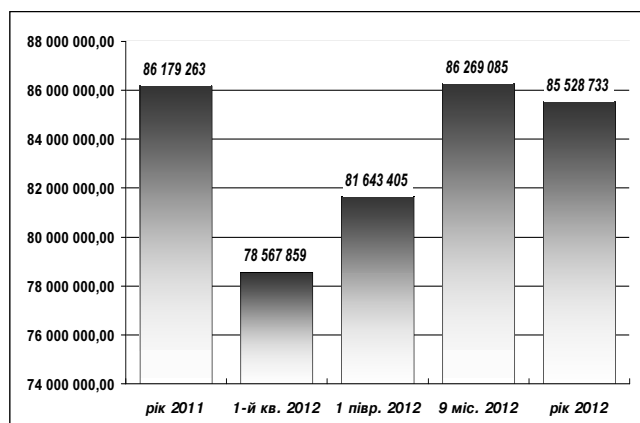

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 53 %. На 01.01.2013 року сумарний пайовий капітал склав 96 449 627 грн., що на 3,1 млн. грн. більше, ніж його значення на 01.10.2012. Станом на 01.01.2013 року за рахунок пайового капіталу фінансується 18 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

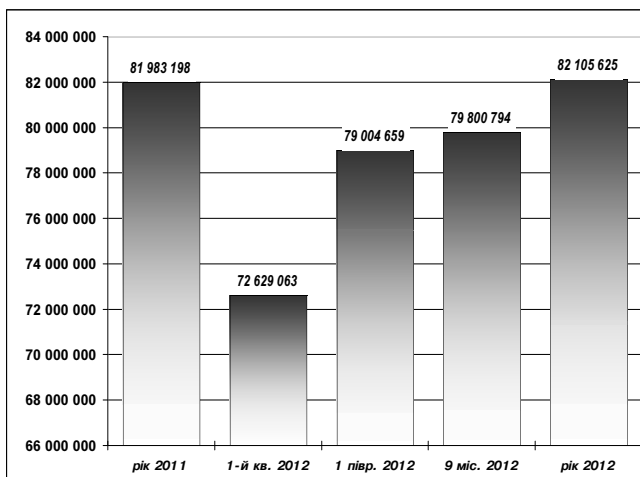
У четвертому кварталі 2012 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ зменшився на 0,7 млн. грн. і склав 85,5 млн. грн. Протягом останніх 9 місяців власний капітал зріс на 8,9 %, але, порівняно з власним капіталом на 01.01.2012 р., зменшився на 0,75 %.

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

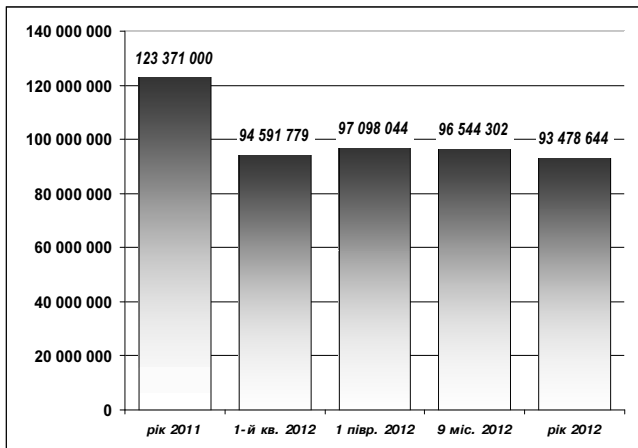
На 01.01.2013 сумарний резервний капітал склав 82 105 625 грн., що на 9,5 млн. грн. більше, ніж його значення на 01.04.2012., і на 0,12 млн. грн. більше, ніж на початок 2012 року.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

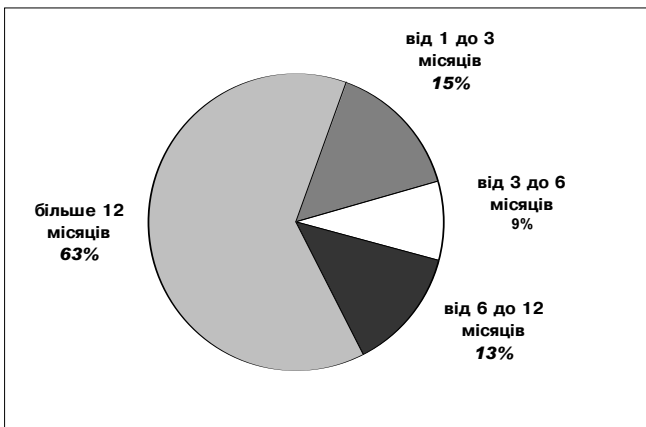
У четвертому кварталі 2012 року сума прострочених кредитів порівняно з минулим кварталом зменшилась на 3,2 % і склала 93,5 млн. грн. За останніх 12 місяців цей показник зменшився на 29,9 млн. грн..

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

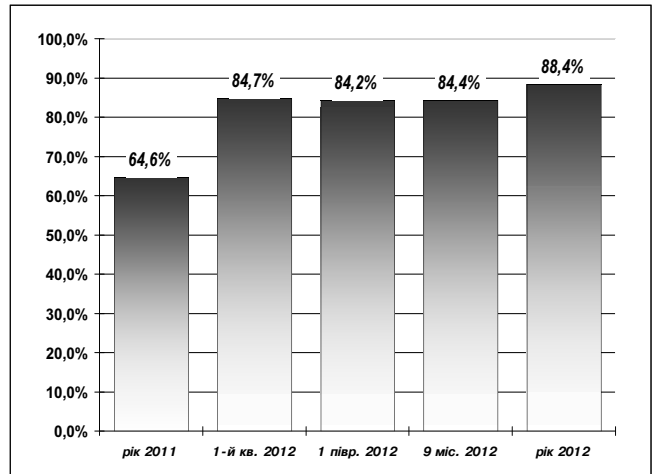
В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, їх питома вага порівняно з минулим кварталом у загальній простроченості майже не змінилася і складає 63 %.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення у четвертому кварталі зросло, і на 01.01.2013 р. достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 88,4 %, що на 4,0 % більше, ніж станом на 01.10.2012 року. Протягом 2012 року достатність РЗПВ зросла на 23,8 %.

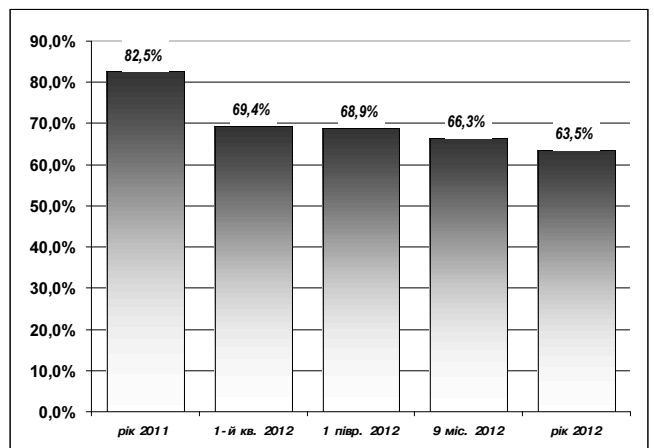
Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

У четвертому кварталі 2012 року співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу продовжувало зменшуватись і склало 63,5 %, що є наслідком зменшення суми прострочених кредитів.

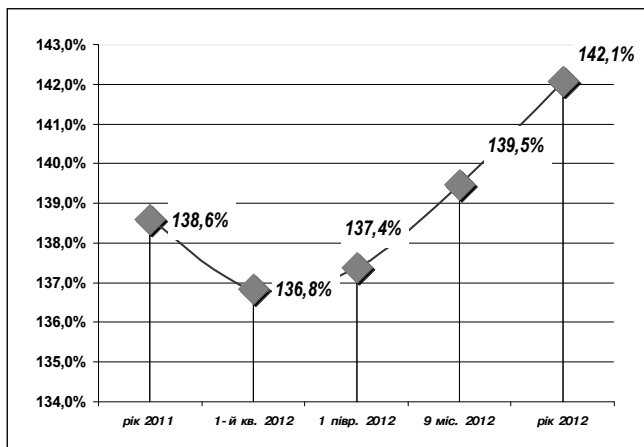
Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

▶ ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

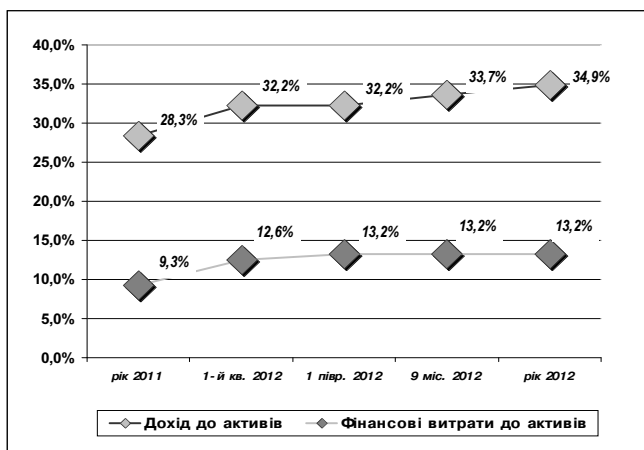
■ ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

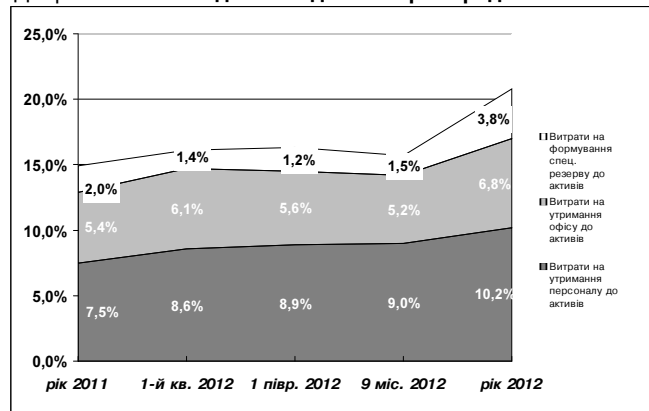
■ ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

■ РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

У четвертому кварталі 2012 року операційні витрати по відношенню до активів зросли, порівняно з попереднім періодом, і склали 20,8 % від активів. Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на формування спецрезерву та витратами на утримання офісу. У четвертому кварталі 2012 року витрати на утримання персоналу склали 10,2 %,

що на 7,5 % більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зросли на 2,3 %.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	1,85	5,00	14,02	23,47	30,38	39,36	34,56
Операційні витрати разом	97,21	74,58	66,56	49,07	46,59	41,62	44,54
Витрати на формування РЗПВ	0,94	0,69	6,37	19,82	15,24	6,26	9,93
Витрати на формування резервного капіталу	0	11,00	0,94	2,68	3,34	5,41	4,53
Витрати на проценти на паї	0	8,73	12,11	4,96	4,45	7,35	6,44

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Найбільший відсоток витрат на формування РЗПВ у кредитних спілок з активами від 1 до 5 млн. грн., в той же час максимальні витрати на формування резервного капіталу притаманні спілкам з активами від 100 до 500 тис. грн.

Залежність питомої ваги операційних витрат від розміру активів має чітко виражену зворотно пропорційну залежність. Зокрема, у кредитних спілок з активами до 1 млн. грн. на них припадає більше половини витрат. Розмір активів кредитних спілок впливає не тільки на питому вагу, а й на структуру операційних витрат. У четвертому кварталі кредитні спілки не несли витрат на страхування депозитів, тому цей вид витрат виключений із загальної структури. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

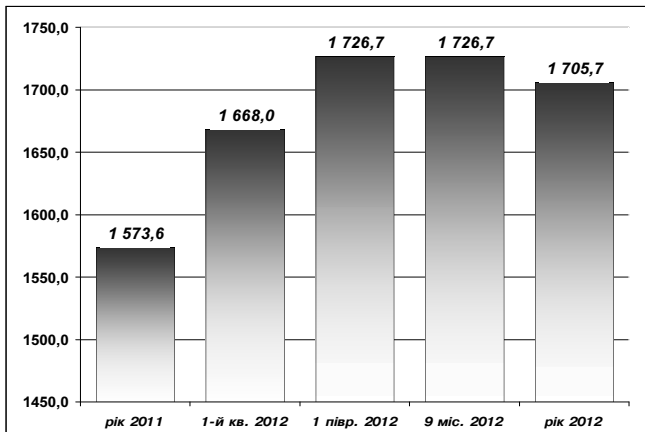
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Зарплата	25,91%	64,43%	63,38%	57,54%	63,98%	58,35%	60,09%
Офісні витрати	73,36%	34,40%	32,83%	40,56%	33,07%	40,70%	38,19%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,16%	0,30%	1,32%	0,34%	0,16%	0,20%	0,24%
Інші витрати	0,57%	0,87%	2,47%	1,56%	2,79%	0,75%	1,48%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають найбільшу частку витрат на утримання офісу.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

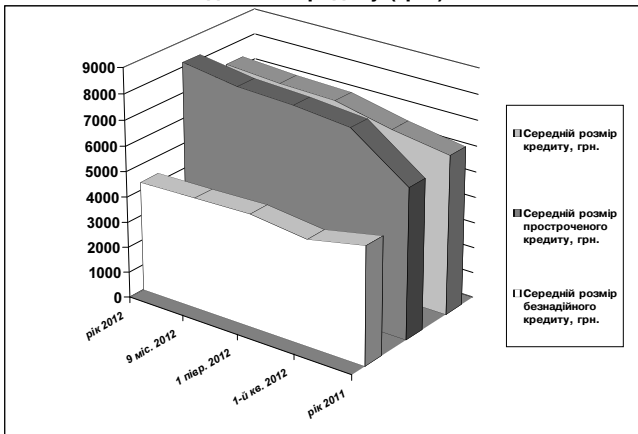
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

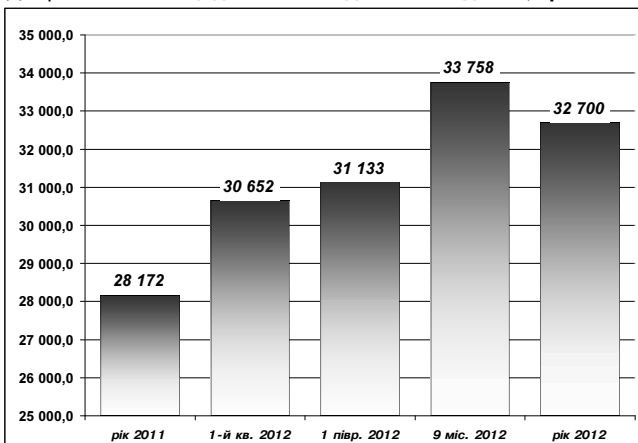
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

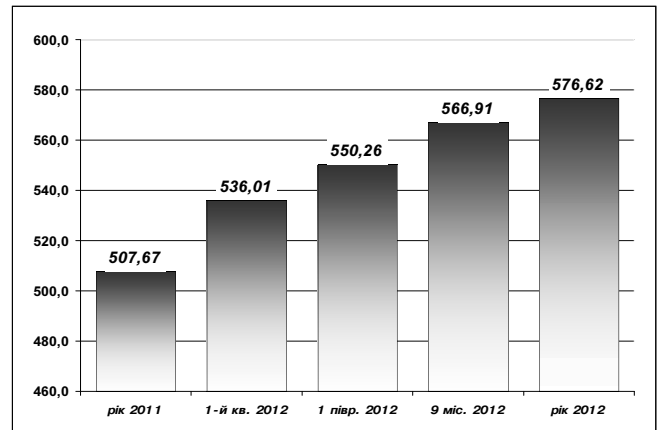
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА, грн.

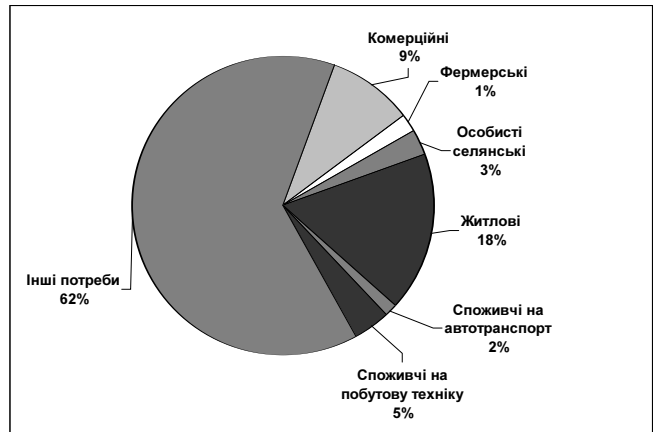
■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

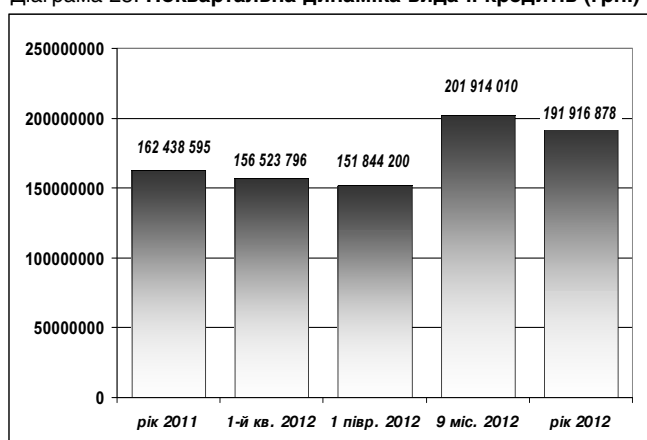

Структура кредитного портфеля у четвертому кварталі 2012 року майже не змінилася, частка споживчих кредитів (включаючи споживчі кредити на придбання побутової техніки та ав-

тотранспорту) складає 69 %. Споживчі кредити продовжують переважати в структурі кредитного портфеля, вони забезпечують спілкам 79,1 % доходності. Найнижчою доходністю характеризуються фермерські (0,4 % доходу від 1 % портфеля) та особисті селянські кредити (1,0 % доходу від 3 % портфеля). Такий підхід є цілком зрозумілим, в той же час для забезпечення необхідного рівня доходності кредитного портфеля та його відповідності строкам залучення коштів кредитним спілкам необхідна його диверсифікація.

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

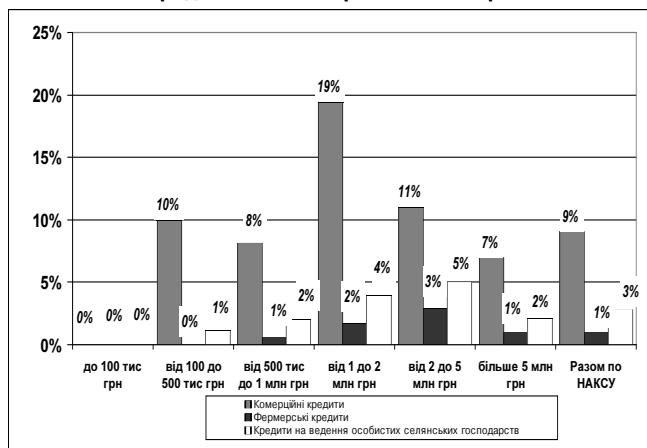
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих кредитів у четвертому кварталі 2012 року зменшилась і склала майже 192 млн. грн., що менше, ніж в третьому кварталі, на 10 млн. грн. В той же час, у четвертому кварталі 2012 року було видано на 29,5 млн. грн. (18,1 %) кредитів більше, ніж у четвертому кварталі 2011 року.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

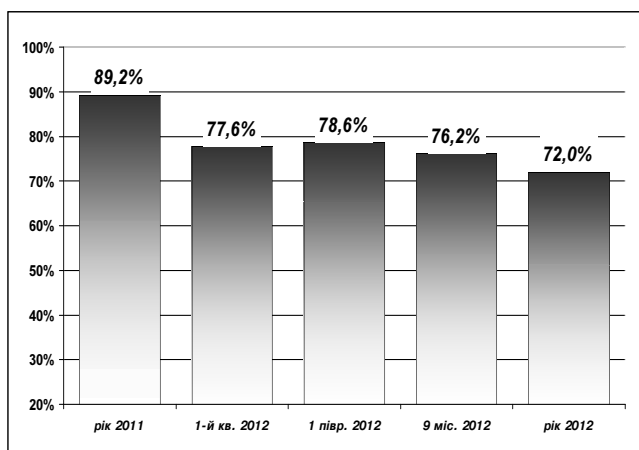
Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 13 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник практично не змінився. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (25 %), а найменшою (10 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами понад 5 млн. грн. При цьому, у кредитних портфелях кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. бізнес-кредити відсутні. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 1 до 5 млн. грн. Спілки цієї ж категорії найбільш активно видають комерційні кредити

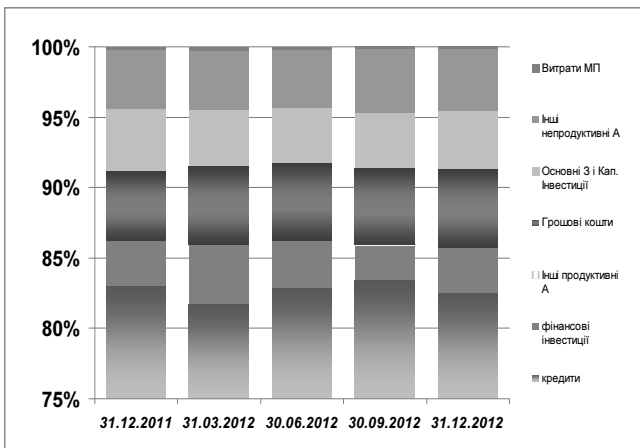
Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом, як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 1 січня 2013 року, як і у попередніх періодах, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. В четвертому кварталі фактичне значення показника зменшилось на 5,5 % і склало 76,2 %.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

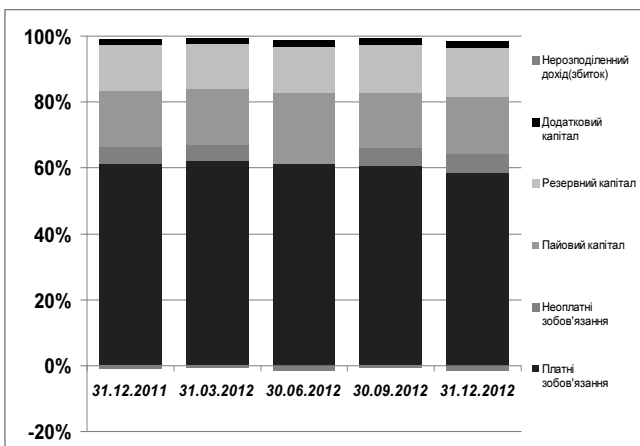
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Структура активів кредитних спілок - членів НАКСУ протягом року лишається практично незмінною: питома вага продуктивних активів складає 86%. Лівову частку активів складає кредитний портфель, але його частка протягом останнього кварталу дещо зменшилась - з 83,4% до 82,5% від загальних активів; пропорційно збільшилась частка фінансових інвестицій - з 2,5% до 3,2%. Питома вага непродуктивних активів складає 14%. Протягом 2012 року зросла частка грошових коштів, яка склала 5,7% від загальних активів.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

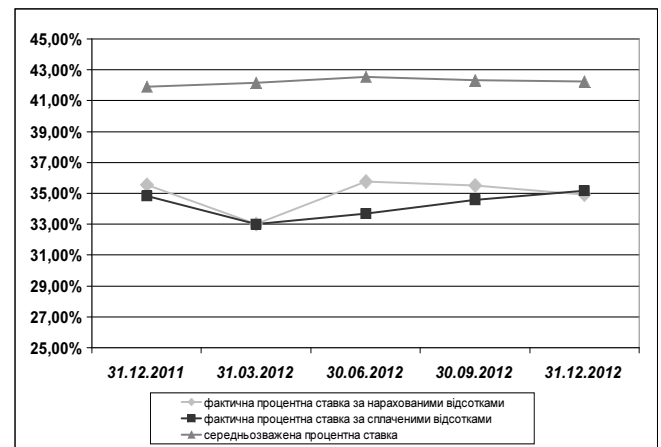
На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом 12 місяців суттєво змінилася: якщо станом на 01.01.2012 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 32%, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 68%, то станом на 01.01.2013 р. за

рахунок зобов'язань фінансується 66% активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 34% активів. При цьому, рівень фінансування активів за рахунок капіталу протягом четвертого кварталу 2012 року зріс на 1,0% і склав на кінець року 33,8%. Несуттєво збільшилося за 12 місяців фінансування активів за рахунок неоплатних зобов'язань - з 5,35% до 5,74%. Не можна не відмітити, що на рівень фінансування активів за рахунок капіталу суттєво вплинуло збільшення суми непокритого збитку, питома вага якого збільшилася з 1% до 1,5% від загальних активів.

Таким чином, станом на кінець 2012 року непродуктивні активи кредитних спілок в повному обсязі фінансуються за рахунок резервного капіталу, що дає змогу кредитним спілкам встановлювати конкурентні процентні ставки за кредитами.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

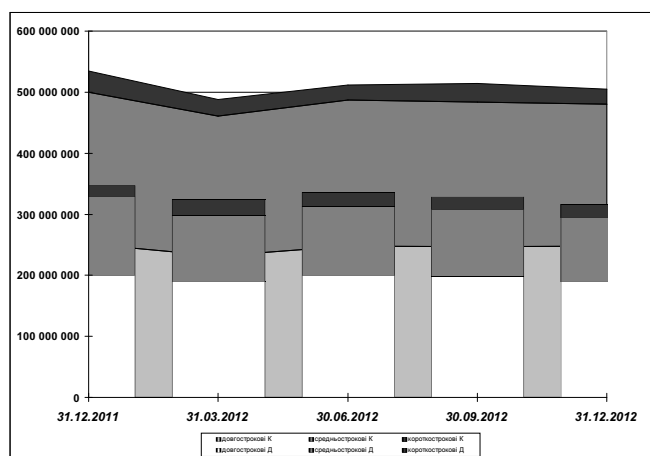

На діаграмі представлено порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами є практично однаковою, але як в четвертому кварталі 2011 року, так і у четвертому кварталі 2012 року ставка доходності кредитного портфеля суттєво від-

різняються від середньозваженої процентної ставки, що потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля. Адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець четвертого кварталу 2012 року 60,4 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілки, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 82,5 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На наведеній діаграмі області представляють кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому

числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 76,3 % до 81,6 %.

При цьому, станом на кінець четвертого кварталу 2012 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 76,3 %; середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 45,3 %, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 8,8 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульвності, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

ІГОР МУСТАФАЄВ: "КРЕДИТНІ СПІЛКИ – ЦЕ НЕ ТИМЧАСОВЕ ЯВИЩЕ"

28 березня 2003 року на базі Одеського авіаремонтного заводу було започатковано кредитну спілку «Авіаційних робітників Міністерства оборони України». За 10 років з порівняно невеликої установи спілка виросла в одну з найстабільніших і розвинених фінансових структур Одещини. Сьогодні спілка активно працює, задовольняючи фінансові потреби жителів м. Одеси та Одеської області. До десятиліття спілки пропонуємо вашій увазі інтерв'ю з головою спостережної ради КС «АР МОУ» Ігорем МУСТАФАЄВИМ.

— Ігоре Джамаловичу, розкажіть, будь ласка, про створення кредитної спілки «АР МОУ». Кому належала ініціатива, що спонукало до створення нової фінансової установи?

— Наприкінці 2002 року, коли я працював заступником директора — головним економістом Одеського авіаційного заводу, мене захопила ідея створення на базі нашого підприємства кредитної спілки. Основне завдання спілки полягало у фінансовій підтримці працівників заводу з використанням для цього всіх можливостей фінансової установи. Цю ідею підтримала і Юлія Іванівна Козир, яка на той час обіймала посаду начальника економічного відділу.

Таким чином 26 лютого 2003 року спільними зусиллями та за підтримки керівництва заводу були підготовлені та проведені загальні установчі збори кредитної спілки. А 28 березня того ж року Одеським обласним Управлінням юстиції

було зареєстровано кредитну спілку «Авіаційних робітників Міністерства оборони України» та за номером 705 видане свідоцтво про реєстрацію об'єднання громадян.

Реєстрація в державних органах, організація робочих місць, відкриття рахунків та інша підготовча робота були проведені протягом двох місяців. 28 квітня 2003 року були проведені перші фінансові операції — до каси кредитної спілки були прийняті перші внески та надано перші кредити членам кредитної спілки «АР МОУ».

— **Поговорімо про колектив вашої установи. Хто стояв біля витоків спілки і хто трудиться у ній сьогодні?**

— Ось уже протягом 10 років, з перших днів роботи спілки, Юлія Іванівна є її незмінним Головою правління, посаду головного бухгалтера обіймала Елеонора Доліндо. Пізніше, у зв'язку з декретною відпусткою, вона була змушена залишити посаду головного бухгалтера, проте і сьогодні є активним членом спілки та працює на її користь в спостережній раді.

З першого дня створення нашої кредитної спілки я очолюю її спостережну раду і займаюся фінансовою та організаційною політикою.

Сьогодні наш дружній колектив складається з десяти професіоналів, кожен з яких щодня відстоює честь кредитної спілки та працює на благо всіх її членів.

— Як протягом десятиліття змінювалися основні показники діяльності спілки?

— Початковий капітал, сформований із внесків членів спілки в перший робочий день 28 квітня 2003 року, склав 25000 гривень. Але вже на кінець 2003 року активи спілки перевищили 500 000 грн.

2004 – 2007 роки були для спілки роками динамічного розвитку. Щороку активи спілки подвоювалися, збільшувалися кількість членів та обсяги кредитного портфеля. Було відкрито три відділення кредитної спілки в районних центрах Одеської області: у містах Іванівці, Березівці та Біляївці.

Однак світова криза внесла свої корективи в життя та плани нашої кредитівки.

У 2008-2010 роках спілка вимушена була закрити свої відділення в Березівці та Біляївці. Призупинився ріст активів спілки. В той же час, завдяки великій довірі членів спілки її керівництву, за період кризи був лише один випадок дострокового закриття депозиту. Маю додати, що не було допущено жодного випадку несвоєчасної виплати процентів на розміщені в спілці вклади, ні на день не було призупинено надання кредитів членам спілки.

— Яких заходів ви вживали для оптимізації діяльності спілки?

— Колектив нашої спілки постійно працює над новими депозитними та кредитними програмами. Різноманіття кредитних програм дає змогу кредитувати членів спілки на будь-які потреби: придбання нерухомості, споживче кредитування, автокредитування, кредитування навчання чи отримання освіти та інше.

— З 2005 року ваша кредитна спілка увійшла до складу НАКСУ. Якими були мотиви вступу та подальша співпраця з Асоціацією?

— Під час проведення організаційної роботи по створенню спілки Національна асоціація кредитних спілок України надала нам величезну допомогу. Практично вся робоча документація спілки була розроблена на підставі методичних матеріалів Асоціації. Людмила Кравченко, Катерина Калустова

та весь колектив НАКСУ на чолі з її Президентом з перших днів стали нашими справжніми друзями.

За роки спільної роботи НАКСУ завжди виправдовувала сподівання спілки. Ми своєчасно отримуємо професійні методологічні та методичні рекомендації з будь-яких питань діяльності від досвідчених фахівців. Завдяки членству в НАКСУ, її підтримці та турботі ми не відчуваємо себе віч-на-віч зі стихією ринку.

— Сьогоднішню роботу спілок у багатьох випадках суттєво гальмує бездіяльність виконавчих органів. Яким чином ви вирішуєте цю проблему?

— Так, ми не єдині зі спілчан, хто зіштовхнувся з цією проблемою. Бездіяльність державних виконавців часом межує із саботажем. Справи губляться, відповідальності за бездіяльність ніхто не несе. Навіть за наявності отримання боржником постійного офіційного доходу, виконавча служба роками не може провести стягнення боргу. У зв'язку з цим юристи спілки змушені фактично виконувати роботу працівників виконавчої служби. Реалізація заставного майна через органи виконавчої служби за весь час не принесла бажаного результату. Тому практично весь час ми намагаємося самостійно, за домовленістю з позичальником, реалізовувати заставне майно.

— Діяльність вашої кредитної спілки у

кризових умовах: особисті способи виживання та висновки на майбутнє.

— Криза, як сніг взимку, прийшла несподівано. Як я вже розповідав, з 2008 року призупинилося зростання активів, помітно зменшився кредитний портфель. Проте завдяки індивідуальній роботі з кожним вкладником спілки лише один договір було розірвано достроково.

В пошуках нових шляхів розвитку ми налагодили роботу з банками регіону. Ця робота йшла у двох напрямках: надання кредитів клієнтам банків у разі якщо банк не має такої можливості, а програми спілки здатні задовольнити потреби клієнтів, та розміщення депозитів на банківських рахунках. Також новим напрямком роботи нашої спілки став розвиток кредитування фермерських господарств у Іванівській філії.

— Оцініть, будь ласка, сьогоднішню ситуацію на ринку КС України в цілому: яке Ваше особисте бачення та шляхи врегулювання дисбалансу?

— Кредитна кооперація в нашій державі переживає непростий період. В Одеському регіоні виникло, так би мовити, зосередження негативу відносно кредитних спілок. Із семи найкрупніших кредитних спілок України, що припинили свою діяльність, чотири мали головні офіси в Одесі. Усього із близько 60 кредитних спілок, зареєстрованих в Одеському регіоні на 2008 рік, сьогодні працюють 10-12. Через це у мешканців Одещи-

ни виробилось негативне емоційне забарвлення відносно кредитної кооперації. На цьому фоні ми часто вимушені доводити, що, попри все, існують і міцні здорові фінансові установи, до числа яких належить і наша спілка.

— Кілька слів про перспективу роботи спілки, пріоритетні напрямки на 2013 рік.

— Десять років нашої праці сповнюють нас упевненістю, що у кредитної кооперації в нашій країні є світле майбутнє. Спілкування з колегами — і українськими, і закордонними — додає оптимізму та віри в це. Кредитні спілки не стоять на місці. Постійний розвиток, нехай і по спіралі, але все рівно невпинно йде вгору. Дуже хотілося б, аби державні структури більш уважно прислухалися до сподівань кредитного руху України і переймали досвід роботи наших колег за кордоном.

— Насамкінець — Ваші побажання колегам.

— Усі ми — учасники кредитно-кооперативного руху — чітко усвідомлюємо, що кредитна кооперація — це не тимчасове явище, а один із необхідних фінансових інструментів для повноцінного та успішного розвитку економіки держави. На жаль, сьогодні ми бачимо, що керівництво країни цього не розуміє і найчастіше ставиться до нас як до надокучливої проблеми, яку простіше ліквідувати, аніж вирішити. Ми бажаємо всім нам того, щоб до керівництва держави увійшли нарешті фахівці, які добре розуміються на стратегії економічного розвитку, щоб з'являлося якнайбільше не борців, а одnodумців, і щоб Україна врешті решт зайняла достойне місце у рейтингу країн з високим рівнем конкурентоспроможності, що призвело б до підвищення добробуту суспільства.

КС "ЗАБОТА" ПІДБИВАЄ ПІДСУМКИ ПЕРШОГО ДЕСЯТИЛІТТЯ

З початку 2003 року у м. Перевальську Луганської області успішно працює кредитна спілка з чуйною назвою «Забота». Як і багатьом іншим, цій фінансовій установі вистачило сил і насаги «вирости», розвинутися, побороти період фінансової скрути і стати значимою та для багатьох громадян необхідною фінансовою структурою. Ми звернулися до колективу кредитної спілки «Забота» з проханням розповісти про початок діяльності, подальший розвиток та підбити підсумки зробленого.

— Якою була початкова стадія роботи вашої кредитної спілки?

— Кредитну спілку «Забота» створено у січні 2003 році з ініціативи Сергія Володимировича Вінніка, який і сьогодні очолює її кредитний комітет. Дуже авторитетна людина у місті, діяльна натура, Сергій Володимирович запропонував колегам з районної ради створити кредитну спілку, і вони його одразу ж підтримали. А після заснування стали активними членами нашої кредитної спілки і до теперішнього часу працюють в спостережній раді, правлінні та кредитному комітеті. Так, з початку існування Головою правління нашої спілки працює Ольга Вікторівна Літвінова, спостережну раду вже понад 6 років очолює Лідія Іванівна Косінова, з 2006 року головним бухгалтером спілки працює Тетяна Вікторівна Кадацька.

— Пригадайте, будь ласка, перший рік роботи вашої установи.

— Становлення і перші кроки спілки були дуже складні: бракувало коштів, спілка розміщувалась в орендованому приміщенні, активи були мізерні, всі працювали на громадських засадах. Було досить важко, тому що тоді ми мало що знали про кредитну кооперацію, пробле-

матично було навіть скласти бюджет, оформити договори та підготувати звітність. Наша кредитна спілка на той час була єдиною в Перевальському районі. До нової фінансової установи люди ставилися насторожено, але завдяки досвіду та авторитету засновника спілки, Сергія Вінніка, кількість членів все ж таки почала досить стрімко зростати, і вже через кілька місяців після заснування установи, в травні 2003 року, був виданий перший кредит в сумі 1000 гривень. До речі, той перший позичальник і досі лишається активним членом нашої спілки, а найстаршому її члену в цьому році виповнюється 90 років.

— Що визначає ознаку членства у вашій КС? Яка робота ведеться для залучення нових членів?

— Членство нашої кредитної спілки обмежується територією Луганської області. Але переважна більшість членів, а таких сьогодні майже 900, є жителями Перевальська та Перевальського району. На сторінках районної газети ми публікували оголошення про діяльність кредитної спілки «Забота» з пропозиціями внесення депозитних вкладів на вигідних умовах. Завдяки цій інформації про кредитну спілку дізнавалося все більше жителів району, таким чином зростали і членство, і активи.

— **Який період можете назвати найактивнішим у роботі спілки?**

— Ймовірно, кінець 2005 року, коли кількість членів нашої спілки зросла до 700 осіб, а активи склали 624 000 гривень. Люди активніше приносили свої заощадження та отримували кредити. Штат кредитної спілки зріс до 3 працівників, в 2006 році було розпочато будівництво власного офісу спілки в центрі міста Перевальська, а вже у жовтні 2006 року ми святкували Міжнародний день кредитних спілок в новому офісі. Тоді у святкових урочистостях взяли участь члени спостережної ради, кредитного комітету, ревізійної комісії, правління та найактивніші члени кредитної спілки.

— **Що дає спілці членство в НАКСУ?**

— Членом НАКСУ наша кредитна спілка є з 2003 року. За участю і завдяки підтримці НАКСУ наші працівники проходили навчання, це були планові семінари, науково-практичні конференції. Сьогодні постійні зміни в законодавстві вимагають щоденної уваги та вивчення нової інформації, і в цьому нам постійно допомагають працівники НАКСУ. Ми вдячні Асоціації та ОК НАКСУ за цю величезну допомогу. Юридичний та бухгалтерський супровід, кон-

сультаційна та фінансова підтримка колег є для нашої спілки досить суттєвою. При першому ж проханні допомогти фахівці Асоціації завжди поруч і допомагають у разі виникнення ускладнень.

— **Колектив кожної кредитівки має чим пишатися. Що є предметом гордості для вас?**

— Сьогодні, відзначаючи свою 10 річницю, наша КС “Забота”, кредитна спілка районного масштабу, має стабільні показники фінансової діяльності. За усі роки роботи жодному вкладнику не було відмовлено у вчасній видачі його депозитного внеску, навіть у кризові для нашої країни роки, що і є предметом нашої гордості. За рік кредитна спілка надає населенню району в середньому кредитів близько на суму 1 млн. грн.

— **Якою бачите роботу Вашої кредитівки наступні 5 років?**

— Не зважаючи на всі труднощі повсякденного життя, завдяки зваженій політиці спостережної ради і правління, наша кредитна спілка підтримує добру репутацію в районі. Ми з надією і оптимізмом дивимося в майбутнє, тому що запорукою нашого успіху є колектив, всі члени якого енергійні, активні, цікаві люди, готові працювати і рости.

ЗОЛОТИЙ КАПІТАЛ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ "ФІН-ЕКО"

1998 року, коли відроджений кредитно-кооперативний рух зміцнів, і громадяни України переконалися у зручності та надійності послуг кредитних спілок, у м. Києві була заснована ще одна така установа – кредитна спілка «ФІН – ЕКО». Цього року спілчани вже уп'ятнадцяте відсвяткували День народження своєї спілки, що стало приводом для бесіди з її Головою правління Володимиром Тимофійовичем СЕРЕБРЯКОВИМ.

— Пане Володимире, пригадайте про створення та перші роки роботи вашої кредитної спілки.

— Кредитну спілку «ФІН-ЕКО» було створено в квітні 1998 року в м. Києві її засновниками разом з першим головою правління Валерієм Петровичем Бондарем. Тоді поле членства спілки збігалось з місцем роботи більшості засновників – міжнародної аудиторської компанії «MGI Консалтинг ЛТД».

Пізніше, йдучи назустріч побажанням наших членів, було прийняте рішення розширити поле членства кредитної спілки. І, у відповідності до законодавства, ми почали надавати свої послуги не тільки киянам, а й через договір поруки – мешканцям Київської та інших областей України. Така форма показала свою дієвість і зараз широко використовується не тільки при прийомі нових членів, а також як забезпечення кредитів.

— Які основні напрямки роботи Ви могли б виділити?

— По-перше, ми дуже зважено підходимо до процесу підбору персоналу, адже це лю-

ди, які безпосередньо працюють з членами кредитної спілки. До кандидатів висуваються певні вимоги, потенційний працівник спілки має володіти такими якостями, як професійність, висока кваліфікація, вміння вислухати, вміло та доступно пояснювати, вичерпно відповідати на запитання, а найголовніше – бути людяними та порядними. Кандидати, які не можуть підтвердити на практиці вищеперелічене, не проходять випробувальний термін. Працівники кредитної спілки – це ті люди, після спілкування з якими члени спілки оцінюють роботу установи, і всьому нашому колективу завжди дуже хочеться сподіватися на відмінну оцінку.

По-друге, ще одним ключовим напрямком нашої роботи, якому приділяється особлива увага – це щоденне управління кредитною спілкою, дотримання усіх показників її роботи, ведення бухгалтерського обліку та підготовка звітності. В цьому питанні відповідальність та головна роль належить правлінню та нашому головному бухгалтеру Ларисі Робертівні Воробйовій.

Третім важливим аспектом нашої діяльності є взаємодія з кредитними спілками, особливо з КС профспілок МВС України. Підписуючи договір про співпрацю з Головою правління цієї кредитної спілки Петром Григоровичем Васюком, ми і не сподівалися,

що за один рік так багато людей одночасно стануть активними членами обох кредитівок.

— Як 15 років тому кияни сприйняли нову фінансову установу?

— Маю зазначити, що в перші роки нашої діяльності кияни досить активно поповнювали членство КС «ФІН-ЕКО». 2000 року кількість членів перевищила 100 осіб. Кредитна спілка продовжувала збільшувати статки своїх членів, утримуючи таким чином свій позитивний імідж.

— Як Ви вирішували питання розташування спілки?

— В 2005 році, знову ж таки, йдучи назустріч побажанням членів нашої кредитної спілки, спостережна рада вжила всіх необхідних заходів для розміщення центрального офісу спілки в Печерському районі Києва біля станції метро, де розташовано зручну транспортну розв'язку. Одночасно діючим залишився відокремлений структурний підрозділ «Філія № 01» біля метро Лук'янівська, на вул. Мельникова, 5-Б.

— В умовах досить великої конкуренції на ринку фінансових послуг яких заходів вживаєте для збереження та розширення членства?

— У нашій кредитній спілці діє ціла низка депозитних програм, що дозволяє багатьом членам обирати умови розміщення заощаджень на термін до трьох років. Хочу підкреслити, що, починаючи з

1998 року, завдяки зваженій політиці спостережної ради (до травня 2004 року — правління) процентні ставки по залучених внесках (вкладах) на депозитні рахунки по діючих договорах лишаються незмінними. А надання кредитів нашим членам, розширення цільових кредитних програм дає змогу багатьом не тільки придбати, скажімо, омріяний мобільний телефон, побутову техніку чи меблі, а й частково сплачувати вартість автомобіля чи робити ремонт в помешканні.

Крім того, довгострокові внески(вклади) на депозитні рахунки членів кредитної спілки — гарна альтернатива багатоступеневому пенсійному забезпеченню, впровадження якого планується найближчим часом. Адже дохід за цими вкладами можна отримувати щомісячно або раз на три місяці протягом трьох — п'яти років.

— Як Ви утримуєте рівновагу стосовно ubezpieчення себе як кредиторів і одночасно збереження інтересів вкладників?

— В розрізі кредитної політики основним напрямком роботи є створення кращих умов кредитування для членів кредитної спілки, які мають гарну кредитну історію. Звісно, існує певне додаткове навантаження при першому отриманні кредиту, пов'язане з перевіркою документів, але в подальшому починає діяти пільговий режим сплати наступних кредитів. Це влаштовує більшість членів кредитної спілки, які, завдяки існуючим фінансовим програмам, здійснюють покупку товарів в кредит. Також інтенсивно розвивається програма надання кредитів підприємцям, на поповнення коштів, придбання обладнання, розширення власного бізнесу та ін.

— Який період Ви б назвали найбільш динамічним у роботі спілки?

— Це період з 2005 по 2008 рік. Саме тоді утворилася, так би мовити, «група» нашої кредитної спілки, яка пропонувала, підказувала, надавала зауваження, пропозиції, які згодом розглядалися членами органів управління. Це дуже важливо, оскільки міся

кредитної спілки — фінансово-економічний захист своїх членів через залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування — влаштовує обидві сторони, робить їх союзниками, в т.ч. і в розвитку нашої кредитної спілки.

На той час ми пропонували найнижчі відсотки по кредиту серед інших кредитних спілок, однак з метою більшої зацікавленості наших членів в повторному, багаторазовому кредитуванні, були переглянуті умови надання кредитів. Добросовісні позичальники мають так звану «фін-картку», що є символом порядності, і ми хочемо, щоб вона стала справжньою візитною карткою кожного члена кредитної спілки «ФІН-ЕКО».

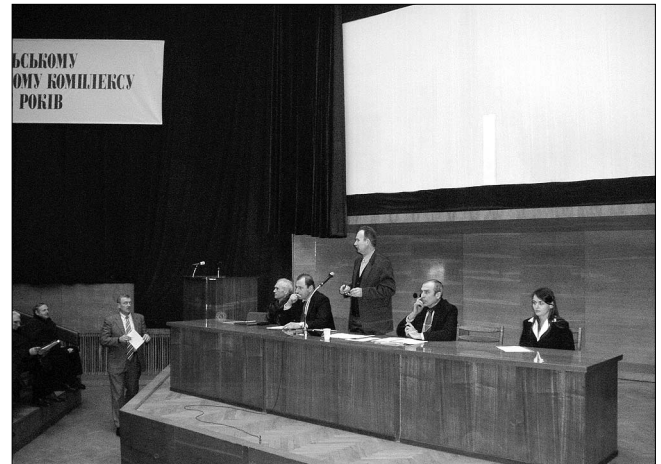
— Які плани на майбутнє Ви будували для своєї спілки після такого впевненого злету?

— Після першого успішного десятиріччя з дня створення КС «ФІН-ЕКО» у нас було відчуття необхідності подальшого якісного розвитку. На початку липня 2008 року правлінням був розроблений Стратегічний план розвитку спілки до 2013 року. Відповідно до нього, наша кредитна спілка мала наростити активи до 25 млн. грн., збільшивши членство до 10 тис. осіб. На жаль, криза порушила наші плани.

— Які з нових технологій Ви впровадили у своїй роботі останнім часом?

— З 2011 року був розроблений web-ресурс, що дозволяє кредитній спілці краще обслуговувати своїх членів через сайт та надавати їм широкий спектр послуг з придбання в кредит різноманітних товарів та послуг, надавати рекламно-інформаційне забезпечення.

— Чи вплинули якимось чином глобальні фінансові ускладнення на роботу вашої установи? Якими методами, новими продуктами чи ін. Ви захищали спілку від фінансових негараздів?

— Ще в період першої фінансової кризи листопада – грудня 2004 року була ретельно розроблена стратегія захисту заощаджень наших членів. Тоді на розгляд спостережної ради надійшло близько 10 заяв про дострокове розірвання діючих депозитних договорів. Після роз'яснень членів правління, працівників кредитної спілки, прохань з розумінням поставитися до ситуації, що склалася, були зареєстровані дві заяви, одна з яких — терміном виконання після 10 січня 2005 року, — у зв'язку зі стабілізацією фінансової ситуації в країні, так і не була виконана. В результаті одну заяву на суму 5 тис. грн. було задоволено, один член кредитної спілки припинив членство за власним бажанням. Додам, що при цьому дуже ретельно виконувалися всі зобов'язання кредитної спілки по виплаті процентів та закриття планових депозитних договорів.

Фінансова криза 2008 – 2009 років визначила напрямки роботи спостережної ради нашої спілки. Щодня на шпальтах газет, журналів та інтернет-видань поширювалась негативна інформація про тисячі вкладників, постраждалих на сотні мільйонів гривень, зниклих в кредитних спілках. Це суттєво зменшувало довіру до роботи кредитних спілок.

Збільшився потік листів від членів кредитної спілки, що потрапили в скрутне становище. Люди зверталися до керівництва, як до останньої інстанції, в пошуках виходу із скрутного фінансового станови-

ща. Спостережна рада поставила першочерговими завданнями не нагальні потреби кредитної спілки, а забезпечення стабільності в роботі установи, захист інтересів її членів, своєчасне повернення та переоформлення внесків (вкладів) членів на депозитні рахунки. Тоді діяльність спостережної ради була спрямована лише на покращення життя наших членів в умовах нестабільної політичної ситуації, високих темпів інфляції. Щорічна виборча напруженість в країні призвела до значних коливань валют, погіршення та знецінення валютних вкладів, а робота із заощадженнями та кредитами у національній валюті показала стабільність забезпечення реальних доходів для наших членів.

В період кризи з жовтня 2008 року спостережна рада оперативно приймала рішення відповідно до розпоряджень Держфінпослуг щодо обмеження видачі депозитних вкладів та додаткових пайових внесків. Хочу зазначити, що обрана позиція спостережної ради щодо підтримання балансу взаємних інтересів вкладників та позичальників підтверджує свою правильність.

— Проїшовши такі випробування, Ви отримали досвід «виживання», зберегли присутність на ринку і, найголовніше, довіру людей. Що маєте сьогодні?

— Наша кредитна спілка продовжувала активно кредитувати членів кредитної спілки, одночасно збільшувалась кількість вкладників. Пропозиція розміщення у нашій кредитівці річних вкладів з поповненням та щомісячною виплатою стала дуже привабливою для наших членів, які «поверталися» із залеглих банків та проблемних кредитних спілок.

На жаль, в період кризи, що триває й сьогодні, зменшились заробітки наших членів, які сплачують по кредитах, а різке зниження надходжень коштів погіршило показники роботи кредитної спілки, що не дозволяє зробити розподіл на пайові внески. Наша кредитна спілка повністю виконує свої зобов'язання перед вкладниками та продов-

жує надавати кредити, але в значно меншому обсязі.

— Що Ви вважаєте основними професійними надбаннями спілки? На сьогодні які основні досягнення можете виділити?

— Враховуючи умови, в яких нам доводиться зараз працювати — несприятливе інформаційне поле та ряд усім відомих негативних факторів, що впливають на кредитно-кооперативний рух, — можливість вчасно сплачувати нараховані відсотки та повертати вклади членів кредитної спілки вважаю важливим досягненням. Адже член кредитної спілки — це не клієнт фінансової установи, а її співвласник.

Міцність кооперативної ідеї відбита у її девізі «Свій до свого по своє» і найточніше характеризує нашу місію. Приємно відзначити, що, за даними бюро кредитних історій, в лавах членства нашої спілки поступово зростає кількість позичальників, які користуються фінансовими послугами виключно нашої установи. Сьогодні довіра та підтримка наших членів — це золотий капітал кредитної спілки «ФІН-ЕКО», і завдяки йому ми впевнено дивимося у майбутнє.

— Що дає членство в Національній асоціації кредитних спілок України?

— Безперечно, корисною є спільна робота з НАКСУ в поширенні ідеології і філософії кредитно-кооперативного руху. Також важливим для нас є зміцнення фінансових взаємовідносин з ОКС НАКСУ, використання різноманітних фінансових інструментів та нових фінансових послуг серед членів нашої кредитної спілки.

— Дякуємо за спілкування. Переконані, що дотримання класичних кооперативних принципів та відновлення позитивного іміджу кредитних спілок завдяки чесній та прозорій роботі установ відкриє гарні перспективи спілчанському рухові.

КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ "ЮРТ": НАЗАД ДОРОГИ НЕТ

Пятнадцать лет назад в г. Белогорске (АР Крым) открыл свои двери для первых посетителей кредитный союз «Юрт». Выстраивая работу по принципу взаимодоверия и ответственности за принятые на себя обязательства, за эти годы он стал серьезным финансовым учреждением, завоевавшим уважение у сограждан.

По окончании очередной Отчетно-выборной Конференции НАКСУ Председатель правления КС «Юрт» Энвер Махсудов рассказал «Бюллетеню кредитных союзов Украины» о сегодняшней работе союза.

— Энвер Шеифович, со времени нашего с Вами последнего интервью прошло три года. Что изменилось в работе союза?

— Наш кредитный союз стал участником рабочей группы по агрокредитованию Проекта USAID «АгроИнвест», поскольку мы предоставляем финансовые услуги многим жителям сельской местности. Этот проект привнес в нашу работу много позитивного. Мы начали применять предоставленную Проектом методику расчета платежеспособности заемщиков. Наш кредитный союз и раньше использовал в работе нечто подобное, однако не таком профессиональном уровне. Мы обязательно выезжаем к заемщикам, ведем мониторинг кредитов, делаем анализ и все полученные данные заносим в базу. Таким образом для каждого конкретного фермера-заемщика создается, скажем так, его портрет, мы постоянно в курсе его проблем, хорошо знакомы с организацией его работы.

— В каких отраслях работают Ваши заемщики?

— Раньше в нашем регионе в основном выращивались зерновые культуры, сегодня же многие наши заемщики занимаются вы-

ращиванием различной сельскохозяйственной продукции, стремительно развивается овощеводство.

— Какой средний размер кредитов для разных категорий сельхозпроизводителей?

— Сумма займа для малых и средних товаропроизводителей в нашем кредитном союзе составляет от 15 до 60 тыс. грн. Крупные фермерские хозяйства берут кредиты до 100 тыс. грн., но таких немного.

— Какое из важных мероприятий недавнего периода можете выделить?

— С 9 по 12 апреля 2013 года я в составе делегации Проекта «АгроИнвест» прошел стажировку в Королевстве Нидерланды. Целью поездки было ознакомление с системой кооперативного кредитования сельхозпроизводителей одного из крупнейших банков

Европы – «Рабобанка». Их интереснейший опыт мы имели возможность изучать в течение двух дней. Также участники делегации посетили одного из крупнейших инвесторов микрофинансирования – компанию «Ойко кредит» и побывали в семи фермерских хозяйствах Нидерландов. Я считаю это очень полезным обменом опытом. По возвращении домой многое из увиденного мы стали использовать в своей ежедневной работе с фермерами.

– **Какие выводы для себя Вы сделали после стажирования?**

– Я убежден: назад дороги нет, мы должны развивать свой сектор, создавать сельскохозяйственные кооперативы, семейный агробизнес, сопровождать его от начала производства сельхозпродукции и до конечного этапа – ее реализации. Увидев, как отлажен весь этот цикл в Нидерландах, могу резюмировать: развитие отечественной кооперации очень отстает от европейского уровня. Сложностью является и несовершенство законодательной базы. В отличие от нидерландских сельхозпроизводителей, которые юридически зарегистрированы, получают

государственную поддержку и субсидии, наши фермеры не имеют ни юридического статуса, ни помощи от правительства. Но в любом случае мы будем поддерживать отечественные фермерские хозяйства, способствовать их развитию.

– **Что в этом направлении делается уже сегодня?**

– Наш кредитный союз совместно со специалистами Проекта «АгроИнвест» провел в нашем регионе три семинара для членов кредитных союзов. В одном из них принимали участие около 70 товаропроизводителей. На таких семинарах участники получают полную информацию и рекомендации по ведению бизнеса и его оптимизации, в т.ч. по правильному распределению заемных средств. Одновременно повышается ответственность у заемщиков перед кредитным союзом.

– **Как бы Вы охарактеризовали результат первого года участия в Проекте?**

– Участие нашего союза в Проекте дало новый импульс к развитию. За последний год в работе нашего союза многое измени-

лось. Мы стали более творчески относиться к членам союза, были разработаны новые кредитные продукты, мы постоянно усовершенствуем действующие предложения и ведем непрерывный мониторинг. Не прекращается активная просветительская работа с членами нашего союза: можно сказать, мы воспитываем своих будущих vip-клиентов, которые постоянно у нас кредитуются.

— Сколько сегодня в вашем союзе таких постоянных членов?

— Как показал проведенный недавно анализ за последние пять лет, активными членами нашего союза являются около 1100 человек, из них около 350 человек пользуются нашими финансовыми услугами в течение 10 лет.

— 13 лет ваш кредитный союз является членом НАКСУ. Что Вам дает членство в профессиональном объединении?

— Хочу отметить, что Национальная ассоциация помогает нашему кредитному союзу по всем направлениям, и без ее участия в жизни союза мы бы не достигли таких вы-

соких результатов. Нам постоянно оказывается финансовая, методологическая, юридическая поддержка, помощь в разработке всей внутренней документации с учетом всех последних изменений в нормативной базе и законодательстве. Кроме того, наше постоянное участие во всех представительских, научно-практических и обучающих мероприятиях Ассоциации способствует развитию сотрудников нашего кредитного союза.

— С каким ощущением Вы возвращаетесь домой после завершившейся Конференции НАКСУ?

— В этом году на Отчетно-выборной конференции НАКСУ были подняты очень актуальные для всех кредитных союзов вопросы. Мы очень надеемся, что присутствие на данном мероприятии представителей государственного регулятора, их непосредственное общение с представителями рынка будет способствовать налаживанию взаимосвязи между обеими сторонами и ситуация наконец сдвинется с мертвой точки в положительном направлении.

СЕЛО СВИСТУНІВКА: ФЕЄРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДУШІ

Уже традиційно 22 травня, у день перепоховання Т.Г. Шевченка, село Свистунівка Сватівського району Луганської області стає центром свята поезії – тут проходить щорічний відкритий Свистунівський фестиваль поезії.

Його благородна місія полягає у вшануванні творчої спадщини пророка українського народу Тараса Шевченка, виявленні творчо обдарованої учнівської молоді, розвитку її творчого потенціалу та вихованні у молодшого покоління українців поваги до державної мови і традицій свого народу.

У відкритий Свистунівський фестиваль поезії Т.Г. Шевченка пройшов 18 травня 2013 року. На початку дійства конкурсантів благословив парох парафії Покрови Пресвятої Богородиці Української Автокефальної Пра-

вославної Церкви отець Дмитрій (Романків). До пам'ятника Кобзарю поклали живі квіти (в тому числі від партнера фестивалю – магазину «Квіти Софії», м. Сватове). Як завжди, чудовий пролог представили учні Свистунівської ЗОШ під керівництвом вчителя української мови З.В. Малишко, яка в цьому році отримала відзнаку ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, яку особисто підписав голова Павло Мовчан і передав вітання учасникам фестивалю.

Загалом на фестиваль зібралися майже 120 учасників з трьох районів Луганської області – Кременського, Новопокровського та Сватівського. До речі, в цих районах діють кредитні спілки, тому серед учасників фестивалю користувався попитом «Бюлетень кредитних спілок України».

Цього року Оргкомітет фестивалю змінив склад журі. Головою журі призначено

Сергія Зятева – поета, музиканта з с. Свистунівки; заступником голови – Євгена Дзюбу, голову спостережної ради КС «Сватова Лучка» (м. Сватове); членами журі – Юрія Гончарова, поета з м. Сватове, Наталію Мохонько, поетесу з м. Луганська та громадських діячів і меценатів з м. Луганська Дмитра Снегірьова й Сергія Шакуна.

В 1-й номінації (соціально-політичні мотиви у віршах Т.Г. Шевченка) переможницями стали Валерія Жарко з твором «Катерина» (учениця 9 класу, Сватівської ЗОШ № 2), Катерина Должанова («Надія») та Єлизавета Абросімова («Великий льох»), учениці 11 класу Нижньо-Дуванської ЗОШ Сватівського району). В 2-й номінації (ліричні мотиви в творах Кобзаря) переможницями стали Людмила Підпригора («Причина»), учениця 11-й класу Сватівської гімназії ім. В. Сосюри, Олена Борисенко («Русалка»), учениця 11 класу Кременської гімназії, та Людмила Яковенко («Думка») з Райгородської ЗОШ Сватівського району. До речі, коли Людмила Підпригора заспівала «Рече та стогне Дніпр широкий», всі присутні, більшість яких була у національних костюмах, стоячи підтримали Людмилу.

Оплески глядачів зірвала Валерія Сав-

ченко, учениця 1-го класу Кременської гімназії, за вірш «Маленькій Мар'яні». У третій номінації (вірші про Т.Г. Шевченка, Україну, рідну мову, рідний край) перемогли Юлія Кучко, учениця 8 класу Свистунівської ЗОШ, з власним віршем «Моє село», Денис Позняк, учень 11 класу Кременської гімназії, з віршем Віктора Баранова «До українців» та Анастасія Ісаєва з віршем Ганни Оридо-роги «Як не любити тебе, Тарасе». До речі, в цій номінації з 20 віршів 12 було написано виконавцями. Переможці отримали за перше місце приз 500 грн., за друге – 400 грн., за третє – 300 грн. Спонсорами виступили Українська світова Кооперативна Рада (Президент Ігор Ляшок, м. Нью-Йорк) та Національна Асоціація кредитних спілок України (Президент Петро Козинець, м. Київ).

Крім дипломів та грошових винагород переможці отримали примірники «Кобзаря». Заохочувальні призи – книжки від Товариства «Просвіта» – отримали: за артистизм під час читання вірша «Рано вранці новобранці» учень 3-го класу Сватівської ЗОШ № 2 Ростислав Морока та Юрій Кошовий за вірш «І мертвим, і живим» (5-й клас Свистунівської ЗОШ); 1 номінація – Валерія Савченко (1-й клас Кременської

гімназії) з твором «Маленькій Мар'яні» та Влад Горбулич (4-й клас Білолуцької ЗОШ Новопокровського району) з твором «Наймичка». За сміливість (виступ у 3-х номінаціях) приз отримала Ганна Буряк (учениця 9 класу Сватівської ЗОШ № 8). Ростислав Дзюба (6 кл. Сватівської ЗОШ №2), який декламував власний вірш «Я люблю Україну», після його заяви тележурналістам про те, що хоче стати бізнесменом, отримав у подарунок книгу «Фінансова цивілізація».

На цьогорічному V фестивалі поезії конкурсанти звернулися до співучого виконання творів Кобзаря. Книжки «Калиновий птах, поезії та пісні з нотами» отримали Людмила Підпригора, Анна Мельниченко та Аліна Духнич з 10 класу Сватівської ЗОШ № 8 («Причинна») та восьмикласниця Верхньо-Дуванської ЗОШ Сватівського району Тетяна Гаркун («Катерина»).

У номінації за кращий костюм члени журі опинились перед непростим вибором. Всі конкурсанти були в національних костюмах, з них половина заслужено претендували на грошові призи. Тому було прийняте рішення провести кастинг. Це була справжня вистава нашої душі і національної символіки. Переможцями стали Софія Франзен та Артем Михайлюк зі Свистунівської НВК,

та Катерина Должанова і Ростислав Дзюба. Учасниця конкурсу з Заайдарівської ЗОШ Новопокровського району Юлія Осітрова влаштувала міні-виставку своїх вишивок і принципово відмовилась їх продавати. Інші претенденти отримали заохочувальні призи від книгарні «Східна брама» (м. Луганськ).

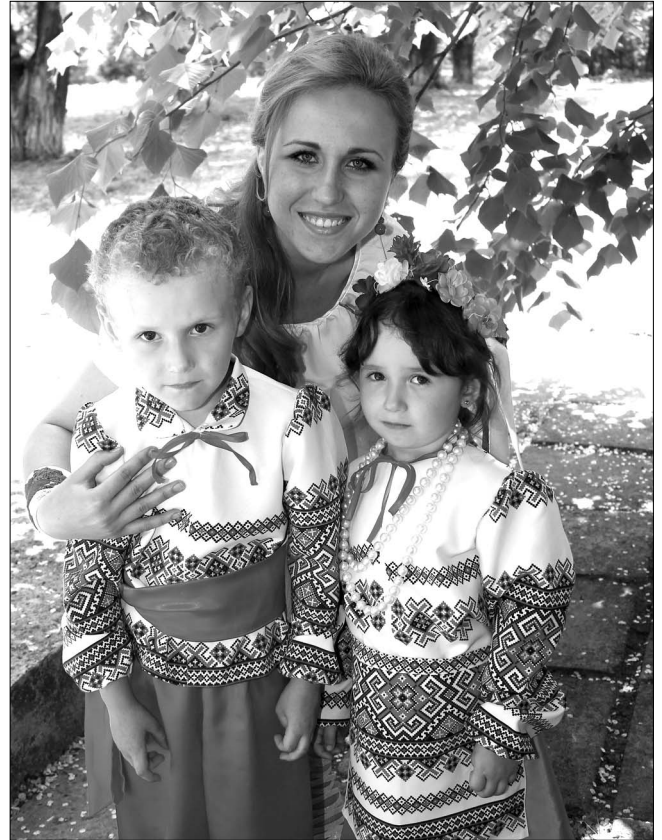
Всі учасники конкурсу отримали грамоти та подяки, книги видавництва «Просвіти» та компакт-диски. Делегаціям Кременського, Новопокровського, Сватівського району та Свистунівській школі було вручено бібліотеки та компактні диски видавництвом «Просвіта». Керівники делегацій отримали книжки «Українська індоаріка» та «Лексика грецького походження в українській мові» видавництва «Просвіти». Загалом на 5 фестивалі було роздано книжки та компактних дисків («Тарасове перо», «Традиції українського народу», «Міфи України», «Історія України», «Українські народні казки», «Музичні казки з України», «Я і Україна», «Видатні художники світу», «Видатні композитори світу» тощо) на загальну суму близько 16 тис. грн. Член журі Сергій Шакун частував учасників фестивалю морозивом та прохолодними напоями.

Традиційно медіа-партнерами фестивалю виступили «Сватівська телерадіокомпанія»

(директор Олексій Хомутов), газети «Юність Слобожанщини» (головний редактор Вадим Лебедев, м. Сватове), «Сватівські відомості» (голова редакції Андрій Крюков), «Слово Просвіти» (головний редактор Любов Голота, м. Київ), журнал «Бюлетень кредитних спілок України» (випускаючий редактор Оксана Гайдук, м. Київ). Новими партнерами фестивалю стали: Луганське народне інтернет-телебачення «Голос народу» (журналіст Олеся Василюк (член ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, оператор Андрій Пономарьов) та газета «Вільна Думка» з Австралії (редактор Домна Даців, родом із Ново-Преображення Сватівського району). Фахово на фестивалі працювала фотограф Віра Кузовеніна. Партнерами виступили ВУТ «Просвіта» ім. Т.Шевченка (голова Павло Мовчан, м. Київ), Українська Світова Кооперативна Рада (Президент Ігор Ляшок, м. Нью-Йорк), Фонд Богдана Гаврилишина (голова Богдан Гаврилишин, м. Київ), меценат Сергій Шакун (м. Луганськ), Національна асоціація кредитних спілок України (Президент Петро Козинець), книгарня «Східна брама» (директор Дмитро Снігірьов, м. Луганськ), кредитна спілка «Українська народна каса «Сватова Лучка» (голова правління Сергій Пустовий, м. Сватове), Сватівський Слобідський козак Українського козацтва полковник Анатолій Кузовенін, Парафія Покрови Присвятої Богородиці УАПЦ (титар Євген Дзюба). Меценатами виступили сватівчани Віктор Проскурін, Сергій Ковальов, Олена Ляшевич, Світлана Озерова, Ірина Бабич, Саїда Махмудова, Оксана Галай, Наталія Мохонько, Ігор Саяпін, Володимир Гордієнко, Олег Білосонь, Олександр Давиденко, Сергій Дзюба, Євген Дзюба, Роман Левадний, Володимир Антюхін, Ігор Саєнко (м. Луганськ), Віктор Єлезаветінков (м. Кременне), Сергій Борисенко (м. Алмазне).

Оргкомітет фестивалю за домовленістю з головою ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка Павлом Мовчаном планує випустити книгу та фільм про фестиваль. Олесь Доній, народний депутат України, Голова підкомітету з питань мовної політики, Оксана Га-

лай, Голова Комітету з питань культури та духовності Верховної Ради України, Роман Левадний, голова Всеукраїнського комітету захисту української мови наголосили про свою підтримку Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка. Першим кроком буде передача оргкомітету навчальних посібників з англійської мови. А в перспективі — підготовка до наступного, VI відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка до 200-річчя з дня народження Великого Кобзаря, на який голова Свистунівської сільради Юрій Позняков запросив усіх небайдужих.

Наразі оргкомітет розпочав підготовку до майбутнього фестивалю. Варто зазначити, що інтерес до Свистунівського фестивалю поезії значно зріс, і цією щорічною подією у культурному житті України зацікавились мешканці Тернопільської, Одеської, Кіровоградської, Львівської областей та м. Києва.

Євген Дзюба, голова оргкомітету відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка

ЧИ МАЄ НОТАРІАЛЬНО ЗАСВІДЧЕНА КОПІЯ ДОГОВОРУ СИЛУ ОРИГІНАЛУ?

Деколи оригінали документів, зокрема договори, втрачаються чи знищуються, в тому числі з незалежних від їх сторін підстав, і на руках позивача (в нашому випадку – кредитної спілки) є тільки нотаріально засвідчена копія договору. Тому досить часто виникає питання, чи має така копія силу оригіналу та чи прийме таку копію суд як доказ у випадку, якщо, наприклад, позичальник буде заперечувати факт підписання зі свого боку цього договору як такого.

На сьогоднішній день думки з цього питання розходяться.

Позиція перша. Нотаріально засвідчена копія має силу оригіналу, оскільки:

— як вбачається з листа Головного управління юстиції у м. Києві «Узагальнення нотаріальної практики приватних нотаріусів Київського міського нотаріального округу з питань засвідчення вірності копій (фотокопій) документів» від 23.09.2008 р. № 03-08-1372, засвідчення вірності копій документів потребує дотримання певних умов, за яких ця нотаріальна дія може бути вчинена, а копія документа матиме юридичну силу. Дане питання регулюється статтею 75 Закону України «Про нотаріат»:

— в рішенні від 04.03.2009 року у справі № 15/14 господарський суд Донецької області прийняв як належний доказ нотаріально засвідчену копію дого-

вору про взаємозалік однорідних вимог, незважаючи на те, що сторонами не було надано оригінал такого договору;

— поки не доведено зворотне, копія відповідає оригіналу і нотаріус надав копії відповідне юридичне значення шляхом «надання їй юридичної вірогідності»;

— відповідно до п.2 глави 7 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 року № 296/5, при підготовці до засвідчення вірності копій документів і виписок з них нотаріус зобов'язаний особисто звірити з оригіналом документа копію чи виписку з документа, вірність яких він засвідчує;

— якщо інша сторона буде заперечувати факт наявності оригіналу, то факт його існування може підтвердити нотаріус, який засвідчив копію цього документа.

Позиція друга. Нотаріально засвідчена копія не має сили оригіналу, оскільки:

— якщо оригінал документа відсутній, то особа, яка оскаржує існування такого документа, може посилатися на те, що вона такий документ (наприклад, договір) не підписувала. В такому випадку підтвердити підписання договору шляхом проведення почеркознавчої експертизи нотаріально засвідченої копії буде неможливо, тому що це не оригінал;

— в зазначеному вище Узагальненні мається на увазі, що при наявності оригіналу копія документа буде мати юридичну силу;

— рішення господарського суду Донецької області від 04.03.2009 року у справі № 15/14 стосується подання документів та їх прийняття судом в оригіналі або нотаріально засвідченій копії, а не їх юридичної сили (що не передбачає відсутність оригіналу);

— в ст. 37 Господарського процесуального кодексу не йдеться про однакову юридичну силу оригіналу та нотаріально засвідченої копії, про достатність для суду нотаріально засвідченої копії та про можливість підтвердження фактів нотаріально посвідченою довіреністю. Особливо за відсутності оригіналу;

— відповідно до ст. 36 Господарського процесуального кодексу, суддя має право вимагати від сторін надання оригіналів документів та при їх відсутності інша сторона може стверджувати, що оригінал відсутній в природі. Суддя може лише дати оцінку копії як доказу факту існування договору при відсутності оригіналу;

— навіть якщо нотаріус буде доводити існування на певний момент часу оригіналу, це не означає, що він дійсно існував. Єдиний можливий варіант довести існування оригіналу – це пред'явити його.

Наша думка. Копія документа, навіть засвідчена нотаріально, має меншу цінність та, відповідно, юридичну силу, ніж оригінал. На це, зокрема, вказують згадана вище ч. 3

ст. 36 ГПК та не згадана ст. 64 Цивільного процесуального кодексу України, які вимагають обов'язкового надання оригіналів документів у випадку, коли окремі обставини можуть бути засвідчені тільки такими документами, та в інших випадках на вимогу суду. Якщо б нотаріально засвідчена копія мала силу оригіналу, то необхідності вказувати про можливість витребування оригіналу була б відсутня: для того, щоб переконатися в наявності певного документа, суду було б достатньо отримати його нотаріально засвідчену копію. Але якщо ця вимога існує, значить, юридична сила оригіналів та їх нотаріально засвідчених копій вже не рівноцінна.

Власне, юридична нерівноцінність оригіналу документа та його копії ґрунтується на тому, що остання набагато меншою мірою відображає ознаки, що ідентифікують згоду сторін (зокрема, їх печатки та підписи) та її значно легше підробити. Нотаріально засвідчення копії договору значно зменшує такі ризики, але не усуває їх повністю, оскільки нотаріус не проводить експертизи оригіналу документа, отже, його цілком можна ввести в оману щодо його автентичності. Тобто, при всіх перевагах нотаріального засвідчення, воно не є стовідсотковим захистом від підробки копії.

Але це зовсім не означає, що нотаріально засвідчена копія не може підтверджувати факт наявності відповідних юридичних фактів. Звичайно, за наявності спору відносно того, який документ є відображенням автентичної волі сторін – оригінал чи його нотаріально засвідчена копія – перевага однозначно повинна надаватися оригіналу. Але якщо оригінал документа взагалі відсутній, то нотаріально засвідчена копія може підтверджувати факт того, що в минулому такий оригінал дійсно був.

Адже, як вже відмічено вище, відповідно до п. 2 глави 7 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, нотаріус зобов'язаний особисто звірити з оригіналом документа копію чи виписку з документа, вірність яких він засвідчує. Він як міні-

мум є незацікавленим свідком того, що оригінал документа, на момент засвідчення його копії, існував. У випадку з укладанням договору це також означає, що він може підтвердити факт укладання договору в письмовій формі, який може мати вирішальне значення у випадку, коли одна зі сторін заперечує його укладання. Виходячи з положень ст. 218 Цивільного кодексу, нотаріально засвідчена копія договору разом з іншими документами може бути доказом факту укладання договору у випадку якщо одна зі сторін це заперечує.

Втім, судова практика з цього питання не є однозначною. Так, в постанові від 26.09.2012 року № 5011-36/3422-2012 Київський апеляційний господарський суд не визнав доведеним факт існування між сторонами договору про взаємозалік, доказом наявності якого була тільки його нотаріально засвідчена копія. Суд дійшов висновку, що факт наявності такого договору може підтверджуватися тільки його оригіналом. А оскільки відповідач, незважаючи на вимогу суду, так і не зміг надати суду оригінали для розгляду, наполегливо стверджуючи, що належним доказом може бути нотаріально засвідчена копія договору, суд відмовився визнавати факт існування між сторонами такого договору.

В той же час, в постанові від 17.10.2012 року № 2/013-12, той же Київський апеляційний господарський суд, але в іншому складі колегії суддів, дійшов висновку, що **факт наявності оригіналу договору підтверджується наявністю нотаріально засвідченої копії**, знятої нотаріусом з оригіналу. На думку суду, при вирішенні питання про наявність договору, оригінал якого не був наданий, важливо те, що, засвідчуючи копію договору, нотаріус бачив його оригінал та саме з оригіналу зняв його фотокопію, яку й засвідчив. При цьому суд послався на згадану нами норму п. 2 глави 7 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України та на ту обставину, що сторонами не було доведено протилежного. Варто також відмітити, що, судячи з усього, на позицію суду вплинули результати приз-

наченої судом першої інстанції почерково-навчої експертизи, яка в категоричній формі встановила факт відсутності ознак монтажу в технічному зображенні копії, а також ідентичність підпису однієї зі сторін, вчиненого на копії договору, підписам на оригіналах інших документів. Суд першої інстанції, незважаючи на ці результати, дійшов висновку про те, що договір не укладався, але апеляційний суд його рішення переглянув.

Що стосується ВГСУ, то він, судячи з усього, схиляється до другої думки. На це вказує і його постанова з вищезначених справ. В постанові від 05.12.2012 року він зазначає про передчасність висновку Київського апеляційного господарського суду у справі № 5011-36/3422-2012 про недоведеність факту припинення зобов'язань, посилаючись, зокрема, на п. 2.4. постанови Пленуму ВГСУ від 26.11.2011 року № 18, відповідно до якого, у випадку неподання оригіналів за вимогою суду, справа розглядається за наявними доказами. А постановою від 29.11.2012 року ВГСУ залишив у силі рішення Київського апеляційного господарського суду у справі № 2/013-12. Крім того, є досить давня постанова ВГСУ від 05.09.2006 року № 7/778, в якому від дійшов висновку, що в ситуації з втратою оригіналу договору надання його нотаріально засвідченої копії є достатньою підставою для вирішення справи по суті.

Висновок. Нотаріально засвідчена копія договору не має сили оригіналу. Але якщо одна зі сторін буде заперечувати факт укладання договору, та така копія, нарівні з іншими документами, може бути доказом наявності такого факту. Переконати в цьому суд за наявності лише нотаріально засвідченої копії буде непросто, але разом з іншими доказами (зокрема, результатами почерково-навчої експертизи) це цілком можливо.

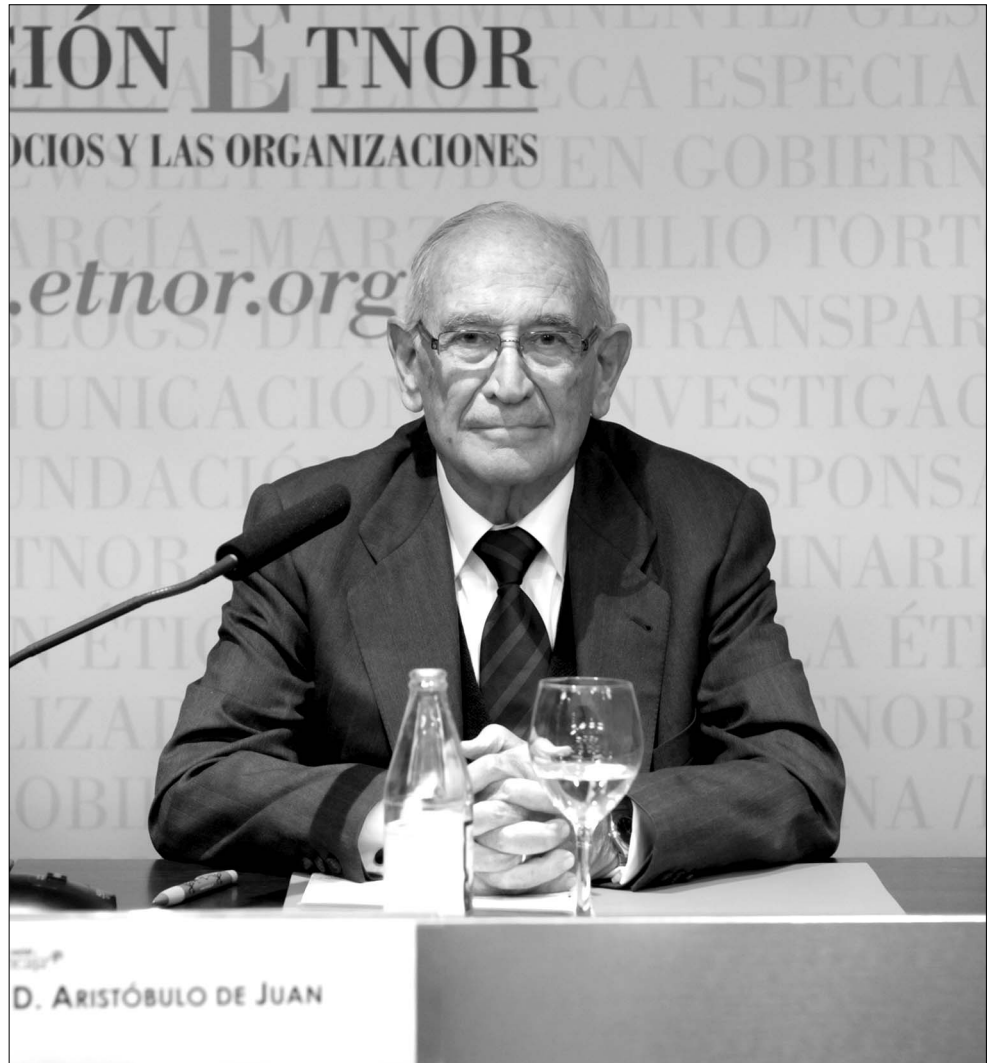
За матеріалами відкритих джерел

ОТ БАНКИРОВ ХОРОШИХ К БАНКИРАМ ПЛОХИМ, ИЛИ КАК ПОГИБАЮТ БАНКИ*

ПРЕДИСЛОВИЕ ПЕРЕВОДЧИКА

Брошюра Аристуло де Хуана «От банкиров хороших к банкирам плохим» была предоставлена участникам семинара, проводившегося Институтом Экономического Развития Мирового Банка в феврале 1992 года. Большинство участников, банкиры Москвы и периферии, тогда смотрели на будущее российской банковской системы вполне благодушно. На волне инфляции банки множились и бурно росли, и осторожность экспертов Мирового банка казалась нам излишней. Мы с удивлением восприняли негативное отношение западных банкиров к связанному кредитованию — выдаче банками ссуд своим акционерам или дочерним предприятиям. Очень немногие из нас были озабочены тем, что качество управления в российских банках не было адекватно быстрому наращиванию их активов, объемов операций, усложнению их организации.

**Матеріал публікується мовою офіційного перекладу*

После минутного знакомства с брошюрой я решил ее перевести. Копии перевода отдал председателю правления тогдашнего своего банка и коллеге-зампреду, начальнику кредитного управления. Председатель, небрежно пролистав, сказал: «Это для нас неактуально». Он был человек высокого полета. Начальник кредитного управления прочитал очень дотошно, схватился за голову и сказал: «Елки-палки, это же все про нас! Вот так же и мы катимся с горы!»

Из того банка я ушел в 1993 году. В

следующем году банк прекратил платежи.

Масштабы августа-1998, казалось бы, предоставили руководителям проблемных банков железный аргумент: «Мы захлестнуты общеэкономическим кризисом. Виноваты правительство, Центральный банк, зарубежные кредиторы, и т.д. и т.п.» Я же, знакомясь с обстоятельствами гибели конкретных российских банков, вновь и вновь узнавал стандартную схему, описанную Аристобуло де Хуаном: отсутствие стратегического и финансового планирования и контроля, нормального управления рисками, авантурный рост операций, не подкрепленный капиталом и повышением уровня корпоративного менеджмента, скрытые убытки, искажение отчетности, обман органов банковского надзора и самих себя, боязнь взглянуть в глаза реальности, внезапную для окружающих неликвидность и крах, сопровождавшиеся мошенническими попытками увести деньги из банка.

Анализ текущего банковского кризиса создает впечатление того, что он возник чуть ли не на пустом месте. Тем не менее, представляется, что банкам, стоящим рядом с водоворотом, нелишне было бы трезво оценить свою внутреннюю организацию в свете данной брошюры.

Переводу брошюры «От хороших банкиров к банкирам плохим» уместно дать подзаголовок «Как погибают банки». Мне представляется, что сегодня эта брошюра весьма актуальна. Она поможет органам банковского надзора лучше контролировать состояние кредитных институтов, а коммерческим банкирам — критично взглянуть на свой банк и на свою работу, вовремя взявшись за налаживание правильного менеджмента.

*А.И. Савельев, Академхимбанк,
зам. начальника управления
регионального бизнеса*

ПРЕДИСЛОВИЕ АВТОРА

Настоящая работа не претендует на роль жесткой инструкции или стандарта этической оценки поведения банкиров. Скорее это модель явлений, которые исторически повторяются во всем мире, как в развивающихся, так и в развитых странах.

Бытует мнение, что кризисы финансовых институтов обусловлены лишь макроэкономическими факторами. Настоящая брошюра, напротив, утверждает, что главным элементом кризисов является банковский менеджмент. Это детонатор и мультипликатор убытков и экономических нарушений. Брошюра также подчеркивает, что в кризисной ситуации даже хорошие банкиры часто оказываются плохими менеджерами, что усугубляет возникшие проблемы.

Общеизвестно, что в проблемах отдельных банков и в кризисах банковской системы повинны плохое управление и неэффективный надзор. Но эти же факторы являются важным элементом кризисов, поражающих экономическую систему в целом. Такие кризисы могут быть вызваны экономическими сдвигами, неудовлетворительной денежной или валютной политикой государства, но также и внезапной дезорганизацией управления. В тяжелые ситуации попадают и плохие, и хорошие банки, однако сильный менеджмент помогает банкам выжить и сохранить финансовое здоровье. Напротив, плохое управление углубляет кризис, умножает убытки, способствует неправильному размещению ресурсов и (через высокие процентные ставки) усиливает инфляцию. Поэтому одни только макроэкономические меры без одновременного лечения институциональной стороны кризисов могут оказаться неэффективными и даже вредными.

В настоящей брошюре банковский

надзор рассматривается как ключевой элемент предупреждения или ограничения ущерба от плохого управления. Под термином «надзор» в данном случае понимается регулирование, контроль и оздоровительные меры (от обычных мер до реорганизации финансовых институтов). При хорошем регулировании, контроле, действенных оздоровительных мерах слабый менеджмент имеет шансы на улучшение, а хороший менеджмент наверняка останется таковым. Ухудшение финансового положения банка — часто самоускоряющийся процесс. Поэтому, чем раньше приняты оздоровительные меры, тем лучше.

Описываемая модель и выводы из нее даны в упрощенной, краткой форме.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ МЕНЕДЖМЕНТА

Сказанное выше поясняет, насколько важны анализ дефектов управления, ведущих банки к краху, а также разумное регулирование и надзор, предохраняющие банки от провалов и выправляющие ситуацию.

Регулирующие органы в США пользуются системой рейтинга банков в соответствии с качеством КАПИТАЛА, АКТИВОВ, МЕНЕДЖМЕНТА, ДОХОДНОСТИ и ЛИКВИДНОСТИ (англ. «CAMEL» — по начальным буквам слов Capital, Assets, Management, Earnings, Liquidity). Периодически банку присваиваются оценки в соответствии с каждым из этих показателей. Затем выводится усредненная оценка по пятибалльной шкале от 1 до 5: от очень хороших до слабых банков. При оценке банковского менеджмента исследуются аспекты:

- компетенция;
- способность к руководству;
- выполнение установленных правил (инструкций);
- способность планировать;
- способность реагировать на изме-

нение окружающей рыночной среды;

- качество политики и способность к контролю ее реализации;

- качество коллективной работы руководителей и потенциальная преемственность менеджмента;

- риск коррупции служащих банка.

Удовлетворительная оценка перечисленных аспектов — основание для заключения о хорошем менеджменте. Если бы все банки управлялись хорошо, единственной причиной их краха являлись макроэкономические и политические потрясения. Но и в этом случае не обойтись без управления и надзора: даже если в стране все водители хорошие, все равно нужны правила уличного движения и полицейские. Банковское дело, как и управление автомобилем, — деятельность, сопряженная с риском для третьей стороны. Представим картину, возникающую при отсутствии или неэффективности регулирования и надзора в банковском бизнесе. Признаки плохого управления могут быть сгруппированы в четыре категории:

- (a) технические;

- (b) «косметический менеджмент»;

- (c) «авантюрный менеджмент» (La fuite en avant);

- (d) мошенничество.

Эти признаки проявляются в различной последовательности. Когда плохая техника управления приводит к убыткам или к снижению дивидендов, этому часто сопутствует «косметический» или «авантюрный» менеджмент. Мошенничество может иметь место с самого начала, но выявляется лишь в конце, как один из дефектов, превративших хороших банкиров в плохих. Неликвидность — финальный пункт краха. К этому времени банк, возможно, давно работает с отрицательным капиталом.

В то время как нефинансовые фирмы могут испытывать неликвидность несмотря на финансовую состоятельность в целом, банковский бизнес характерен тем, что неп-

латежеспособность неизменно предшествует неликвидности. Размер бизнес-портфеля, левераж (отношение собственного капитала банка к привлеченным депозитам) банка и его способность привлекать деньги вкладчиков — ключевые характеристики финансовых институтов.

ТЕХНИЧЕСКИЕ ДЕФЕКТЫ МЕНЕДЖМЕНТА

Технические дефекты менеджмента (в оригинале «*mismanagment*», то есть плохой менеджмент, характеризующийся как ненамеренными ошибками, так и умышленными противозаконными действиями менеджеров, отсутствие надлежащего контроля и т.п.) возможны, если:

(а) банк организован недавно и его руководство неопытно;

(б) финансовый контроль над банком приобретен новыми владельцами;

(с) банк, ранее управлявшийся хорошо, не смог предвидеть изменения или сориентироваться в ухудшившейся ситуации и предпринять оздоровительные меры.

Плохая техника менеджмента выражается в ряде неудовлетворительных политических решений и практических мер. Самые значительные из них:

- неумеренный рост;
- плохое кредитование;
- недостаток внутреннего контроля;
- плохое планирование банковского бизнеса и менеджмента.

Неумеренный рост — одна из главных причин кризиса. Это, например, рост кредитов непропорционально капиталу банка, амортизатору потенциальных убытков. Или распространение операций на регионы и отрасли, с которыми банк плохо знаком или не имеет для этого достаточных ресурсов. Под-

час это попытка роста ради роста.

Рискованная кредитная политика — ключевая, фатальная опасность. Суть банковского менеджмента — обеспечить, чтобы депозиты (которые принадлежат вкладчикам, а не банку) ссужались так, чтобы приносить банку соответствующий доход и были бы гарантированы от невозврата. Плохая кредитная политика и практика включают:

(а) Избыточную концентрацию риска, — выдачу кредитов, равных излишне высокой доле банковского капитала, одному заемщику или группе заемщиков, или же одному сектору экономики. Такая практика возможна как выражение преднамеренной политики банкира, который верит в вечное здоровье данного заемщика, либо как результат непреодолимого давления на него заемщиков, не способных не только обслуживать долг, но даже возмещать свои операционные расходы. Переконцентрация риска часто сопряжена со связанным кредитованием, о котором речь ниже. Не всякая пере-концентрация приводит к краху, но большинство банкротств — следствие серьезной избыточной концентрации риска.

(б) Связанное кредитование, — ссуды компаниям, частично или полностью принадлежащим банкирам или банку. Поскольку владение компанией, особенно в случае с банкиром, часто завуалировано (например, через участие в капитале, через связи по принятию решений), понятие связанности более широко, чем понятие собственности, и потому более приемлемо.

Как будет сказано далее, кредитование заемщиков, связанных с банкирами, сверх установленных лимитов, зачастую сопряжено с коррупцией. Риск здесь высок оттого, что банкир использует банк как инструмент финансирования своего собственного бизнеса и, не думая о кредитоспособности последнего, концентрирует на нем большую часть ссудного портфеля банка. Для связанного кредитования характерны неумеренная концентрация, невозвраты и постоянные отсрочки ссуд.

Кредитование заемщиков, принадлежащих банкам, типично для банков развития (инвестиционных банков). Это бывает и в индустриальных странах (Германия, Япония). Говоря *абстрактно*, подобное кредитование неопасно, если к связанным заемщикам банк относится так же, как к любым другим. В этом случае абсолютно необходимы четкое разделение собственности и должный внутренний контроль. *На практике* опасность проистекает из того, что:

— кредиты выдаются по менее строгим критериям и концентрируют высокую пропорцию капитала из-за родительских отношений банка и дочерней фирмы;

— из-за излишне легкого и систематического доступа к кредитам менеджмент в дочерней компании ослабевает;

— представители банка в правлении дочерней фирмы постепенно входят в теплые отношения с фирмой и людьми, которых должны контролировать. В итоге они не способствуют получению информации и контролю, а скорее препятствуют им;

— родительский банк редко относит ссуду своей дочерней фирме к просроченным или сомнительным.

В случае с государственными банками развития, к проблемным кредитам и убыткам могут привести социальные факторы и политическое давление. При этом отчетность таких банков далеко не всегда отражает проблемы.

(с) Выдача ссуд на сроки, не соответствующие срокам привлеченных банком ресурсов. Трансформация сроков — существенный элемент банкинга. Поскольку сроки депозитов взаимно перекрываются, определенная их часть остается на стабильном уровне и может быть использована для кредитования на сроки, превышающие те, что зафиксированы в депозитных договорах. Но когда сроки кредитов уже слишком не соответствуют срокам обязательств банка (либо становятся таковыми в результате постоянных отсрочек ссуд), ликвидности грозят проблемы. В конечном счете банк, возмож-

но, и решит их, но это обходится слишком дорого из-за высоких ставок по экстренно привлекаемым ресурсам. Если кредитные ставки при этом фиксированы, возможны убытки. Имеет место и валютный риск, проблема особенно серьезная, когда банк работает с иностранными валютами, где, помимо надежности заемщиков, возникают риски, связанные с переводом средств через границы и с их обменом.

Если банк, привлекая более дорогие ресурсы, остается в рамках рыночных стандартов и оперирует плавающими кредитными ставками, вышеуказанное не является серьезной проблемой. Однако заемщик, особенно при высокой инфляции, может оказаться неспособным платить высокие переменные ставки. Если же покупка ресурсов с целью избежать неликвидности происходит по ценам намного выше рыночных, то переменные кредитные ставки не сообразуются с рыночными стандартами, и тогда убытки неизбежны.

В любом случае, если несоответствие депозитов и кредитов по срокам является результатом постоянных возобновлений и отсрочек кредитов из-за неспособности заемщиков обслуживать долг, подобные кредиты ведут к убыткам.

(d) Несвоевременный возврат ссуд часто проистекает из конфликта интересов между банком и компаниями, принадлежащими банку или банкирам, из-за политического давления на банкиров или потенциальных проблем с персоналом.

(е) Излишне оптимистическая оценка перспектив заемщика, в том числе неспособность предвидеть и оценить возможные риски его бизнеса. Включает и неадекватную оценку качества управления в компании-заемщике. Подобные кредиты возникают также из-за политического давления.

Слабость внутреннего контроля может иметь место в различных областях работы банка. Она наиболее опасна, если затрагивает:

— *процедуры ревизии кредитного пор-*

тфеля, которые призваны предупредить излишне оптимистичное кредитование, неумеренную концентрацию риска плюс необоснованные отсрочки ссуд. Такие процедуры призваны также обеспечить необходимые меры по возврату ссуд.

— *систему информации*, позволяющую руководству правильно анализировать тенденции развития операций банка и включающую сигнал тревоги на ранней стадии появления проблем.

— *внутренний аудит*, осуществляющий надзор за тем, насколько четко банк следует инструкциям и политическим установкам руководства.

Слабость планирования. Способность предвидеть — талант, который, однако, развивается адекватной техникой. Но планирование не есть только дело техники. Это и вопрос добросовестности. Оно тесно связано с опытностью и интересами руководства, с наличием или отсутствием взаимодействия, командного духа в работе менеджеров. Слабость планирования подчас вытекает из благой мысли, что банковское дело всегда было безопасным бизнесом, который не требует усердия, квалификации и не нуждается в приспособлении к изменяющейся обстановке. «У нас все всегда шло нормально», «Вряд ли случится что-то серьезное», «Время разрешит все проблемы» — это типичные примеры отношения к планированию. В обстановке нестабильности, растущей конкуренции, угрозе афер и т.д. легко представить последствия плохого планирования. Если же банк тщательно изучает тенденции своего развития, старается понять, что его ожидает в обозримой экономической ситуации, он может адаптировать свою стратегию так, чтобы сократить ущерб от неблагоприятных факторов и выжить даже в эпицентре кризиса. Наряду с неумеренным ростом, рискованной кредитной политикой, слабое планирование — наиболее частая причина ухудшения работы банка.

ТОЧКА ВЫБОРА

В результате технического мисменеджмента, макро- и/или микроэкономических осложнений банк может обнаружить, что от скрытых убытков, снижения (а то и исчезновения) реальной прибыли его капитал постоянно уменьшается, а дивиденды акционеров в опасности. В такой ситуации квалифицированные органы надзора, хороший руководитель банка должны вскрыть и оценить реальное состояние дел, изменить стиль менеджмента и привлечь новый капитал. Однако слабость надзора и руководства усугубляют ситуацию.

Для рынка падение дивидендов — красноречивый сигнал о том, что положение банка ухудшилось. В этот момент банкиры обязаны сделать все возможное, чтобы избежать потери доверия к банку и сохранить контроль над фирмой. Это — важный перекресток. Если контролер или банкир сойдет с правильной дороги, банк обречен на «косметический» и/или «авантюрный» менеджмент. Качество менеджмента и корпоративная культура начнут падать. Рынок теряется, убытки нарастают по спирали. Когда пройдена некоторая «точка возврата», единственным средством лечения прогрессирующей несостоятельности банка становится ликвидация либо реорганизация.

Окончание в следующем номере.

«Неэффективный надзор и плохой менеджмент как главный фактор банковских кризисов». Аристобуло де Хуан, эксперт Всемирного Банка, руководитель службы реконструкции коммерческих банков Испании Нью-Йорк, 1991 г.

Перевод и редакция Александра Савельева (Москва, 1992-2004 г.г.).

Впервые опубликовано в Вестнике АРБ, №1 за 1999 г.